Peter Werburton.

Synonima magistri Johannis de Garlandia: cum expositione magistri Galfridi anglici/nuperrime correcta:

E.4.16
P

BIBLIOTHECA·COLL·SS·TRIN·DUBLIN

K.K.8.7

Prohemium.

AD mare ne videar latices deferre camino.
Igniculũ frõdes vel dẽsis addere syluis.
Hospitibusq; pira calabris dare/vina lieo
Aut cereri fruges/apibus mel/vel thima pratis.
Poma vel alchinoo/vel molli thura sabeo.
Nil veterum tritis ruro superaddere dictis.
Sed dare lac pueris proponens pauca pusillis.
Quos solum ditant materne munera lingue.
Sermonis tribuo pueris elementa latini
Quorꝝ multiplicem lector preconcipe fructum.

¶ Cum omnis diuisio libri sit vtilis ad faciliorem acceptionem. Ad euidentiam pleniorem: ⁊ ad memoriam firmiorem. Hac de causa in duas partes diuiditur principaliter hoc volumen. In prohemium videlicet/et tractatum. Prohemium incipit ibi. Ad mare ne videar latices deferre camino. Tractatus siue pars executiua/ibi. Pluribus officijs anime sunt nomina plura. Dũ sentit sensus. ⁊c̃.

¶ Pars autem prohemialis diuiditur in quatuor partes. In quarum prima vitat arrogantiam per hoc quod dicit. Ad mare. ⁊c̃. Uel ibi. Nil veterum tritis. In secunda captat beniuolentiam per hoc quod dicit. Quisq̃s. ⁊c̃. In tertia suscitat attentionem/ibi. Sed multis plures. In quarta reparet docilitatem/ibi cum dicit. Est opus ideirco. Diuisio libri.

¶ Item tractatus siue pars executiua diuiditur in duas partes. In quarum prima tractat autor de synonimis/ibi. Pluribus officijs. In secunda parte tractat de equiuocis/ibi Augustus tyto.

¶ Ista vltima diuisio potest colligi manifeste ex dictis autoris in prohemio. Unde versus. Particulis opus hoc placuit complere duabus. Multiuocis p̃or equiuocis pars altera cedit.

¶ Item vtramq; istarum partium exequitur autor tractando secundum ordinem alphabeti: quod satis claret ex dictis ipsius (Unde) Ut querenda loco statuantur singula certo. Hoc alphabeti gemini discriminat ordo.

¶ Et quia in quolibet prohemio quatuor cause debent tangi/propterea illas in hoc prohemio videamus. Cause operis.

¶ Causa materialis tangitur ibi/cum dicit. Equiuocis et ab vniuocis synonima distant. Nam materia est de synonimis et de equiuocis. ¶ Causa formulis tangitur ibi. Hoc alphabeti. ⁊c̃. Imitatur enim ordinem alphabeti: vt satis patet.

¶ Causa efficiens tangitur/cũ dicit. Fallimus hinc alios et ab ipsa fallimur ipsi. Uidens igitur magister galfridus multos decipi in fallatia singularum dictionum: eo q̃ non cognoscrent synonimationem/et equiuocationem. Hoc opus aggressus est: quo eorum ignorantie ruditatem lima doctrinationis erasit.

¶ His visis ad expositionem littere veniamus. Quidam incipiunt constructionem istorum versuum. Ne videar differre. Quidam ibi. Nil veterum tritis. Et vtraq; constructio est satis probabilis. Melior est secudum quosdam de Nil veterum tritis.

Constructio versuum

¶ Construe sic. Ego curo. i. volo/nil. i. nihil/superaddere tritis id est vsitatis dictis veterū scz doctoꝝ ne videar. i. non videar. i. appareā deferre ad mare latices: vel camino igniculum: vel addere densis syluis frondeis: qꝫ pro et ne videar dare hospitibꝰ calabris. i. talibus popularis qui sunt hospites. i. incole siue habitatores calabrie scz illius regionis/pira vl dare lieo. i. deo vini vina Aut dare cereri. i. dee frugum fruges: vl dare apibus mel/vel dare tima pratis. id est illos flores: vel alchinoo illi regi: vel deo pomorum poma: vel dare molli sabeo thura. quasi diceret. Si presumerē componere libruꝫ ꝓpter hoc tm̄ q libri sufficientes nō sunt traditi nobis ꝙ facti a magistris qui tpa nostra precesserunt (in quibus non sufficiēs tradita est doctrina) ita iuste merito deriderer. ac si illa facerem que sunt superius memorata. Quis enim me nō argueret stoliditatis supreme/si ad mare aquas adducerē (quod exuberās est in aquis) si camino deferrē igniculum: qui ignibus efferuere nō desinit. Si ad syluas vndiqꝫ circūtectas frondibus folia deportarē. Si in calabriā pira trās ferrē (vbi piroꝝ copia legitur abundare) Si vino lieū/cererē frugibus/apes melle/prata cum tymis/cum pomis alchinoū/cū thure sabeum: quclibet cū suis donis ornarem/immo verius onerarem. Non equidem volo sic facere.

Cōstructio aliorum versuum

¶ Construe sic. Sed ego proponens dare pusillis pueris. id est iuuenibus nō adultis/lac. i. humilē doctrinam/lac dico pauca (anglice lytell thynge) scz respectu altioris scientie que nō est conueniēs pueris: nā debetur adultis siue proiectis: quos scz pueros/munera materne lingue ditant. i. q̄ nesciūt loqui nisi maternā linguā/tribuo. i. do pueris scz talibus/elementa i principia vel elementa. i. verba sermonis latini: quoꝝ scz elementoꝝ: multiplicē fructum o lector preconcipe. Et sic mutatur ordo constructionis propter hoc relatum quorum quod conueniētius incipiet constructionem quam finiet. Potest tamen aliter sic exponi. O lector preconcipe multiplicem fructum: quorum scz elementorum. Sed prior constructio magis valet.

Quisquis abundare cupit in sermone latino
Atqꝫ reseruare que mens cito lubrica fundit
Eligat e multis hinc mutatoria vocum
Ut diuersimode rem significabit eandē
Utqꝫ modo varias res significabit eodem
Edocet equiuocis opus hoc synonima iungens
Uersibus et rithmis: vt vocum copia detur
Exemplis varijs: breuis et producta docetur.

Constructio.

¶ Construe. Quisqꝫ. i. quicūqꝫ cupiat abundare in sermone latino. Atqꝫ ꝙ est reseruare. id est custodire vel seruare que mēs lubrica cito fundit. Eligat hic id est in isto libro e multis. i. de multis dictionibus et vocalibus mutatoria. i. mutationes vocum. id est dictionū. hoc mutatorii/rij. ꝓprie est vestis preciosa pro qua sumēda alia mutatur. Uti in hysto. Regum legitur ꝙ Naaman duo veste mutatoria dedit Giezi qui fuit seruus helisei ꝓphete. Et bi mutatorium de muto/as. ¶ Ut diuersimode. ꝛc̄. Construe. hoc opus. id est iste liber iungens synonima. id est librū synonimorū equiuocis. i. libro equiuocorū edocet. id est docet. vt id est qualiter supple dictio vel vox significabit diuersimode id est diuersis modis eandem scz rem. Ut ista dictio ensis significabit

ita scilicet gladius/mucro/sica:et huiusmodi:et per hoc intelligit synonima q̄ pro et/vt.id est qualiter vna dictio significabit varias res. id est diuersas res eodem modo. Ut ista dictio canis significat equiuoce animal latrabile/ piscem marinum:et sydus celeste.Et per hoc intelligit equiuoca.
¶ Uersibꝰ.ꝛc̄.Ut copia vocum.id est dictionū detur versibus. id est metris et rithmis.id est rithmicantibus. Breuis syllaba ꝛ producta docetur varijs exemplis in hoc libro.

Sub multis plures vnam rem voce sub vna
Et fieri semper quod fit plerumq; putamus
Fallimus hinc alios et ab illis fallimur ipsi
Est opus idcirco cognoscere qualiter et quo
Equiuocis et ab vniuocis synonima distant.

¶ Hic docet autor q̄ aliqui credūt q̄ quelibet dictio habeat nisi vnicā significationē:fm quos non esset equiuocū:vnde putant q̄ ista dictio canis nihil aliud significat nisi animal latrabile:ꝛ tales taliter putātes decipiunt plerū q̄ in argumētationibus cū ad incōueniēs deducātur. Unde tales volunt cō cedere istam propositionē.Omnis canis est latrabilis:et tamen illa est falsa nam quoddam signū celeste est canis:ꝛ tn̄ nō est latrabile.Et istud mouet autorem tractare de synonimis et equiuocis et hmōi.¶ Et tiā dicit q̄ aliqui credunt q̄ multe voces semp habeant multas significationes:q̄ sic sepius cōtingit:ꝛ fm illos nō essent nota synonima:et hoc est qđ dicit autor.Et fieri semper quod fit plerūq; putamus.Dicit ergo q̄ opus est.i.vtile cognoscere qualiter synonima distent.id est differunt ab equiuocis et vniuocis scz dictionibus.¶ Construe.Nos putamus plures res supple significari sub multis vocibus.Ut capiam⁹ istos plures anglicos scz a bone/a stone/a crane. Ita iste plures res significantur sub multis vocibus.Ut capiamus.Os/lapis/ꝛ grus et sicut credūt in istis credūt in omnibus.Et sic negant synonima esse q̄ significant vnam rem sub multis vocibus.¶ Ulterius construe.Et nos putamus vnam rem significari sub vna voce:ꝛ sic negant equiuoca esse que significant multas res sub vna voce.Et nos putam⁹ illud fieri semp qđ fit nisi plerumq; id est aliqñ vel frequenter:q̄ aliquando ꝛ multotiēs accidit q̄ vna res significatur sub vna voce ꝛ tamē nō semper accidit. Ita hinc.i.ideo vos fallimus alios scz clericos in disputando vel argumētando ꝛ nos ipsi fallimur.i.decipimur ab illis si ignoramus equiuocationem alicuius vocis. Et idcirco.i.ideo opus est.id est vtile vel necessarium est:cognoscere qualiter et quomodo est ¶ Uel potest constructio incipi ibi.Nos putamus illud fieri semper quod fit plerumq;:et pro id est plures res.ꝛc̄.

Construccio.

Significat multas res vnius rationis
Uniuocum sicut homo particularia signat.

¶ Supius autor dixit q̄ opus est cognoscere quō differunt abinuicem nomina vniuoca.¶ Nomen vniuocum est quod sub vna voce tm̄ significat vnā rē: vt hec dictio petra sub vna voce significat tm̄ vnam rem (anglice a stone).Et hec dictio homo significat homines particulares:vt Johannē/Petrū:ꝛ Pau

Uniuocum

lum: vt Porphirius indiuiduum est. Aristoteles et plato qui sunt homines particulares. ¶ Cōstrue. Uniuocum scilicet nomē est quod significat multas res vnius rationis scilicet vnius diffinitionis et non diuerse. Et dicitur vniuocum quasi vnius vocis nomen.

Constructio.

Equiuocum celat sub eadem plurima voce
Quorum nomen idem ratio diuersa sub illo
Quod notat equore/splēdet in ethere/latrat in ede
Significat triplici canis hec tria sub ratione

Diffinitio equiuocorum.

¶ Hic docet autor quid sit equiuocum. Et dicit q̄ equiuocū significat plurima sub eadem voce quorum nomen est idem: ratio tamen est diuersa sub illo nomine. ¶ Huic consonat phus dicens. Equiuoca dicuntur quorum solum nomen commune est ratio autem substantie diuersa. Ut ista dictio canis sub eadem voce significat plura quorū nomen idem est et comune: quia animal latrabile et quidā piscis: et quoddā signū celeste: habent idem nomē et commune scz canis: tñ ratio substantie diuersa est in illo: quia aliud est canis animal/et aliud est canis piscis: et aliud canis signum. ¶ Construe. Illud quod natat in equore. i. mare/splendet in ethere: et latrat in ede. Hoc nomen canis est illud: et significat hec tria sub triplici ratione. id est diffinitione.

Constructio.

Diuersa celant vnum synonima voce
Ut mucro/gladius/ensis: res vna vocatur
Nominibus tribus his eadem significatur.

¶ Posito superius quid sit vniuocū ⁊ equiuocū. Hic docet quid sit synonimū Et dicit q̄ synonima celāt. i. regūt vnū. i. vnā rem sub diuersa voce: vt. i. sicut vna res vocat̄ mucro/gladius ⁊ ensis. Ista tria noia vocant̄ vna res: ⁊ sic sūt synonima: q̄ eadē res significat̄ his trib⁹ noibus scz mucro/gladius/ensis.

Sed quia dactilici sunt multa vocabula metri
Qui legem fugiunt operi quibus est opus isti
Quod breui longari placet et longum breuiari
Ut multis valeant versus in parte locari
Non aliter poterunt synonoma consociari.

Excusatio autoris.

¶ Hic excusat se autor eo q̄ in sequēti ope sūt aliq̄ v̄sus in q̄bus alique dictiones que metrū dactilicū fugiūt collocantur. Quales sunt odorissecus/promptuaria opinio. Nā iste dictiones nō p̄nt bñ poni in metro dactilico saltē exametro heroico. Q̄ hec dictio odorissecus nō pōt poni in metro ibi ista syllaba se: que est breuis staret in p̄ncipio tertij pedis quod esse non pōt: q̄ media syllaba breuis nō pōt ibi stare: finalis breuis syllaba bene pōt stare ibi. Et ū-

Odorissecus.
Promptuaria.

militer dic de prōptuaria Sed nec opinio pōt stare in versu: qr hz tres syla- Opinio
bas breues imediate ꝯiunctas: ⁊ talis dictio nō pōt stare in ꝟsu: qr nec media
syllaba breuis/nec prima syllaba breuis dictionis polisyllabe pōt stare in ꝟ-
su. Et dico ideo polisyllabe: qr monosyllaba breuis satꝫ bñ potest ibi stare: vt
hic. Scribo simul legoqꝫ facio delector vtroqꝫ. Sed qr tales dictiones sunt in
ter synonima collocande Autor iste posuit eas in versibus suis. ¶ Construe. Constructio
Sed qr multa vocabula sunt: que fugiunt. i. fugere volunt legē metri dactili
ci: quibus scꝫ vocabulis/opus. i. necessariū est isti operi scꝫ in q̄ tractatū est de
synonimis/placet. i. placitū est michi de multis. s. vocabulis: illud longari qđ
est breue/⁊ illud breuiari qđ est lōgū. Q. d. placet breuē syllabā lōgari: sicut
ponit infra de ista dictiōe prōptuaria: qr ꝓducit hāc syllabā tu/q̄ est breuis ⁊
lōgā syllabā breuiari: sicut ptꝫ de ista dictione odorissecus: qr corripit hāc sil
labam do: que est longa. ¶ Ulterius construe. Ut dictiones hmōi valeant/lo
cari. i. collocari/vel poni in parte/vel in aliquo loco/versus scꝫ dactilici: quia
synonima non poterunt aliter consociari. id est simul sociari vel coniungi.

Particulis opus hoc placuit complere duabus
Multiuocis prior equiuocis pars altera cedit.

¶ Hic docet autor ꝙ diuiditur istud opus in duas partes/siue in duos libros
Primo ponit synonima: et incipit ibi. Pluribus officijs. In secūdo ponit equi
uoca: qui incipit ibi. Augustus tyto. ⁊c. ¶ Construe. Placuit. i. placitum fuit Constructio.
michi complere. id est perficere hoc opus: duabus particulis. i per duas par
ticulas seu partes. Prior pars cedit. i. dat locū/multiuocis. id est synonimis
pars altera. i. secunda/cedit. i. dat locum equiuocis: sicut patet in hoc tracta
tu: et in alio qui incipit. Augustus tyto.

Ut querenda loco statuantur singula certo
Hoc alphabeti gemini discriminat ordo.

¶ Hic docet autor. ꝙ vtrumqꝫ libꝝ. s. librum synonimoꝝ et equiuocoꝝ faciet
scđm ordinē alphabeti: vt singule dictiones siue synonime/siue equiuoce noti
ficentur facilius inquirenti. ¶ Construe. Ut singula scꝫ que continētur in isto Constructio.
libro de synonimis et equiuocis/querenda. i. inuenienda/statuātur. i. collo-
centur in certo loco: scꝫ in quo inuenientur: ordo gemini alphabeti. i. duorum
alphabetorum nec diuersorum: quia vtrumqꝫ alphabetum est latinuꝫ: discri
minat. i. discernit vel diuidit: sicut patet cuilibet intuenti.

Pluribus officijs anime sunt noīa plura. Anima
Dū sentit sensus ratio dū iudicat ⁊ mens
Dum quid ꝯmemorat animus dū cogitat et cor
Quādo quid affectat cū vult est dicta voluntas.

¶ Terminato prohemio. Autor incipit principale opus: de quo ꝓmisit se su- Pars executi-
perius determinaturum: videlicet de synonimis: et icipit ab hoc nomine ani ua libri.
ma tanqꝫ a digniori et excellentiori. ¶ Habet autem anima (vt ait Augusti-
nus in libro de spiritu et anima) quandam naturam propriam omnibus his
mundane molis elemētis excellentiorē qua veraciter nō possit in aliqua fan-

tasmata corporalium ymaginū quas per sensus carnis ꝑcipimus cogitari
Diffinitio aīe sed mēte intelligibili vitaq; sētiri. Dicit ergo ꝙ anima ſm sua diuersa officia
diuersis nominibus appellatur. Diffinit aūt eā Aug. sic. Anima est spiritus
intellectualis/rationalis semper in motu/bone maleq; voluntatis: capax se
cūdū benignitatē creatoris: atq; ſm operis sui officij diuersis nūcupatur no
Diuersa anime nomina minibus. ¶ Dicitur nāq; anima/dū vegetat. Spiritus dum contemplatur
Sensus/dum sentit. Animꝰ/dum sapit. Mens/dum intelligit. Ratio/dum di=
scernit. Memoria/dū recordat. Voluntas/dum vult. Ista tamē nō differunt
in substantia quēadmodū in nobis: qm̄ oīa ista est vna anima: proprietates
quidem diuerse. sed essentia vna. In spiritu tamē ⁊ anima potest esse differē
Differunt illa Sensus. tia: qm̄ omnis anima est spiritus/nō omnis spiritus anima. ¶ Nota differen
tiā inter sensum/imaginationē/rationē/intellectū/⁊ intelligētia. ¶ Sensus
est ea vis anime: que rerū corporearū formas corporeas perficit presentes.
Imaginatio. ¶ Imaginatio est ea vis anime que rerū corporearū formas corporeas perci
Ratio. pit: sed absentes. ¶ Ratio est ea vis anime que rerū corporearū naturas/for=
mas/differentias/ꝓpria et noīa accidētia percipit incorporea/sed nō corpo=
rea nisi ratione substantie. Attrahit enī a corporibus q̄ fundant in corporibꝰ
Intellectus non actione: sed consideratione. ¶ Intellectus est ea vis anime: que inuisibi
Intelligentia. lia percipit: sicut angelos/demones/animas/⁊ oēm spm̄. ¶ Intelligentia est
ea vis anime: que immediate supponit deo: cernit quidē ipsum summū bo=
nū verū/et incōmutabilē. Sic anima sensu percipit corporea Imaginatione
corporis similitudines. Ratione/corporis naturas. Intellectū/spm̄ creatū.
Intelligentia/spm̄ increatum. (his dictis ad expositionē littere veniamus)
Constructio. ¶ Construe sic. Plura noīa. i. diuersa nomina/sunt anime. i. istius dictionis.
anima pluribus officijs. i. propter plura sua officia. Nā sensus dr̄ anima dū
sentit aliquid. Ratio/dum iudicat aliquid. Et dr̄ mens/dum cōmemorat q̄d.
id est aliquid. Et dicitur animus/dū cogitat aliq̄d. Et cor quando affectat. i.
cupit/quid. id est aliquid. Et anima est dicta voluntas/cum vult. id est cum
voluntatem habeat aliquid faciendi.
Anima viuit ex uta carne ¶ Hic nota ꝙ anima exuta carne viuit/vidit/audit: ⁊ omnes sensus atq; in=
genia viuaciter tenet sine organo naturali. His visis videamus istarū origi=
Deriuatio aīe. nē dictionū. ⁊ primo de aīa. ¶ Anima ſm Johannē ianuensem in suo catho.
deriuatur ab animos grece qd̄ dicitur ventus latine: qr quidam putauerūt
Animus animā esse ventum: quasi ore trahētes aerem vnde viuamus. Unde hic ani=
mus mi. hoc animal lis. ⁊ animo mas/aui/are. i. animā dare vel exhortari
Sensus. vel audacē facere. ¶ Sensus a sentio tis tire/sensi. idē qd̄ anima: ⁊ inde deri
uatur hic ⁊ hec sensualis ⁊ hoc le. ad sensum pertinens vel sensu ⁊ corpori de
ditus seu pertinens. Unde sensualiter aduerbium: et hec sensualitas tatis.
Ratio. ¶ Ratio dr̄ a ratꝰ a/um. i. firmꝰ a/ū. ⁊ scribitur per t/⁊ nō ꝑ c. Et nota dr̄nāz
inter rationē ⁊ rationationē. Ratio est quidā motꝰ animi vsuz mētis acuēs
verū a falso distinguēs. Uel ſm Aug. Ratio est animi aspectus quo ꝑ seipm̄
Ratinatio. verū intuet. Ratinatio: est inquisitio rōnis. quare illa opus est ad vēdēdū: ast
Duo sunt in ratione. ad inquirendum. ¶ Item in ratione sunt duo. Unū ad superna ⁊ celestia in=
tendens: et illud dicitur sapientia. Aliud est ad trāsitoria ⁊ caduca respiciēs
Diuisio rōnis. et illud vocatur prudētia: hec duo ex ratione sunt: ⁊ in rōne ꝯsistūt. ¶ Et sci=
endū. ꝙ ratio diuiit dse in duo. s. sursum ⁊ deorsum. Sursum in sapientiam.
Deorsum in prudentiā: quasi in virū ⁊ mulierem: vt vir sit superior et regat
Differunt sensualitas ⁊ ratio et mulier inferior ⁊ regat. ¶ Item nota differentiaz inter sensualitatem et
rationem. Sensualitas est ea vis anime: que corpꝰ sensificat ⁊ mouet/vt ap
petat que delectabilia sunt corpori ⁊ refugiat nociua. Ratio est illa vis ani=
Rationale. me que inter bonū et malū/verum ⁊ falsum discernit. ¶ Et a ratio deriuat
Rationabile. hic ⁊ hec rationalis et hoc rationale. hic ⁊ hec rationabilis ⁊ hoc rationabi=
le. Et licet ista nomina differenter accipiantur differūt tamen. qr rationale
est illud quod vtitur: vel aptum natum est vti ratione: vt homo angelus.

Johannis de garlandia.

¶ Sed rationale est quod ratione agitur vel deducitur ꝛ rōnabiliter vivit. Unde multi hoīes sunt rationales: qꝛ deducunt rōne. Et scias qꝫ homo dr rō nabilis. Angelus vera intellectualis. ¶ Mēs dicitur a mene grece quod est luna latine ſm Aug. quia sicut luna crescit ꝛ deficit varia vicissitudine com mutatur: in idē tñ quod fuit se quadam perfecta nouitate restituit: sic mens nunc caput summo inserit: nūc descendit ab infimis. nūc sese refrenās sibi/ve ris falsa secernit/modo ad corporalia regēda reflectitur/modo eternis rō nibus inspiciendis vel consoluendis adheret. ¶ Uel mens dr amenū. ꝛ com ponit cū ista prepositione a. ꝛ dr amens tis: ꝛ cum de: ꝛ dr demens: ꝛ vtrumꝫ est idem quod insanus a/um. ¶ Et nota differētiam inter mētem/memo riam/ꝛ cogitationē. Nam mens futura prenidit/memoria preterita retinet cogitatio presentia cōplectitur. Aliqñ tñ sumitur vnum pro alio. ¶ Animus dr ab hec anima me. et tot habet significationes quot patet per versus.

Mens.

Differunt sla. Mens. Memo ria. Cogitatio. Animus.

Animus.

Est animus ratio/sapientia/vita/voluntas.
Impetus/ingenium/proponit/consulit/audet.
Sit virtus/anima/spes/dispositio/cura.
Cogitat/ꝛ sufflat/preconcipit/atqꝫ figurat.

¶ Hic autor describit significationes hums nominis animus mi. Et est ani mus (scōm Augustinū) substātia quedam rōnis particeps: regendo corpori cōmodata/sapiētia illustra: ꝛ suū principiū respicit: ꝛ seipm cognoscit: ꝛ qꝛtū sit indicioꝫ (vt extra se querat qꝫ ipse possit viuere) intelligit/corporalibꝰ ꝛo passionibus consopitus/ꝛ p sensibiles formas extra seipm adductꝰ/oblitus est quid sit ꝛ quid fuit: ꝛ qꝛ nichil aliud fuisse se meminit/nil preꝛ qō videt esse credit solo sensu circa corpora: ꝛ imaginatione circa corpoꝫ similitudines/ atqꝫ locoꝫ varietatis versat: ꝛ hoc fit in eis siue dormiēdo siue vigilādo. ꝛc. ¶ Cum vero ab hac distractione per purā intelligentiā ascenderit: in vnū se colligit/ꝛ rationalis dr animꝰ/corporis ductor/rector/habitator/ꝛ guberna tor/videt se p se/ꝛ p seipm seipm videt: nec querit auxiliū corporalium/primo ab oībus corporalibus sensibilibus tanꝗ impedientibus ꝛ prestrepentibus abstrahit se ad se/vt videat se in se/vt mouet se apud se ꝛ cum deum vult co gnoscere eleuat supra se/mētis acie/uatura eni aliquid tale deus est: qualis est animus: uon tamē videri (nisi sub animo) potest: nec ita videri vt animus potest. ¶ Nota animus ꝛponitur cū equus a/um. ꝛ dr hic ꝛ hec equanimis ꝛ hoc equanime: vel equanimus a/um. i. habens constantem animū. Uñ equa nimiter. aduerbium: ꝛ hec equanimitas tatis. i. animi equitas. scilicet cōstā tia animi. ¶ Item cū vnus/et dr hic ꝛ hec vnanimis et hoc me: vel vnanimꝰ ma/mum. i. concors vel vnius animi. Unde vnanimiter. aduerbium. et hec vnanimitas tatis. i. vnitas animi. ¶ Item cum magnꝰ/ꝛ dr hic ꝛ hec magna nimis ꝛ hoc me: vel hic magnanimus ma/mum. Unde Statius. Magnani mum eacidem. id est audax vel fortis/vel magni animi. Unde magnanimi ter. aduerbium. ꝛ hec magnanimitas tatis. id est animi magnitudo. ¶ Et cū pusillus/ꝛ dicitur hic ꝛ hec pusillanimis ꝛ hoc pusillanime. vel hic pusillani mus pusillanima pusillanimum. Unde pusillanimiter. aduerbium. ꝛ hec pu sillanimitas pusillanimitatis. id est paruitas/vel debilitas animi. ¶ Et cum ex/ꝛ dicitur hic et hec exanimis et hoc exanime. id est stupefactus/territus mortuus. Unde exanimiter. aduerbium. Et hec exanimitas exanimitatis. ¶ Et cum longos dicitur/hic ꝛ hec lōganimis ꝛ hoc longanime. Uel hic lōga nimus longanima/longanimum. Unde longaniminter. aduerbiū. Et hec lon ganimitas longanimitatis. ¶ Et cū semis/vt hic ꝛ hec semianimis ꝛ hoc se-

Animus.

Descriptio ani mi superna re spicientis.

Equanimis.

Unanimis.

Magnanimis.

Pusillanimis.

Exanimis.

Longanimis.

Semianimis.

mianime. Uel semianimꝰ semianima semianimū. ⁊ sic de alijs. Et omnia ista composita sunt tertie declinationis. ⁊ bene possunt esse secūde declinationis

Cor. ¶ Cor/a cordian grece: dicitur hoc cor cordis: ⁊ vt dicit Jsidorus. Cor ideo est vicinum pulmoni: vt cum ira fellis accenditur pulmonis humore temperetur. ¶ Et nota qꝫ a corde sapimus/a pulmone loquimur/a felle irascimur/a splene ridemus/a iecore nos amamus. vñꝰ. Cor sapit/⁊ pulmo loqt/fel cōmouet ira. Splen ridere facit/cogit amare iecur. ¶ Jtē scias qꝫ rabbi moyses dicit. qꝫ celum in vniuerso est sicut cor in animali: cuius motus si ad horā quiesceret/vita corporis finietur. Et ex hoc patet qꝫ celum sydereum causat generationem ⁊ corruptionem in istis inferioribus. ¶ Nota cū quis incubat sinistro lateri. Epar/fel/et stomachus opprimunt cor: quod principium motus est: et inde fit grauitas: ⁊ qnqꝫ mors subitanea. Unde plures moriuntur in lectis iacentes in tali latere dormiendo. ¶ Tres sunt vires in anima. Unus naturalis/vis vitalis/vis animalis. Scias itaqꝫ qꝫ cū corpus humanum ex quatuor elementis cōpositum sit. ⁊ quodlibet elemētū vendicet sibi certam partem in corpore: sicut terra in carne ⁊ ossibus: aqua in humoribꝰ: aer in pulmone: qm̄ idcirco semper pulmo in motu est: qr ventilabrū est cordis: ne nimio calore cor consumatur. Sedes ignis est in corde: et ideo inferius est latum ⁊ superius acutum: quam formā ignis tenet. ¶ Cor componitur cū con/et dicitur hic ⁊ hec ⁊ hoc cōcors dis. Et cū dis/⁊ dr discors dis. Et cū ex/⁊ dr excors dis. Et cum e/⁊ dr ecors dis. Et cum se/⁊ dr secors dis. Et cum ve/et dicit vecors. Et cum re/et dr recordor aris verbū deponens. Et cum vnus/⁊ dr vnicors. Et scias qꝫ omnia illa nomina cōposita a cor/sunt generis omnis: ⁊ termināt ablatiuū in e/vel in i/vt ablatiuo ab hoc ⁊ ab hac ⁊ hoc vecorde vel di

Cor cōponitur.
Concors.
Discors.
Excors. Ecors.
Secors Uecors
Unicors.

Uoluntas. ¶ Uoluntas dr a volo vis. Et sic diffinitur volūtas ab Augusti. in li. lxxxiij. q. Uoluntas est animi motus nullo cogente ad aliud amittendum: vel adipiscendum. et tangitur terminus a quo: cum dr motus animi: ⁊ terminus ad quem cum dr ad aliud admittendum. ¶ A voluntas dr voluntarius a/um: qꝫ componitur cū in/⁊ dr inuoluntarius a/ū. i. non volūtarius. ¶ Hic pōt queri. vtrum omne pctm̄ sit volūtariū: Uidetur qꝫ sic: qr dr Aug. Pctm̄ a deo volūtariū est quod si nō est voluntarium non est pctm̄. Jtem omnis motus: vel est naturalis/vel voluntarius/vel violentus: pctm̄ non est motus naturalis/nec violentus: ergo voluntarius. Jtem si non est voluntariū/non est vituperabile. Qr dicit Damasce. qꝫ voluntariū est qꝫ neqꝫ per ignorantiā fit voluntarium/sed contingit peccare per violentiā ⁊ ignorancia: sicut qui timore mortis mentitur/vel fornicatur: igitur omne pctm̄ est volūtarium. ¶ Ad hoc respondetur qꝫ omne pctm̄ est voluntariū: sicut mōstratur. Ad hoc qꝫ obiicitur de peccato ignorantie dr. qꝫ ignorantia facti quod est necessarium ad salutē est peccatum. ¶ Quod vero obijcitur de coactione dicendū: qꝫ nō potest cogi volūtas coactione sufficienti: qm̄uis efficienti: vt in illo qui timore mortis mentitur accidit: ⁊ in illo qui timore mortis proijcit merces in mare. Duplex est enī volūtas scōm Johānē de rupella. Absoluta. quando aliquis vult aliquid propter se. Et determinata siue collatiua: qm̄ aliquis vult aliqd ꝓsideratione alicuius cause impellentis: vt propter naufragiū proijcere volumus merces in mare.

Uoluntaria.
Jnuoluntaria.
Questio vtrum omne peccatuꝫ sit volūtarium.

Ignorātia que et quē excusat/et non excusat. ¶ Et quia ignorantia aliquando excusat/aliquādo accusat: ad questionem istam determinandam necesse est perquirere diuisiones ignorantie. ¶ Dico ergo qꝫ ignorantia alia iuris/alia facti: et hoc vel indifferentis: et illa excusat sufficienter. vt Corin. x. c. Non interrogantes propter conscientiā. Uel ignorantia necessaria ad salutē: vt rpm̄ pati. ⁊ hmōi. ¶ Et circa hoc distinguendum: qr aut nō potest vitari: sicut est in hoie qui a natiuitate sua caret vsu rationis: ⁊ hec excusat. Aut qr potest vitari: sicut est i iudeis ⁊ paganis ⁊ hoc nō excusat. ¶ Jgnorantia iuris subdiuiditur: quia aut est iuris naturalis: ⁊ ista nullum adultum excusat: sicut dicit decretum. Nulli adulto licet legem naturalem ignorare/siue ius naturale. Ratio est hec: quia scribitur in corde hominis naturaliter: et ideo nullum excusat eius ignorantia.

Ignorātia iuris.

¶ Uel est ignorantia iuris legis scripte scz diuine prophetie/euãgelii aposto lice doctrine. ⁊ ista excusat sicut de mortali delicto eos qui tenentur ista scire vt prelatos: et p̃cipue ep̃os ⁊ metropolitanos qui tenẽtur omnipotẽti redde re rationem de ea que in eis fide ⁊ spe. ¶ Unde de episcopo queritur an sciat nouum et vetus testamentũ: hec accusat sicut de veniali simplices clericos ⁊ illitteratos qui cum potuissent didicisse nõ didicerunt. Unde ad Thimo. iiii. Attende lectionem/exhortationem ⁊ doctrinam. In nullo autem accusat lai cos dummodo nõ condẽnant. Item ignorantia iuris positiui vt decretorum legum que ad determinationẽ causarum pertinet. et ignorantia huius iuris solos iudices accusat. Item est ignorãtia iuris positiui quod continet mores constitutiones ecclesiasticas ad vitanda peccata: hec excusat sacerdotes habentes curas animarum et confessores.

q̃ lex nature scribitur in hominis corde.

Spiritus et anime/manes/perfectio vita
Uis endelechia/natura/potentia/virtus
Interior vel homo: predictis additur vmbra.

¶ Superius autem determinauit quomodo hec dictio anima ꝓpter diuersa sui officia diuersa sortitur vocabula: hic ponit specialẽ synonimationẽ istiꝰ nominis anima: dicens q̃ omnia ista scz spũs ⁊c̃ sunt idem quod anima.

¶ Sed nunquid vere sunt idem quod aĩa? Ad hoc dicimus q̃ in aĩa sunt quedam uaturalia ⁊ quedam accidentia/et quedã vires. ⁊ ista omnia sunt idem cum anima ⁊ eandem rem significant scd̃m August. in cap̃. de spũ et anima. Et sunt quedam accidentalia in aĩa: et illa aĩa non est. Non est enim sua prudentia/sua temperantia/sua fortitudo/sua iusticia. ¶ Potentie anime sũt cõcupiscibilitas/irascibilitas/rõnabilitas. Uires anime sũt: sensus/imaginatio ratio/memoria/intellectus/intelligentia. Potentie p̃nt dici vires et econtra.

¶ Construe sic. Ac pro et: ⁊ preter hec que superius ponunt pro anima ista q̃ hic sequunt sunt idem qd̃ aĩa videlicet spiritus est anima: manes sunt anima id est idẽ qd̃ anima ⁊c̃. ¶ Spũs a spiro d̃r. ¶ Manes sunt anime infernales. Uel scd̃m Papiã. Manes sunt vmbre vel anime mortuorum vel infernꝰ aut sepulchra/fauille malorum/vel nocumenta tercie declinatiõis: ⁊ caret singulari numero. Et dicitur a mene grece quod est defectus latine. Uel per antiphrasim: a munũ grece quod est bonum latine: quia nõ sunt boni immo mali quia in inferno morant. ¶ Perfectio scz interior est aĩa. et dicit a perficio cis quia p̃ficit hoĩem: q̃ sine illa perfectione aĩa nõ esset. ¶ Uita est idem qd̃ aĩa et dicitur de viuo uis. Et vita componitur cum contra et dicitur hoc conuitiũ tũ cum t/in penultima syllaba. ¶ Et est cõuitiũ dictum opprobriosum contra bonam vitam alicuius: vt ille dixit plura cõuitia. id est opprobriosa vel dicta opprobriosa. Et inde cõuitiolus et hoc conuitiolũ li. diminutiuum. id est paruum conuitium: et producit hanc syllabam ui. ¶ Uis scilicet interior est anima. Et differentia est inter vis ⁊ virtus secundum Papiam. Nam vis est anime et corporis. Sed virtus est anime. Item vis secundum eundem est potestas/violentia/virtus. Uis non habet nisi tres casus in singulari ⁊ vnicum in plurali secundum quosdam. vt sic. Nominatiuo hec vis. Accusatiuo hãc vim Ablatiuo ab hac vi. Et pluraliter accusatiuo has vires: secundum doctrinale habet omnes casus plurales iuxta versum. Uis vim viq̃ dabit totum plurale tenebit. et tunc declinat in plurali numero. ntõ he vires. genitiuo harũ viriũ. dtõ his viribꝰ ⁊c̃. et d̃r a vireo es. ¶ Endelechia est aĩa: ⁊ est endelechia scd̃z calcidiũ: vt ait Papias p̃fecta etas: q̃si indelichia. id est intima etas scd̃z Aristotelem absoluta perfectio. secũdũ Platonem anima mũdi. ⁊ dicitur endelechia ab en qd̃ est in ⁊ delechia quod est perfectio quasi interior perfectio

Constructio.

Manes.

Perfectio.

Uita.

Conuitium.

Conuitiolus.

Uis.

Quõ differunt vis et virtus.

Endelechia.

¶Et nota q̄ potest dici endelechia vel indelechia quia tātū valet en ap̄d grecos quantū valet in apud nos. Uñ hmōi noīa greca siue notha (que predictam prepositionem habent in sui compositione) possunt scribi indifferenter. Modo per en modo per in. vt encaustū vel incaustū: entimema vel intimema emplastrū vel implastrum: energuminus vel inerguminus: et sic de alijs. ¶Natura est anima: et dicit a nascor/eris. ¶Natura est cuiuslibet substanti specificati proprietas: et hec diffinitio intelligitur de natura naturata: quia duplex est natura scz natura naturata et natura naturās que est deus. A natura dicitur hic et hec naturalis et hoc e. et naturo/as/aui/are. i. facere naturā vel sc̄m naturā facere/et producit hanc syllabam tu. Uñ Lex et natura christus simul omnia iura. Damnant ingratum lugent et eum fore natum. ¶Potentia scz interior est anima: et potentia formatur a dtō huius nois potens: sic potenti addita a fit potentia. et dicitur de possum es est. Uirtus est idem q̄ anima et dicitur a vireo/es. quia facit virū virere bonis moribus et nō madere vitijs. ¶Interior vel homo vel pro et interior homo est animal. ¶Et nota q̄ homo est interior et homo exterior: et vterq̄ est homo Exterior homo est corpus hois. Homo interior est ipsa anima/homo vterq̄ est exterior homo et interior homo. i. corpus et anima. et hec duo vn⁹ est homo. ¶Umbra additur. i. sociatur: predictis scilicet noibus: quia vmbra id̄ est quod anima. Unde Lucanus. Umbraq̄ erraret crassus multa.

Natura et ē duplex.

Potentia.
Uirtus.

hō est duplex scz interior ⁊ exterior.
Umbra.

Orcus habet manes: animabus corpora viuunt
Spiritus in celis vmbre per busta vagantur

¶Superius autor determinauit de synonimatione istorū noīm ⁊c̄. et quia inter ista quatuor scz manes/aia/spiritus/et vmbra: est aliqualis differētia quo ad loca (in quibus ꝓpe creditur inesse) Docet hic quomodo differūt ab inuicem. Dicens q̄ manes sunt apud inferos et sic reperitur apud poetas. Anima proprie dicitur dummodo est in corpore illud vegetando et vnificādo. Spūs ꝓprie dicitur cū exutus est corpore ⁊ transfertur ad celum. Et vmbra est spūs qui (sc̄m poetas) semper circa mortuorū sepulchra vagat. Ut tres aias dicebant poete quēlibet hoiem habere. Una q̄ post mortem hominis aduolat ad stellas a quibus ortum habet. Alia q̄ in infernū dimittitur. Tertia q̄ dicitur circa busta. i. sepulchra mortui hois vagari et hec dicitur vmbra. ¶Construe sic. Orcus. i. infernus: habet. i. possidet: manes. i. illas animas infernales: corpora supple humana viuūt animabus. i. per animas dum sunt in corporibus/spūs scz in celis, vmbre vagantur per busta. id est sepulchra mortuorū. ¶hic orcus/ci. dicitur de orce grece quod est capere latine. ¶hi manes pluraliter manuum manibus ⁊c̄. Et dicitur de mene grece quod est defectus latine: quia semper in defectu sunt.

Differunt aia/manes/spūs/et vmbra.

Poete dixerūt hoiem habere tres animas.

Constructio.

Orcus.
Manes.

Aula. Aula/vel atria/castra/palatia/regia regum

¶hic agit autor de synomatione istorū noīm que ꝓtinent ad habitationem dominorū dicens q̄ omnia ista aula ⁊c̄. idē significant. i. simul signāt scz vnū ¶Formatur aliter constructionis sententia sic. hic docet autor quot sūt nomina synonima cū isto noīe hec caula/le. quod est mansio magnatū. Dicens q̄ atriū atrij est idē qō hoc astrū/tri. ⁊ idē qō palatiū/cij. hec regia/gie. idem est. ¶Cōstrue. Aula vel atria. i. atriū: numerus pro numero: castra ꝓ castro palatia. i. palatiū regia supple sunt/regū. i. magnorū dnorum et magnatū. ¶hec aula/le. dicit ab altabo rege q̄ primo aulas inuenit. ¶hoc atriū/trij. dr de attero/ris. q⁹ atterit pedibus ambulātiū in eo. ¶hoc castrū/tri. dr de

Constructio.

Aula. Atrium. Castrum.

castro/as.qr castrē ibi licentia habitantiū:ne passim vagari liceat ꝛ pateāt hostibus. Dicūtur enī castra in expeditione tm̄ in plurali. Uel ōr castrum de castris/a/um.qr ibi tanq̄ casti debent esse:luxuria enī viros eneruat. ¶ Hoc palatiū.tī.de palo/as.i.vagari ōr ampla dom⁹ in qua multi vagari possūt Uel dicitur a palans/tis.qui fuit rex achadie:in cuius honorem regiam conditā palatiū vocauerunt. ¶ Hec regia/gie.de rex regis ōr aula. Unde Ouid. Regia solis erat sublimibus alta columnis. Palatium. Regia.

Aliger/ales/auis/volucrisq; volatile prepes. Auis.

¶ Hic docet autor quot sunt nomina synonia cū isto noie auis. Et ōr auis ab auco/es.i.cupere. Dicit q̄ ista scz hic aliger aligri.et cōponitur de ala ale.q̄ est pars volucris. Hoc volatile/lis.ꝛ proprie est omne qđ volat:siue musca siue auis. hic et hec prepes/petis.a prepeto/tis.ppie auis que ex rapina vivit. ¶ Construe.Aliger est auis/ales est auis/q̄ pro et volucris est auis/volatile est auis/prepes est auis.i.idem qđ auis. Aliger. Volatile. Prepes. Constructio.

Si sit auis specio/capio/vel garrio iunctum Auspicor auspiciū simul auspex aucupor auceps Augur et augurium/simul auguror efficiuntur. Auis.

¶ Hic docet autor.q̄ si ista dictio auis cōponit cū istis trib⁹ ꝟbis spacio/capio/garrio:tūc illa q̄ sequūtur in sequētibus versib⁹ oriūt ab illis:vt si auis et spicio/cis.simul cōponātur.tūc deriuātur inde. ¶ Auspicor/ris.ꝟbū deponēs qđ idē est qđ diuinare per inspectionē auiū. ¶ Auspiciū.idē est qđ diuinatio. Auspex/cis.i.diuinator. Et si capio/pis.cōponitur cū ista dictione auis/tūc aucupor.i.hoc verbū aucupor/aris.ꝟbū deponēs.idē est qđ aues capere ¶ Et hic ꝛ hec auceps.gtō huius aucupis.efficiūt.i.deriuāt. Sic si garrio cōponit cū isto noie auis:tūc ista triz.Augur/auguriū/augurior.efficiūt.i.deriuantur. Augur declinat. hic ꝛ hec augur.gtō huj⁹ guris.dtō guri.i.diuinator per cātus auiū/vel gest⁹/vel volatu. ¶ hoc auguriū/rij.i.peritia diuinādi per auiū cātus/vel gest⁹/vel volatū. Augurior/aris.verbū deponēs talit deriuat:vt superius ōr. ¶ Et hic vide qualiter de hmōi augurijs et diuiationibus senserit.Aug.et scribit in canone.xxvi.q.vi. Nō obseruabitis dies q̄ dicunt er egyptij aut kalēdas ianuarij:in quib⁹ sunt cātilene et cōmessatiōes: et ad inuicē dona donāt:quasi in principio anni boni facta auguria:aut aliqt mēses/aut dies/aut annos/aut lune cursum:qr quicūq; has et quascūq; diuinationes/aut facta/aut auguria obseruat/aut intendit/aut attēdit aut consentit obseruātibus/aut talib⁹ credit/aut in eorū domū vadit/aut in suā introducit/aut interrogat/sciat se fidē christianā aut baptismū renocasse:ꝛ paganā et apostatā.i.retro abeūtē:et dei inimicū/atq; irā dei incurrere ineternū:nisi ecclesiastica pnia emēdat⁹ recōsilietur. Ecce q̄ detestabilis sit qlibet diuiatio. ¶ Cōstrue sic ꝟbus. Si specio.i.hoc ꝟbū specio/cis/speri/cere.idē qđ video/des.sed nō est in vsu:sit iūctū huic noi auis/ꝛ si capio sit iūctū huic noi auis/vel si garrio sit iunctū in ꝓpositione huic noi auis.tūc auspicor/ris.hoc auspiciū/cij.et hic et hec auspex/cis.media cor.simul pro et:hoc verbū aucupor/aris.et hic ꝛ hec auceps/aucupis.media cor.ꝛ hic ꝛ hec augur/ris.ꝛ hoc auguriū/rij.simul pro et/augurior/aris.efficiūtur.i.deriuātur/vel facta sūt. Auspicium. Auspex. Aucupor. Auceps. Augur. Augurium. Augurior. Augustinus cōtra incātatores

Dic archas thecas cistas vel scrinia capsas Capsula/capsella/de capsa diminuuntur. Archa.

¶ hic docet autor quot sunt nomina synonima cum isto noie hec archa/che. est idem quod cista/te. et idem qđ scriniũ/nij. et idem qđ capsa/se. ⁊ idẽ quod capsula. idem quod capsella. idem qđ theca. Et autor dicit ꝙ ista duo vltima scilicet capsula et capsella/sunt diminutiua de hoc nomine capsa/se. ¶ Construe. Dic thecas esse archas/vel pro et/dic scrinia esse archas. Capsula idẽ est quod archa. ⁊ capsella qđ idem est/diminutiuũ. i. sunt diminutiua de hoc nomie capsa capse. ¶ hec archa arche. de arceo/ces. dicitur: qꝛ arceat. id est prohibeat visus. ¶ hec theca. ce. positio vel positoriũ: quia imponitur aliqđ vel dicitur a tego tegis. tunc non aspiratur: sicut nec archa. ¶ hec cista ciste. dicitur de hec costa coste. ¶ hoc scriniũ/nij. a scrutor/aris ¶ Capsa/capse. de capio/capis.

Constructio.
Archa.
Theca.
Cista.
Scrinium.
Capsa.

Arduus. Arduus/excelsus/celsus/sublimis/et altus
Summus/et elatus/sublimatusqꝫ/leuatus
Est et sublatus predictis associatus.

¶ hic autor docet quot sunt nomina synonima cum isto nomine arduus/a/um. dicens ꝙ omnia illa que sequuntur in versibus idem significant. ¶ Construe. Excelsus/a/um. Et hic et hec sublimis et hoc e. Celsus/a/um. Et altus a/um. Summus/a/um. Et elatus/a/um. qꝫ pro et sublimatus/a/um. leuatꝰ a/um. supple sunt idem qđ arduus/a/um. et sublatus/a/um. sit associatus. i. adiunctus. predictis scilicet adiectiuis: quo ad significationẽ. ¶ Arduus/a/um. de ardeo/ardes dicitur. ¶ Excelsus de ex/et celsus cõponitur. ¶ Sublimus. de sub et limus/mi. ¶ Celsus: a cello cellis dicitur. Uel a celo quasi celestus. ¶ Altꝰ. de alo/lis. ¶ Sũmus de supra. ¶ Elatꝰ/de effero/fers. ¶ Sublimatus/de sublimo/as. ¶ Sublatus de suffero/fers.

Constructio.
Arduus.
Excelsus.
Sublimis.
Celsus.
Altꝰ. Sũmus.

Auxilium Auxilium vel opem/suffragia dic vel asilum
Presidium vel subsidium quibus adde iuuamen
His adiumentum/simul adiutoria iunge
His adminiculum/simul addas opitulamen
Et de propitior fit propitiatio nomen.

¶ hic docet autor. ꝙ oia noia que ponũtur hic sunt eiusdẽ significationis cũ hoc noie hoc auxiliũ/lij. de augeo/es. đr. ¶ Opẽ opes ab ope/de ops. i. de dea terre dicitur. ¶ hoc suffragiũ/gij. de suffragor/aris. dicitur. ¶ hoc asiluz/li. cõponitur de a quod est sine: et silen quod est tractus: qꝛ nõ licet aliquẽ trahere de loco illo: et proprie est domus refugij quã Romulus fecit Rome. Secũdo modo est ecclesia. ¶ hoc presidiũ/dij. de p̃sideo/es. đr. ¶ hoc subsidiũ/dij. de subsideo/es. đr. ¶ hoc iuuamen/nis. hoc adiumẽtũ/ti. hoc adiutoriũ/rij. de iuuo/as. dicũtur. ¶ hoc adminiculũ/li. de ad et miniculũ: sicut hoc opitulamẽ/inis. đr de opitulor aris. verbo deponentali. ¶ Construe. Dic suffragia. i. suffragiũ/vel qꝫ pro et/opẽ/vel pro et asilũ: et auxiliũ. i. idẽ qđ auxilium qbꝰ noibus/adde. i. iũge presidiũ: vel que pro et/et subsidiũ ⁊ iuuamẽ/simul ꝓ et: iũge his noibus hoc adiumẽtũ/ti. ⁊ adiutoria. i. adiutoriũ/rij. et hoc nomẽ ꝓpitiatio qđ ꝯsimilis sig̃tionis sit cũ illis. Et deriuat̃ de hoc verbo deponẽti ꝓpitior/aris. qđ idẽ est qđ auxiliari/vl̃ suffragari. ¶ Adiumẽtũ/adminiculum/et opitulamẽ stãt male hic. Sed autor excusat se de huius positiõe sig

Auxilium.
Opẽ Suffragiũ
Asilum.
Presidiũ.
Subsidium.
Iuuamen.
Adminiculũ.
Opitulamen.
Constructio.
Propitiatio.

Johannis de garlandia.

pra in prohemio: ibi. Quod breue. ⁊c̄.

Torrens flumē aqua fluuiꝰ lacꝰ vndaq; limpha
Dic riuos latices puteos dic stagna paludes
Illis addatur amnis simul atq; fluentum
Est aqua stans arte stagnū stannūq; metallum.
Amnis iungatur a quo mediamna vocatur
Immotas natura facit stagnare paludes.

¶ Hic docet autor q̄ omia ista noia que hic ponunt cōsignificant. i. sūt eiusdē significationis cū hoc noie aqua. Ponit etiā equiuocationē huiꝰ dictiōis stagnum in illo versu. Est aqua ⁊c̄. Dicens q̄ stagnū est aqua stans: ⁊ hoc p artē et ingeniū hominum. Item aliter stagnū naturaliter fit quod tacuit autor cū dicit. Immotas natura. Et late declarant Albertus magnꝰ sup metheora vbi agit de metallis ⁊ Bartholomeus de proprietatibus rerū. Item staguū metallū quod vt quibusdam placet dicit stannum. Sed vere Isidorus Papias ⁊ alij nobiles autores dicunt staguū p ꝙ ⁊ nō per n. Stannum (anglice tyn quod aqua Dic riuos. id est riuū/puteos: ⁊ dic stagnū ⁊ paludes esse idem qđ aqua: et ponūt in plurali causa metri. ¶ Est aqua stans. Hic est equiuocatio huius dictionis stagnum. Construe. stagnum est aqua stans arte. i. per artez hominū (anglice a ponde) q; pro et stannum est species cuiusdā metalli id est quoddā metallum (anglice tyn) Amnis iungatur his a quo scz nomie hec dictio mediamna vocat id est deriuatur. ¶ Et est mediamna spacium terre: circa quā vtrinq; decurrit aqua (anglice an holme.) Et cōponit de medius a/um quasi sita id est posita in medio amnis. Immotas ⁊c̄. Construe. Natura facit aliquando paludes imotas. i. immobiles: stagnare. id ē deuenire stagna nullo homine subueniente. Et proprie palus est cuius superficies tenuis terrā cooperit subtus tamen aqua lutosa est ⁊ in parte stans ꝓpter sui spissionem. Et nec pondus magnum ferre potest quin illud absorbeat.

¶ Hic torrens tis. de torreo es/torrere. ¶ Hoc flumen hic fluuius. de fluo is. ¶ Hec aqua de equus a/um.

¶ Hic lacus ci. de liqueo es. Et est lacus aqua stans naturaliter vel parū fluens siue habeat pisces siue non: q; autē dicit lacus q[illegible] locus aque. ethimo. est. Et differt a stagno et piscina. ¶ Stagnum est aqua stans artificio habēs pisces. ¶ Piscina est aqua stans carens piscibus: Unde a pisce dicitur per contrarium. ¶ Hec vnda de eo is dicit. ¶ Hec limpha a nympha n/mutata in l/ dicitur lympha. ¶ Hic puteus tei. a puto tas dicitur. ¶ Hic latex ticis a lateo lates dicitur.

Torrens.
Flumen. Aqua.
Lacus.
Stagnum.
Piscina.
Lympha.
Latex.
Palus.

Glarea vel gipsis glis est argilla bitumen
Glis animal/glis terra tenax/glis lappa vocat.
Bis primum glissis tenet altera: tercia glitis

Argilla.

¶ Autor docet quot sunt nomina cum isto nomine hec argilla argille. Dicit q; hec glaria glarie est idem. hoc gipsum gipsi est idem. hec glis glissis est idē hoc bitumen bituminis est idem. ¶ Deinde ponit autor equiuocationem

in ista dictione glis: dicit q̄ equiuocat̄ ad tria. Nā glis est quoddā aīal paruum qd̄ per totā hyemē dormiēs vigilat in estate. Glis gliris aīal dicitur a gliscero qd̄ est dulce vel a glisco/cis. qd̄ est impinguescere: quia dormiēdo pinguescit. Et habet circa collū et sub vētre albū colorē: ⁊ in dorso rubeū: vt mustela. ¶ Isidorus dicit glires dicti sunt qr pingues eos efficit somnus. Nam gliscere dicimus crescere: et hyeme tota dormiūt. et immobiles quasi mortui iacent. Estiuo tpe reuiuiscūt. Et glis est argilla. Et glis est lappa. ¶ Deinde dicit q̄ glis scd̄m diuersā sui significationē/diuersam habet variationē in gtō. Nam glis quādo est aīal facit gliris in gtō. Et declinatur hic glis gliris. Sed quādo est terra tenax facit glissis in gtō. et est feminini generis. Et quādo est lappa facit glitis in gtō et feminini generis. Unde versus. Hic animal: hec terra tenax/hec lappa vocatur. ¶ Construe sic. Glaria vl̄ pro et gipsis pro gipsum glis faciens glissis in genitiuo: ⁊ bitumen est argilla. i. idem qd̄ argilla. ¶ Glis animal ⁊c̄. Hic est equiuocatio istius dictionis glis. ¶ Cōstrue. Glis vocatur quoddā aīal: et glis vocatur terra tenax: et glis vocatur lappa. Primus. i. aīal glis tenet. i. habet ris. i. gliris in genitiuo. altera. i. glis quando est terra tenax tenet glissis in gtō. Tercia. i. glis quādo est lappa tenet glitis in gtō. Hic glis gliris (anglice a dourmous) hec glis glissis (anglice a clay) hec glis glitis (anglice a burre) ¶ Glaria scd̄m Uirgilium est argilla. id est terra humida vl̄ lapilli parui quos fluuius trahit. ¶ Hoc gipsum scd̄m hugo. Unde gipseus/a/um. et gipso/as/aui/are. i. linire et est grecum nomē gipsum. Hec argilla/le. de argos quod est propriū nomen ciuitatis in grecia. ¶ Hoc bitumen/inis. de bibo bibis.

Constructio.
Glis.
Glaria.
Gipsum.
Argilla.
Bitumen.

Ahenum. Est sartago/patella/plebs/cacabus/vel ahenum
A pateo patenam dicens: coniunge patellam
Uas dico patenam: sed quod tegit esse patenam
De sarcos et ago: sic et sartago vocata
Nam sarcos grece caro dicitur esse latine.

Ahenum.
Lebes.
Cacabus.
Patena.
Patella.
Sartago.
Constructio.

¶ Hic autor docet quot sunt nomina synonima cum isto nomie hoc ahenū/ni. quod proprie est olla enea (anglice a braseu pot) Et dicitur de hoc es eris Dicēs q̄ hec sartago inis. est idem. Hec patella/telle. diminutiuū de patena est idem. Hic lebes/etis. media producta est idē. ⁊ est masculini generis apd̄ Uirgiliū. Papias dicit lebes/etis. scd̄m regulā Prisciani feminini esse. Sed Ouid̄. masculinū facit. Hec lebeta/te. scd̄m Papiā est idē qd̄ lebes. Uñ⁹. Salue sancta lebes que nobis fercula prebes. Per hunc versū notatur feminini generis. Tertia dōna facit geminos ex ere lebetes. Per hunc versum notat̄ masculini generis. Et dicitur de leuo/as. ¶ Hic cacab⁹/bi. est idē. ⁊ d̄r de hoc camina/tis. media correpta. qd̄ est incendiū. qr multū est in incēdio. i. in igne ¶ Hec patena/ne. media correpta. est idē. Hec patella/le. est idē. Sed patella est ꝓpe in qua frixantur carnes. Deinde ponit autor differētiā inter patenā cui⁹ media producit: et patenā cui⁹ media corripitur. Patena cuius media producitur est coopertura calicis. ¶ Deiñ dicit autor q̄ sartago/inis. cōponitur de sarcos grece qd̄ est caro latine: et ago/agis. Uñ. De sarcos ⁊ ago sic est cartago vocata. Sartago patella est. ¶ Cōstrue. Sartago/patella/lebes/vel cacabus est idem qd̄ acen. Hic cacabus/bi. de caro/nis. et hoc camiatis cōponitur. Hec lebes/etis. est grecū. vel dicitur de leuo/as. Cetera plana sunt. Dicēs. i. tu dicens. patenā a pateo/es. supple deriuari cōiunge patellā

quod idem est quod ahenū. ¶ Vas dico. ꝛc̄. ¶ Construe. Ego dico patenam cuius media corripitur esse vas scilicet ahenum vel cacabum. Sed dico patenam cuius media producitur: esse illud quod tegit supple calicem scilicet coopertulum calicis. ¶ De sarcos. Construe. Hec sartago/inis. est vocata sic de sarcos grece et ago/agis. Nam sarcos grece dicitur esse caro latine. id est idem quod caro.

Affecto vel amo cupio desidero glisco
Opto vel admiror aueo vel gestio capto
Ambio quod facit ambitio: simul ambitiosus.

Affecto.

¶ Autor docet hic quot sunt verba eiusdē significationis cū hoc verbo affecto/as. dicēs q̄ omnia illa que ponuntur in ꝟsibus. Dicit ꝛ in tertio versu q̄ hec ambitio/onis. idē est quod cupiditas/atis. descendit ab hoc ambio/bis. idem quod cupere. ¶ Cōstrue. Amo/cupio/desidero/vl̄ glisco/opto vl̄ admiror/aueo: vel gestio/capto/ꝛ ambio: qđ verbū facit. i. derivat ex se ambitio: simul pro ꝛ ambitiosus: omnia ista sunt idē quoꝫ affecto/ctas/aui/are. verbū frequentatiuū. Et formatur ab vltimo supino huiꝰ verbi afficio/cis. scz affectu. u in o/fit affecto/as. ¶ Afficio cōponitur de ad ꝛ facio/cis. Et significat tria: vt patet p̄ versuz. Afficit informat/punit/cupit: hec tria signat. ¶ Amo as. componitur cū ad: et ꝟ Adamo/as. et cū re: et ꝟ reamo/as. Et aliquando interponitur d/et ꝟ redamo/as. i. iterū amare. ¶ Cupio/pis/pī vel piui cupere/pitū/pitu. habet preteritū ꝛ supinū ad modū quarte coniugationis. ¶ Desidero/as. ꝓponit̄ de de/et sidero/as. quod non est in vsu: quod descendit ab isto nomine hoc sydus/eris. ¶ Glisco/cis/cere. caret preterito ꝛ supino Unde ꝟsus. Glisco preteritū conquexi tolle supinū. Sensus est q̄ glisco non habet preteritū: conquexi quod est preteritū de conquinisco/cis/conquexi/conquinisscere. i. caput inclinare. Unde. Cum caput inclino me conquinisscere dico. Et non habet supinum. ¶ Opto/tas. componitur cum ad/et dicitur adopto/adoptas. et exopto/tas. ¶ Admiror/aris. componitur de ad/et miror/aris. verbum deponens. ¶ Aueo/es/ui/auere. i. cupere. Unde quidam dixit. Si dare multa potes quicquid auebis habes.

¶ Gestio/tis/tiui/tire. quarte coniugationis dicitur de gero/geris.

¶ Capto frequentatiuum est de capio/pis/captu. u in o/fit capto/tas.

¶ Ambio/bis/bui/bire: interposita b/causa euphonie.

¶ Et hic nota q̄ oia cōposita de eo/is/ire. habent e ante o: vt transeo/abeo/exeo/ineo: preter ambio quod habet i ante o. Item omnia corripiunt i ante tum in supinis: vt trāsitum/tu. exitū/tu. media correpta preter ambio quod producit i ante tum/tu. media producta.

¶ Item eo/is. cū suis cōpositis facit participiū pñtis tpis terminare gtiū in untis: vt iens/euntis: obiēs/obeūtis: subiēs/subeūtis: preter ambio quod facit gtiū participiū sui in entis: vt ambiens ambientis. Unꝰ. Semper iens cuz prole sua formabit euntis. Ambio lege caret quod in entis dat genitiuum.

Affecto.
Ambitio.
Constructio.
Afficio
Amo.
Cupio.
Desidero.
Glisco.
Opto.
Admirot.
Aueo.
Gestio.
Capto.
Ambio.
Notabile de cō positis a verbo eo/is/ire.

Est rector currus auriga vereda: veredus:
Plaustrum plaustellū subit illis annumerandū.
De veho de reda dictum reor esse veredam.
Aurigeq̄ suum dant aures et rego nomen.

Auriga.

Synonima magistri
Sunt supra partes epiredia reda dicta.

Auriga. Veredus.

¶ Hic docet autor quot sunt verba synonima cum isto nomine hec auriga/ aurige. Et est auriga ille qui ducit currum (anglice a carter) ¶ Hic veredus/ veredi. id est auriga: et etiam equus vehens redam dicitur veredus secundum Hugu. in cap̃. de veho/vehis. ¶ Hec reda/rede. de redo/redis: vel potius de hec rota/rote. Et est reda quattuor rotarum. Et quia sollicitudo aurige est circa ducendos currus: docet quot nomina ponuntur pro curru. Dicit ergo q̃ currus: plaustrum: et plaustellum: siue plostellum: et reda: que omnia regenda ad officium aurige requiruntur: sunt synonima et significantia pro vno et eodem sumuntur. Deinde dicit. Veredus ꝓponitur de veho/his vexi/ere. id est ducere: et hec reda/de. vnde vereda quasi vehens. id est ducens redam. id est currum. Et hec aurga/aurige: componitur de hec auris/ auris: et rego/regis. quia auriga regit equum ad tactum auris cum virga.

Reda.

Epiredium. Constructio.

¶ Item epi. quod est supra componitur cum hec reda: et dicitur hoc epiredium/dij. Et est epiredium operimentũ quoddam quod collis equoꝝ imponi solet ne trahendo ledantur (anglice an homera). ¶ Construe sic. Vereda: est auriga. i. rector currus: ⁊ veredus est auriga: plaustrũ/plaustellũ quod est diminutiuũ de plaustro subit annumerandũ illis scz currui et rede. ¶ De veho. ⁊c̃. reor. i. credo veredã. i. hoc nomẽ veredã esse dictũ de hoc verbo veho vehis: et de reda/de. ¶ Aurige. ⁊c̃. Construe. Aures. i. hec dictio auris: et rego. i. hoc verbũ rego: dant aurige. i. dictioni aurige: nomẽ suũ. i. deriuationẽ suam. ¶ Currus dicitur de curro/curris, quia videtur currere cum trahitur.

Currus. Plaustrum.

¶ Plaustrum a plaudo/dis. vnde plaustellum diminutiuum de plaustrum.

Aper. Porcus aper verres: mas et sus: porcaꝝ scropha. Femina/sus/sucula/porcellus diminuuntur.
Sus suis exilla caro dicitur esse suilla
Scropha parit fetum: morbus quoqꝝ scropha vocatur.
A scrobe dic scropham: cui rostro terra cauatur.
Aut quia verrit humũ: verres de verro vocatur.

¶ Autor docet de consignificatione dictionũ huius dictionis aper/pri. que idem est quod hic porcus/ci. idẽ quod verres/ris. et idem quod sus/suis: ꝑm quod est masculini generis. idẽ quod aper (anglice a bore) hec porca/ce. hec scropha/phe. et sus suis ꝑm qđ est femini gñis: idẽ sign̄t (anglice a sowe) qr plus declinatur hic ⁊ hec sus suis sign̄t masculũ et puellam inter porcos. Deinde illa nomina que ex istis deriuantur et diminuuntur scz sucula que est diminutiuũ de hec sus suis: et hic porcellus/li. diminutiuũ. hic porculus/li. diminutiuum de hic porcus porci. Et suilla que vocantur carnes suis: deriuatur de sus/suis. et hoc per mediũ: quia de sus suis ꝺr finimus/a/um. ꝺr suillus/ a/um. et hec suilla/le. diminutiuum. Postea ponit autor equiuocationem in ista dictione scropha/phe. dicens q̃ scropha in vna sign̄tione est sus: in alia signantur dicens. q̃ ꝺr de hic scrobs/bis. i. fouea: qr libenter foueas incolit. vel ꝑm alios ꝺr a scro sono quẽ solet emittere. Uerres ꝺr de verro/ris. qr verrit humũ cũ rostro suo. i. sulcat terram cũ rostro suo. ¶ Construe. Porcus. i. hoc

Sucula. Porcellus Porculus. Suilla. Suin9/na/nũ. Scropha.

Constructio.

nomen porcus/ci. aper. i. hoc nomen hic aper. verres. i. hoc nomẽ hic verres/ris. et sus mas. i. hoc nomẽ sus ſm quod est masculini gnis scz sigt idem sine vnũ (anglice a bore) Porca. i. hoc nomen porca/ce. q̃ pro et scropha. i. hoc nomen scropha/phe. et ius femina. i. hoc nomen sus ſm quod est feminini gnis scz sigt vnũ (anglice a sowe) Sed sucula et porcellus diminuum tur. i. sunt diminutiua de sus suis: porcellus de porcus/ci. ¶ Sus suis. ⁊c̃. Construe. Sus supple facit suis in gtõ: ⁊ caro ex illa scz sue vr. i. vocatur suilla/le. Scropha. i. sus parit. i. profert/fetum. i. partũ/quoq̃ pro et scropha vocatur quidã mortuus. ¶ A scrobe. Construe. O lector dic scropham deriuari a scrobe. i. ab hoc nomine scrobs/bis. id est fouea vel cauea/cui. i. a qua/terra cauatur. id est sulcatur vel perforatur. ¶ Aut qz. ⁊c̃. Construe. Aut pro et verres. id est hoc nomen verres vocatur. id est dicitur de verro/ris. id est sulco/as. vel quia euertit terram sicut sues faciunt: quia verrit. id est sulcat/humum. id est terram cum rostro suo. ¶ Porcus quasi spurcus dicitur. id est vilis: quia vile animal est et assuete satiat se vilibus. Porcus quasi puro carẽs: vel pus custos. Uel porcus dicitur de puro per contrariũ: quia minime fit purus: immergat enim se sceno. id est stercore. hic porcarius (anglice a swynherde) hec porcaria. ¶ Aper dicitur de aperio/ris/rui/ire. qz rostro aperit terram. Uel secundum Isidorum aper a feditate dicitur: quia bestia fera est. Unde aprinus/na/nũ. possessiuum. ad aprum pertinens. Et hec aprina caro apri (anglice braune). ¶ Sus a subigo/gis. dicitur: eo q̃ terra subacta estus acquirit. Uel secundũ Isidorum dicitur de suo/suis/sui/suere: quia ex cetis eius soculares sumuntur.

Porcus.
Porcarius.
Aper.
Aprinus.
Sus.

Est veruex aries: cui virtus est generandi
Fit bina de dente bidens dic inde bidental.
Fulmen vbi cecidit: vel victima facta bidentum.
Sacrificans ouat/ex ouibus fit ouatio plausus
Sed cum balatu balantem balo figurat
Veruex in capite vermen gerit/arietat inde
Hinc veruecine carnes dicuntur ouine.

Veruex.

¶ Hic docet autor q̃ ista nomina veruex/bidens/ouis/balans: sunt idem cũ ariete. Et deriuatur balans de balo/as/aui/are. quod est proprium clamare ouium. Et balans est participium de balo/las. sed in priori sensu scilicet pro ariete vl̃ oue tenetur substantiue. In ista significatione participiali tenetur adiectiue: ⁊ qnando tenetur substantiue declinatur hic balans/tis. p masculo. hec balans/tis. pro famella. Et a balo/as. hic balatus/tus/tui. id est clamor ouium. ¶ Sed cum balatu. ⁊c̃. Construe. hoc verbum balo/as. figurat id est formal balantem. id est istam dictionem: hic balans cum balatu. id est cum ista dictione balatus/balatus/balatui: concordant in significatione cũ hoc nomine hic aries arietis: media correpta. Et dicit vnde deriuatur: et primo incipiens ab hoc nomine aries. Dicit q̃ aries dicitur de ares grece quod est virtus latine: quia inest sibi virtus generandi. ¶ Bidens dicitur de bis: ⁊ dens/dentis: ⁊ nõ de binus/bina/binum: et dens/tis. sed dicitur bidens quasi binos dentes habens: qz habet inter octo dentes duos altiores alijs. Et q̃ non componitur de binus/bina/binum: et dens/dentis patet. Unis bidens corripit primã syllabam: et binus producit primam syllabam. Sed componitur de illo aduerbio numerandi bis: quod corripitur et de dens/dentis.

Balans.
Constructio.
Aries.
Bidens

Bidental. Et de bidens/tis. deriuatur hoc bidental/alis. media producta: quod est locus vbi fulmen cadit: vel vbi oues ⁊ bidẽtes sacificabant antiq̃tus. ¶ Ouis
Ouis. ſm assi. dr de offero/offers: eo q̃ offerebatur diis apud antiq̃s. Uel ouis dr de ouo/as/are/aui. idẽ qd gaudere: qr sacrificãtes oues ouabant. i. gaudebant
Ueruex. Et de ouo as. dr hec ouatio/onis. i. plausus vel gaudiũ. ¶ Ueruex dr ab eo q̃ vehit. i. gerit vermẽ in capite: cui⁹ pruritu verueces seinuicẽ pugnãtes ꝯcutiũt: et cũ magno impetu feriũt. Uel veruex dr a virib⁹: eo q̃ ceteris ouibus
Constructio. sit fortior. Uel dr eo q̃ sit vir ouiũ. i. sponsus. ¶ Cõstrue. Ueruex est aries: cui scz arieti ꝟtus. i. ptãs generãdi est. Bidens fit de bino dente. i. dr qr hz binos dentes altiores inter octo. Sed cõponitur vt dixi de bis: et dens/tis. Tu dic inde. i. de bidens hoc bidental supple esse locum vbi fulmen cecidit: vel locũ vbi victima. i. sacrificiũ bidentiũ. i. ouiũ fuit facta. i. frequentata. ¶ Sacrificans. ⁊c̃. Sacrificans. i. aliquis facrificans. i. faciẽs sacrificiũ ex ouibus ouat
Ouatio. id est gaudet. Et per hoc innuit autor. q̃ ouis dr ab ouo/as. Ouatio. i. hoc nomen verbale quod idẽ est quod plausus. i. gaudiũ/fit. i. factũ. ¶ Ueruex. ⁊c̃.
Ueruecinus. declinatur hec veruex/cis/ci. media producta. Et inde dicitur veruecinus/a um. nomen possessiuum aliquod pertinens ad veruecem: et carnes veruecine. i. de veruece. ¶ Cõstrue. hinc veruecine. ⁊c̃. hinc. id est inde q̃ veruex est
Constructio. ouis/veruecine carnes dicuntur ouine. Et scribitur veruetis in genitiuo p t. Construe. Ueruex vehit. id est gerit vermẽ in capite suo/inde. id est ea causa arietat. i. ille veruex arietat. i. percutit cum capite suo quodcunq; fuerit sibi obiectum. Et est pes procelleumaticus constans ex qnattuor breuibus: ⁊ ponitur pro doctylo: quia equipollet ei in temporibus.

Astruo. **Astruit/affirmat/asseuerat: tria sunt hec**
Asserit est quantum: que signant quattuor vnum
Annuo/concedo: simul autoriso tibi do.

¶ Autor docet hic q̃ ista quattuor verba. Astruit quod componitur cũ ad: et struo/is. Et affirmat quod componitur cum ad ⁊ firmo/as. Asseuerat qd componitur de ad/et seuero/as: qd in simplici non est in vsu: sed in compositione vt hic: et componitur cum per: et dr perseuero/as. Assero/ris/rui/ere.
Constructio. componitur cum ad et sero/ris. ¶ Construe. hec tria verba scz astruit/affirmat: et asseuerat sunt: et asserit est quartũ scz verbũ: que quattuor scz verba
Astruo. signant vnum scz significatione. ¶ Astruo facit astruxi in preterito: et astru-
Assero. ctum/astructu: in supinis. Assero/asseris: facit asserui in preterito et assertũ/
Annuo. assertu: in supinis. ¶ Annuo/is/nui/ere. annuitum/tu. in supinis: quod com-
Concedo. ponitur de ad/et nuo/is. quod non est in vsu. ¶ Concedo/dis/concessi/dere/
Autoriso. cessum/su. in supinis. quod componitur de con/et cedo/dis/cessi/cedere/cessum/cessu: in supinis. ¶ Autoriso/as/aui/are. Ista tria verba significãt idem quod predicta quattuor verba. Construe. Ego do tibi annuo/concedo: simul pro et autoriso in consimili significatione cum predictis quattuor verbis. ¶ Autoriso/as. de autor autoris dicitur.

Abdico. **Abdicat econtra/negat/abnuit/inficiatur:**
Obuiat et renuit/his vnum significatur.
Et contradicit: his abnegat associatur.

¶ Autor docet hic que sunt verba eiusdẽ significationis cũ hoc ꝟbo abdico/
Abnuo. as. Et dicit q̃ ista nego/as. abnuo/is. quod componitur de ab et nuo/nuis.

¶Inficior aris.verbū deponens:et cōponitur de in/et facio.fm Catho.q in de inficie arum.i.treuge/vel negationes denegate:vel fracte:et caret singu lari numero. ¶Obuio/as/aui/are.verbū neutrū:et cōstruitur cū dtō casu.q obuio as:contraire:vt cum dico talis obuiauit mihi in vico.Similiter est cō tradicere:vt cū ōr.Dicta tua obuiant rationi.i.cōtradicūt.Et componit de ob/et via vie.Et ōr de obuius/a/um.quod et sic componitur ¶Renuo/is/re nui/ere.componitur de re/et nuo/is.et non habet supina ad vsum:tamē fin artem habet scz renuitum/tu. ¶Contradico:de contra/et dico cis.componi tur. ¶Abnego/as/aui/are..de ab:et nego/as.cōponitur. ¶Nota q̄ ista ver ba que hic ponuntur sunt contraria in significatione verbis: in significatiōe locatis.scilz abstruit ꝛc̄.Quia dicunt affirmatiuam:ista dicunt negatiuam. ¶Construe:Unum.i.vna res significatur/his.i.in his verbis scz abdicat.ne gat/abnuit/inficiatur/obuiat/et renuit.econtra.i.contra significationem su periorum verborum scz astruit ꝛc̄.Et contra dicit associatur his verbis/ab= negat associatur his verbis. ¶Abdico as.componitur de ab/et dico as.cu= ius prior syllaba corripitur. ¶Et dico as/habz tres significatiōes:vt in hoc versu. Hec dico signat:confirmo/copulo/sacro.

Inficior,

Obuio.

Renuo.

Contradico.

Abnego.

Constructio

Abdico.

Cum suffragatur/iuuat/adiuuat/auxiliatur. Subuenit addatur/succurrit propitiatur. Si permittatur a metris opitulatur.

Auxilior.

¶Hic docet autor quot sunt verba eiusdem significationis cū isto verbo au xilior aris.Dicit q̄ suffragor aris:qđ cōponitur de sub/a hic fragus gi.Et est fragus patella que est in genu.Et inde ōr hec suffrago inis.i.poples. Unde poples facit poplitis in genitiuo(anglice a hamme)idē est et est deponens. Et inde venit hoc suffragiū gij.i.auxilium. ¶Juuo/as/iuui/iutum/tu.in su= pino.et inde hoc iuuamen/mis:pro auxilio.Et iumentum/ti.i.equa/vel ani mal auxiliare. ¶Adiuuo/as/adiuui/adiutū/tu.Et adiutor adiutrix:nomia verbalia.Et hoc adiuuamen inis.Et cōponitur de ad et iuuo. ¶Subuenio/ nis.et est idem cum auxilior/aris.Subuenio facit subueni in p̄terito medis p̄ducta/et subuentū/tu.in supino.Et cōstruitur cū dtō:vt subuenio tibi.Et inde hec subuentio/onis.et subuentor/subuentrix:verbalia.Et cōponit sub uenio de sub/et venio/nis/nire.et retinet dictionē et litteraturā simplicis q oēs modos:et tpa. ¶Succurro/ris/succurri/succursum/su.Unde hic succur sor/oris.Et hic succursus/sus/sui.i.auxilium.Succurro est idem qđ auxilior aris:et est verbum mediū:et cōstruitur cū dtō casu:vt succurre mihi domie idē est qđ auxilior aris.Et dicitur opitulor de opus:et tulo/lis:qđ non est in vsu.Propitior dicitur de propitius/a/um. ¶Nota q̄ opitulor habet primas tres syllabas breues.ideo non potest stare in versu.Sed autor qui posuit il= lud in versu:excusat se dicens.Si permittatur a metris ꝛc̄. ¶Construe.Ju= uat scz auxiliatur.id est idem qđ auxiliatur/et adiuuat cum suffragatur.est idem quod auxiliatur/subuenit addatur.id est iungat illis:et succurrit sup= ple addatur:et opitulatur addatur illis:si illud scilicet opitulatur:permit= tatur.id est tolleretur a metris.scilicet a metro secundū quod debet penul= tima istius dictionis opitulatur:prout stat hic in versu produci.

Suffragor.

Fragus.

Poples.

Juuo.

Adiuuo.

Subuenio.

Subuentor.

Subuentrix.

Succurro.

Succursor.

Succursus.

Propitior.

Opitulor.

Notabile.

Constructio.

Subtrahit/et tollit/subducit/et eripit/aufert Surripit/et spoliat/asportat res alienas Priuat/predatur/defraudat eis sociatur.

Aufero.

Subtraho. Tollo. Subduco. Eripio. Surripio. Spolio. Asporto. Priuo. Predor. Defraudo. Constructio.

¶ hic docet autor quot sunt verba consignificantia/sine synonima cum isto verbo aufero fers/abstuli/auferre/ablatum/tu.in supinis. Dicit q̄ subtrahois/subtraxi/subtractū/tu.est idem quod aufero. ¶ Subtraho est verbū actiuum. Et componitur de traho/trahis/traxi. ¶ Tollo/lis.est idem et est actiuum ¶ Subduco/cis.est idem. Et componitur de sub/et duco/cis. ¶ Eripio eripis/eripui/ereptū/tu.est idem. Et cōponitur de e prepositione:et rapio/pis/quod est actiuum. ¶ Surripio/pis.componitur de sub ⁊ rapio/rapis:qd̄ est actiuum. ¶ Spolio/as/aui.idem est. Inde hoc spoliuz/lij. ¶ Asporto/as aui/are.est idem. Et dicitur asporto de ab/et porto/as. ¶ Priuo/as/aui/are est idem. ¶ Predor/aris/predatus sum/predari. est idem. Et dicitur de hic predo/nis. ¶ Defraudo/as/aui/are.est idem. Et componitur de de/et fraudo/as.quod dicitur de hec fraus fraudis. ¶ Construe. Subtrahit est aufert id est idem quod aufert/tollit/subducit/et eripit:sunt idem quod aufert/surripit/et spoliat/et asportat sunt idem qd̄ aufert res alienas. Per istuz actm̄ casum innuit autor.q̄ ista verba regunt actm̄ casum:vt dicendo. Fur subtrahit res alienas:et sic de ceteris verbis. ¶ Priuat. Construe. Priuat hoc verbum sociatur eis scilicet verbis precedētibus:et predatur sociatur/⁊ defraudat sociatur eis.

Alloquor.

Conuenit alloquitur/pariter cōpellit/et interpellat/et affatur predictis associatur.

Conuenio. Conuenit. Compello. Interpello. Affor. Constructio.

¶ hic autor docet.q̄ ista verba cōuenit/cōpellat/interpellat/et affatur:conueniunt in significatione cum hoc verbo alloquor/ris.qd̄ est deponēs. Et cōponitur de ad/⁊ loquor/ris. ¶ Cōuenio/nis/ire/ueni/uentū/tu.in significatione qua hic sumitur est actiuum:vt cōuenio te:et tu conuenieris a me.bn̄ d̄r Sed conuenire in alia significatione est simul venire:et tunc est verbū neutrum tantum. ¶ Itē cōuenit aliqn̄ est verbum impersonale:⁊ tunc est idem quod cōtingit. Unde Pamphilus. Conuenit vt nostros queras quasi nescia casus. ¶ Compello/las/are/aui.verbum actiuum. Et componitur de con/⁊ pello. Interpello/as.verbum actiuum. Et componitur de inter/et pello/as ¶ Affor/aris.verbum deponens.componitur de ad et for/faris.id est loqui ¶ Construe. Cōuenit.i.hoc verbum cōuenit est alloquitur.i.idē qd̄ alloquit̄ pariter ꝑ simul/et cōpellat.est simul alloquitur. Interpellat est alloquitur/et affatur.id est hoc verbum associatur predictis verbis.

Augeo.

Auget et augmentat exaggerat et coaceruat Aggregat accumulat congestat congerit addit Ampliat amplificat apponit et adiicit vnit Cum supradictis assint adiungit adunit.

Augeo. Autor. Autrix. Augmento. Exaggero. Coaceruo. Aggrego. Accumulo. Congesto.

¶ hic docet autor q̄ oīa v̄ba superi⁹ posita sūt eiusdē sig̃tionis cū isto verbo augeo/ges/auxi/gere/auctum/tu.in supinis. Augeo cōponitur cuz ad/et d̄r adaugeo/ges. Et cum ex ⁊ d̄r exaugeo/ges. Ab augeo/ges.d̄r hic autor oris Hec autrix cis. hec autio/onis.noīa verbalia. Et hoc augmētum/ti. Augeo ges.verbū actiuum est cū oībus suis cōpositis. ¶ Augmēto/as.de hoc augmentū/ti.d̄r. ¶ Exaggerat componitur de ex/et aggero/ras. ¶ Coaceruat cōponitur de ad et grego/as.qd̄ d̄r hic grex gregis.sed in simplici non est in vsu. ¶ Accumulo/as.de ad cōponit̄/et cumulo/as.qd̄ d̄r de hic cumulus/li. ¶ Cōgesto/as.verbum frequentatiuum et formatur ab vltimo supino hui⁹ verbi aggero/ris/gessi/gere/congestum/tu.u[illegible]n o/fit cōgesto/tas/taui/tare.

Johannis de garlandia.

¶ Congero/ris.componitur de con et gero geris gessi gerere gestum gestu. ¶ Addo/dis.componitur de ad et do das. ¶ Amplio/as.deriuatur ab amplus/a/um.amplificus/a/um.componitur de amplus/a/um.et facio facis. Appono/nis.de ad et pono/nis. ¶ Adiicio/cis/adieci in preterito:adiectum tu.in supinis/componitur cum ad et iacio iacis ieci/ere.tertie cõiugationis. ¶ Nota q̃ adiicio/cis.scribitur in secunda syllaba cum duplici ij/ꝛ i prior cõ sonante:secunda i:vocali:quia iacio in compositiõe mutat a in i/et sic habet duplex ij.Et si ibi esset nisi simplex i/versus esset falsus.

Congero.
Addo.
Amplio.
Appono.
Adiicio.
Notabile.

¶ Unio vnis vnui vnire vnitum/de vnus vna vnum deriuatur.
¶ Adiungo/gis.de ad et iungo iungis iungere componitur.
¶ Aduno/nis/nini.de ad et vnio/nis.componitur.
¶ Construe.Exaggerat est auget id est idem qõ auget:ꝛ augmentat est auget id est idem qõ auget:et sic de ceteris vsqz ibi.Cum supradictis. Cõstrue Adiungit/et hoc verbum adunit:assint.id est sint cum predictis.

Unio.
Adiungo.
Aduno.
Constructio.

Arcet/compescit/inhibet/cohibetqz/coheret Refrenat/reprimit/angustiat atqz coartat Cogit/constringit/angariat/artat et angit Urget/compellit:his sensus conuenit idem.

Arceo.

¶ Hic docet autor quot sunt verba eiusdem significationis cũ isto verbo arceo/ces(anglice to constrayn).Dicit q̃ omnia illa que ponuntur in versibus
Compesco/cis.compescui in preterito caret supino:componitur de con ꝛ pesco quod non est in vsu.
¶ Inhibeo inhibes inhibui inhibere inhibitum inhibitu.in supinis quod cõponitur de in et habeo/bes.Unde inhibitor/et inhibitrix/et inhibitio/onis. nomina verbalia.
¶ Cohibeo/bes/bui/bere/cohibitum/tu.in supinis:de con et habeo/bes.cõponitur.Unde cohibitor cohibitrix et cohibitio/onis.omnia verbalia.
¶ Coherceo/ces/cui.in preterito/cere/cohercitum/tu.vel cohertum/tu per sincopam de con.et arceo arces dicitur.
¶ Refreno.as/aui/are.de re et freno frenas dicitur.
¶ Reprimo/is/pressi/ere/pressum/su.Un̄ repressor oris.et repressio/nis.verbalia.et componitur de re et premo/mis.
¶ Angustio/as/aui/are.de hec angustia angustie dicitur.
¶ Coarto/as/aui/are.componitur de con et arto/as/aui/are.
¶ Cogo cogis cogi.gere/coactũ/tu.Un̄ coactor coactrix:et hec coactio/nis. noia verbalia:et cõponitur de con et ago agis. ¶ Cõstringo/gis/cõstringere constrictum/tu.in supino.componitur de con et stringo stringis.
¶ Angario/as/are.de hec angaria/rie.dr:et est idem qõ cogere.Unde angariauerunt symonem cyreneum vt tolleret crucem iesu.id est cogerunt.
¶ Arto/as.frequentatiuum de arceo/ces.formatur ei ab vltimo supino scz artu/u in o/fit arto/tas. ¶ Ango/gis/anxi/gere.caret supinis secũdũ vsum. Et notentur hic versus.Respuo/liquo/timet/disco/posco/metuoq̃.Et cum cũ renuo simul addit vrget et angit.Sũt licet actiua dam⁹ illis nulla supia. Sensus est q̃ illa verba que in istis versibus continentur carẽt supinis non obstante qõ actiua sunt:et hoc secundum vsum non secundum artem.
¶ Urgeo/ges/si/gere.caret supinis vsualiter. ¶ Compello/lis/cõpulsi/ere. compulsum compulsu in supinis.Un̄ cõpulso/onis.et cõpulsor/oris/ṽbalia, ¶ Cõstrue sic.Idem sensus.id est vn⁹ sensus:vna significatio cõuenit.id est est conueniens his scilicet verbis Arcet/compescit ꝛc̃.

Arceo.
Compesco.
Inhibeo.
Cohibeo.
Coherceo.
Refreno.
Reprimo.
Angustio.
Coarto.
Cogo.
Constringo.
Angario.
Arto.
Ango.
Actiua carẽtia supinis.
Urgeo.
Compello.
Constructio.

Synonima magistri

Indignans onager seruire per arua vagãtur
Est simplex asinus/seruile lege ligatur
Fetus asellus erit/asininant moribus illi
Qui non accipiunt doctrinam pectore duro.

Onager. ¶ Hic docet autor duo. Unum de consignificatione istarum dictionum onager asinus et asellus: que tres vnam rem significant: sed hoc implicite. alterum de differentia istarum dictionũ dicens q̃ onager est asinus syluestris laboribus hominum insuetus. Asinus econtra sub cõtinua seruitute laborat.

Asellus. ¶ Asellus est diminutiuũ de asinus: et proprie pullus vl̃ fetus asini. ¶ Deinde autor docet q̃ asinino as. qõ ꝓprie pertinet ad asinũ transumitur ad illa significatione ad significandũ illud qõ desipio/pis/pui. desipere. i. male sapere vel stulte sapere: vt dicimus de vno qui habet obtusum ingeniũ. Iste asinat. i. nõ bene sapit: vel iste asinuat. i. ita hebes est sicut asinus.

Asinino as.

Constructio. ¶ Construe sic. Onager indignãs. i. nõ dignãs seruire: vagatur per arua: quasi diceret sẽper est in siluis et locis desertis: et simplex asinus. i. humilis asinus ligat seruili lege. i. lege seruituris. Asellus erit fetus. i. pullus asini vel asine. Illi sup. pueri vel hoies asinin̄at. i. faciũt ad modũ asini: morib⁹. i. cõditionibus. Qui nõ accipiũt doctrinã sc̃z magistri sui in pectore duro. i. propter duriciam cordis. Et dicitur onager ab onos grece qõ est asinus latine: et de hic ager agri Asinus de sedeo sedes: q̃ hoies antec̃z equos habebant asinis insidebant.

Dicitur accusans equales atq̃ minores.
Dicitur incusans maiores et meliores
Sed scelus excusans minuit/renuitq̃ recusans.

¶ Hic docet autor differentiã inter accusare/incusare/excusare/et recusare.

Questio. ¶ Et si queratur quare ponit hic doctrinam de differentibus ex quo principale propositũ fuit tractare de synonimis.

Responsio. ¶ Ad hoc dico q̃ ista verba quodammodo possunt intelligi synonima/q̃ omnia deriuantur et componũtur de cuso/as. quod est frequẽtatiuũ de cudo/dis. Formatur enim cuso/as. ab vltimo supino illius verbi u in o mutata fit cuso as. Sed quia prepositiones venientes secum in compositione faciunt ea ab inuicem differre: nõ omnino sed aliqualiter: quia illa differentia causatur a parte ꝓpositionis que est pars secundaria et non a parte verbi: que est pars principalis. Ideo ponens differentiã inter ista quatuor verba dicit q̃ accusare est culpare: sed qui sũt equales id est pares alicui sine minores. i. minoris status et dignitatis.

Accusare.

Incusare. ¶ Incusare est reprehendere vel crimen imponere maioribus et melioribus: sc̃z viris qui sunt maioris status vel altioris dignitatis sicut q̃n̄ aliq̃s simplex presbyter reprehendit ep̃m de aliquo crimine. Et cõponitur de in prepositiõe ꝙ cuso as.

Excusare. ¶ Excusare est crimen impositum repellere/negare/deponere aliqua iusta causa exigente et faciente ad hoc. Et cõponitur de ad et cuso/as.

Recusare. ¶ Recusare est renuere/refutare/repellere/et cõponitur cum re: et cuso/as.

Constructio. ¶ Construe. Aliqua accusans equales. id est pares suos: atq̃ pro et minores. id est illos qui sunt minoris status ipso. Et aliquis dicitur incusans maiores ꝙ meliores se: sc̃z illos qui sunt gradus altioris ipso: et aliquis excusans se. minuit. i. minorat scel⁹. i. culpã sibi ipositã: q̃ ꝙ et aliq̃s recusãs renuit. i. refutat ꝛc̃.

Quod dat iudicio iudex adiudicat:et quod
Aufert iudicio:iudex adiudicat illud
Judico te dampno/tibi iudico commoda quero
Et litem dirimens partes dijudicat inter
Et quos supplicijs affligit/iudicat illos.

¶Autor docet hic differantiam inter adiudicare:quod componitur de ad/ et iudico/iudicas.Et dijudicare quod cõponitur de di prepositione insepa= rabili et iudico/iudicas:deriuatur de iudex iudicis. ¶Adiudicare est ali= quid per iudicium alicui dare.¶Abiudicare est auferre alicui per iudicium rem quam habuit. ¶Dijudicare est quãdo aliquis electus arbiter inter di as partes iudicat pro vtraq; parte quod equum videtur et iustum. ¶Judi care aliquem est damnare. ¶Deinde dicit autor q; iudico regit accusatiuũ post se:et tunc est idem quod damno:vt iudico te. id est est damno te.ꝛ tunc est actiuum.Et aliquando regit post se datiuũ:vt iudico tibi:ꝛ tunc est idem quod bonum iudicium et vtile tibi dare.¶Construe.Judex adiudicat illud quod ipse dat iudicio.id est per iudicium:et iudex abiudicat illud quod ipse aufert ab aliquo iudicio.id est per iudicium:ꝛ iudex dirimens. id est delens litem dijudicat inter partes scilicet litigantes. Judico te.id est damno:iudi co tibi.id est quero commoda tibi.id est vtilia tibi.

Adiudicare.
Abiudicare.
Dijudicare.
Judicare.
Constructio.

Artificis nomen opifex assumit:et auctor
Inuenit autor:agit actor/res ampliat auctor.

¶In isto versu docet autor que nomina conueniunt in significatione cũ isto nomine hic et hec artifex/cis.dicitur artifex de ars/tis.et facio/cis.dicens q; hic et hec opifex/cis.dicitur de opis opem ab ope et facio/cis.et est idem qd artifex et autor idem est.¶Deinde in secnndo versu ponit differentiam in= ter autor scriptum per u et simplex t/sine c. Et actor per c et t/sine u. Et au= ctor per u c et t scriptum.¶Autor dicitur ab autentim grece quod est au= tenticum vel graue latine. Autor dicitur inuentor materie de qua tractat:ꝛ est communis duorum generum hic et hec autor/oris.¶Actor scriptũ per c et t sine u:est nomẽ verbale formatũ a primo supino istus verbi ago/agis ẽgi/actum/ctu.in supino fit actor.id est factor.¶Auctor scriptum per u c et t est nomẽ verbale de augeo/es/auxi/ere.auctu/ctu.um in or fit auctor/oris. et est ille qui auget aliquam rem.¶Cõstrue. Opifex assumit.id est capit no men artificis.id est idem quod artifex. Autor inuenit.id est inuentor mate= rie de qua intẽdit tractare.actor agit.i.facit.auctor ampliat res ampliores. ¶Nota alios versus differentiales.Autor ab autentim hic et hec sine c/ve= nit actor U sine prebet ago:venit auctor ab augeo cum c.

Artifex.
Opifex.
Autor.
Actor.
Auctor.
Constructio.
Notabile.

Inter se distant timidus/temerarius/audax
Linquit omittenda/facit audax aggredienda
Cessat ab audendis timidus:simul et fugiendis.
Audet omittenda temerarius et facienda.

Audax

Audax. Timidus. Temerarius. Constructio.

¶ Hic ponit autor differētiam inter ista nomina audax/temerarius:et timidus. Dicens q audax est ille qui audet facere ea que sunt facienda:et dimittit ea que non sunt facienda. ¶ Timidus est ille qui nō audet facere faciēda nec omittere omittēda. ¶ Sed temerarius est ille qui audet facere faciēda et non faciēda. ¶ Timidus a timeo/es.ūt. Temerarius a temere.i.stulte ūt. Audax ab audeo audes ausus sum dicitur. ¶ Construe. Timidus/temerarius:et audax:ista nomina distant.id est differunt inter se. Audax est ille qui supple audax linquit.id est dimittit omittenda.id est ea que debent omitti: et facit aggrediēda.id est ea que audax debet aggredi. Et est aggredi incipere aliquid cum audacia. timidus cessat.id est deficit ab audendis.id est rebus faciendis:et simul.id est pariter a fugiēdis.id est a rebus non faciendis Temerarius audet.id est audax est facere omittēda.id est que debent omitti:et faciēda.id est ea que debent fieri.

Est auidus cupidus et auarus et ambitiosus Diuitias cupidus cupit:ambitiosus honores.

Auidus Cupidus. Auarus. Ambitiosus. Ambitio. Notabile Constructio.

¶ Autor docet hic q omnia ista nomina sunt eiusdem significationis cū isto nomine auidus/a/um. Dicens q cupidus/a/um.idem est:et ūt a cupio/pis. pīui/vel pĭj/cupere. ¶ Auarus/a/um.idē est. Et ūt ab aueo/aues/aui/auere. id est cupere. ¶ Ambitiosus a/um.est idē. Et dicitur de hec ambitio/onis.i. cupiditas honoris:ꝛ ūt de hic ambitus/us/ui.cuius media corripitur:qꝛ est nomē.nam si media producitur tunc est participiū. Unde versus. Ambitus est nomen:ambitus participale. Diuitias.ꝛc. Autor ponit hic differentiam inter cupidus et ambitiosus dicēs q cupidus est ille qui cupit diuitias. Ambitiosus est ille qui cupit honores. ¶ Construe. Cupidus et auarus ꝛ ambitiosus est idem quod auidus. Cupidus cupit.i.optat diuitias. Ambitiosus honores supple cupit.

Nutrit fomentat reficit fouet et refocillat. Pascit alit sensus his verbis conuenit unus

Alo. Nutrio. Notabile. Fomento. Fomentum. Reficio. Foueo. Refocillo. Pasco. Pastura. Pascua.

¶ Autor docet hic q omnia ista verba conueniunt in significatione cū isto verbo alo alis alui alere. ¶ Nutrio is/iui/ire.quarte coniugationis. Et inde nutritor et nutrix:quod nomen sincopatur:ꝛ dicitur nutrix deposita media syllaba tri. Et de nutrix derivatur nutricius/a/um.et est idem quod nutrix si esset omnis generis. Unde architrenius in principio libri. Languida segnicies veneris nutricia tractat. Ocia dilatrix operum dissuada laborum. Loquitur de vitiis que sequūtur ociosos. Et ecce habes ibi in his versibus nutricia qō declinatur sic. Nutricius/a/um.et ibi nutricia est idem quod nutrices. ¶ Fomento/tas.a fomentum/ti.dicitur. Et est fomentum idem quod nutrimentum:et dicitur de foueo/es. ¶ Reficio/cis componitur de re et facio/cis. Papias dicit reficere/refocillare/recreare/constipare. Unde versus. Constipat reficit/recreat/simul ꝛ refocillat. ¶ Foueo/es/foui/ere/fotum/tu.in supinis. componitur cum con/et dicitur confoueo/ues.media correpta.et cū re/ꝛ dicitur refoueo/es. ¶ Refocillo/as.de refoueo/es dicitur. ¶ Pasco/cis/ere/pāsui pastū/tu.in supinis. Un hic pastor/oris.ꝛ hec pastura/re.ꝛ hec pascua/cue. Et pluraliter hec pascua/orum.et est heteroclytū genere et declinatione:qꝛ li vero secunde declinationis ꝛ neutri generis. Unde versus. Pascua sola datur sed pascua plura dabūtur. Item potest declinari hec pascua/cue. Et plus

raliter he pascua/arū. Unde scribitur ezech. xxxiiij. capitulo quasi in medio. In montibus israel erunt pascue earum. Item in eodem capitulo. Insuper reliquias pascuarū vestrarum conculcastis pedibus vestris. Item in eodem capitulo inuenitur pascua in plurali numero. Nonne sartis erat pascua bona depasci. ¶ Pasco componitur cum de: et dicitur depasco/depascis.
¶ Nota q̄ passiua istorum passiuorum scilicet pascor et depascor: construuntur cum accusatiuis casibus transitiue. Ut capra pascitur vel depascitur siluas. Et cum ablatiuis in eodem sensu. Unde secundū Papiam bene dicitur. Alo. Pascor hanc rem vel ab hac re. ¶ Alo/alis/alui/ere/alitum/tu. in supinis secundum hugu. Unde hic altor/oris. Et hic alitor/toris. verbalia. id est nutritor: et hec alitrix/cis. ¶ Construe. Unus sensus conuenit. id est conueniens est his verbis scilicet nutrit. ⁊c̄. Notabile. Constructio.

Hinc nutrimentum deducitur ac alimentum Fomentumq̄ comes simul est alimonia fomes

Alimētū.

¶ Autor docet hic q̄ ista nomina derivantur a predictis verbis et vnum et idem significant: et sunt synonima conuenientia in significatione: cum illo nomine hoc alimentum/ti. et dicitur de alo alis. ¶ Nutrimētum/ti. dicitur de nutrio/tris. ¶ Fomētum/ti. et hic fomes/tis. derivatur de foueo/es. ¶ Cōstrue. Nutrimētum deducitur. id est derivatur/hinc. id est de nutrio/nutris. ac pro et alimentum deducitur hinc scilicet de alo alis/q̄ pro et fomentum est comes. id est sociatum illis in significatione: quod derivatur de foueo/es simul pro pariter: et alimonia est comes illis: quod dicitur de alo/alis: et fomes est comes illis: quod dicitur de foueo foues. Nutrimētum. Fomentum. Constructio.

Inter se distant albescit/albat: et albet/ Albitat/albificat: transire scias duo prima. Inchoat albescit minuit simul atq̄ frequentat. Albitat istorum celebratur vtrumq̄ solutum. Candeo candesco non transit/candido transit.

Albeo.

¶ Autor docet hic q̄ ista verba que hic continentur in versibus conueniunt in significatione cum albeo/es. Item docet differentiam inter ista verba dicens q̄ aliqua istorum sunt actiua/aliqua neutra ⁊ absoluta: aliqua sunt inchoatiua: et vnum istorum verborum est frequentatiuum verbum. ¶ Albesco/albescis: est inchoatiuum verbum: et caret preterito: quia omnia verba inchoatiua ex significatione significāt presentialiter: preterita vero signt preteritionem. Unde si haberent preterita haberent sibiipsis contraria.
¶ Formatur inchoatiuum a secunda persona presentis temporis singularis numeri: ⁊ indicatiui modi: vt amo/amas: addita co/fit amasco amascis. id est incipere amare. Albeo albes: addito co/fit albesco. i. incipere albere. Notabile. Albesco.
¶ Albo/albas. i. album facere: ab albus/alba/album: ōr verbum transitiuū. Albo.
¶ Albeo/bes. caret supino: ⁊ hoc fm vsum non fm artem. ¶ Item albito/as est frequentatiuum de albo/albas/albatu u in o/et a preposita mutata in i/ correptam fit albito/as/aui/are. i. parū albere: et est neutrū. Albeo. Albito.
¶ Albifico/as. id est albū facere: ⁊ ponit de albus/a/ū: ⁊ facio/cis. Albifico.
¶ Cādeo/des/dui/ere. caret supino. i. candidū vel album esse: quod idem est quod esse vel fieri albū Candeo.

Candesco.
Candido.
Constructio.

¶ Candesco/cis.inchoatiuum formatum a candeo: addita co/fit candesco. i incipere candere. ¶ Candido/as/aui/are. i. facere candidum: verbum transitiuū. ¶ Construe. Albescit/ꝛ albat: ꝛ albet/albitat/ꝛ albificat: ista ꝟba distant. i. differunt inter se. Scias. i. tu lector cognoscas duo scz verba: de istis verbis prime ꝯiugationis transire. id est esse transitiua scilicet albo/as/are/aui. et albifico/as/are/aui. Et alia tria sunt neutra: scilicet albescit/albet: ꝛ albitat. Inchoat. ꝛc̄. hic docet autor ꝙ albesco/cis. est inchoatiuum verbum. Albito/as. est frequentatiuum: et significat minus ꝙ̄ sinum perfectum scilicet albeo: quia albeo significat album esse vel fieri: et albito significat modicum vel parum albere. Deinde dicit ꝙ vtrumq; istorum verborum est absolutum. id est nullo modo regat accusatiuum transitiue: et sic vtrumq; est neutrum. ¶ Construe. Albescit scilicet hoc verbum inchoat. id est inchoatiuum est. Albitat scz hoc verbum minuit. i. significat minutionem significationis sui perfecti verbi scilicet albeo/es. atq; pro ꝛ/simul. id est pariter/frequentat. id est frequentatiuum est: sicut superius dicitur. Et vtrumq; istorū scilicet albescit et albitat celebratur. id est dicitur esse solutum. id est absolutum. ¶ Candeo. ꝛc̄. hic dicit ꝙ hec verba: cando/candesco: non sunt transitiua: sed neutra: et ꝙ candido/das. est transitiuum. ¶ Construe. hoc verbum candeo non transit. id est non est transitiuum: et candesco non est transitiū: sed candido transit. id est est transitiuum.

Amomū. **Dicit vnguentū cathaplasmaq; nardus amomū**
Suauiter hinc redolens/illis sociatur aroma.
Fertur aromaticum: similem quod prestat odorē.

Cathaplasma
Nardus.
Amomum.
Aromaticum.
Constructio.

¶ Autor docet hic cōuenientiā sigtionis esse inter ista noia: amomū/cathaplasma/nardus/aroma: et aromaticū: omnia ista nomina significant vnguēta preciosa. ¶ Cathaplasma fm hugu. cōponit de catha quod est supra/et plasma/tis: qr supra formā morbi ponit: vel inducit: ꝛ est emplastrū medicinis. Sed cū hoc methaplasma ꝺr a catha prepositiōe greca. i. iuxta: ꝛ plasma. i. formatio: qr efficitur ꝛ ponatur iuxta apostemā: ꝛ remouet apostema a membro nobili ad minus nobile. Unde ysus. Dolet apostema iuxta positū cathaplasma. ¶ Nardus ponitur pro nardo piscato: siue pro nardo pistico: ꝛ vtrūq; est vnguentū factum de nardo arbore. Et est nardus arbor suauissime redolens: et ꝓputatur inter herbas propter suam breuitatē. ¶ Hoc amomum/mi. componitur de aer et oma quod est odor: quasi bonum aeris odorem repꝛesentās. Et dicit Isidorus. Amomū ꝺr quod veluti odorē cynamomi referat. ¶ Aromaticū ab aromate: ꝛ pōt declinari adiectiue. aromaticꝰ/ca/cū. et est omne quod pertinens est ad aroma. ¶ Construe. Cathaplasma ꝙ pro ꝛ nardus ꝛ amomū sunt vnguentū: ꝛ idē in sigtione: aroma hinc redolens: quia redolens est suauiter: sociatur illis scilicet predictis nominibus. ¶ Fertur aromaticū. ꝛc̄. Construe. Et illud fertur. i. ꝺr aromaticū quod prestat. i. dat similem odorem: sicut illa qae superius memorantur.

Amurca. **Debet fex olei: sedimen vel amurca vocari.**

Amurca.
Mucrosus.
Mucrositas.

¶ Intentio autoris est dicere ꝙ sedimen ꝛ fex olei cōueniūt in significatione cum hoc nole amurca/ce. quod est fex olei: ꝛ fm hug. cōponitur amurca ab a quod est sine ꝛ mergo/gis. qr ab oleo se mergat inferius. scz inferior fex olei. Sed murca ꝺr superior fex olei: qr fit quasi murus in oleo. Et inde mucrosus/sa/sum. hec mucrositas/atis. Et scias ꝙ amurca est pars olei/sed ponit pro fece alterius liquoris. Et fm quosdam dicitur ab amarus: quia est amara.

¶Sedimen/sediminis:a sedeo/sedes:dicitur:quia sedet vel residet in fundo olei. ¶Olea ab hec oliua/olue dicitur:hoc oleum/olei: et est differentia inter oluam/oleam/ꝙ oleum:siue oluum.Oliua est arbor.Olea est fructus illius arboris.Oleum vel oluum est liquor fluens vel factus de fructibus illius arboris. ¶Construesic.Fex olei debet vocari sedimen vel amurca.Et dicitur fex a figo figis. Sedimen. Oliua. Olea. Oleum. Constructio.

Augur/sortilegus/est diuinator aruspex
Atqꝫ mathematicus:illis sociatur et auspex
Additur ariolus hinc dicitur ariolari. Augur.

¶Autor hic docet quot sunt nomina synonima cum isto nomine hic augur/ris.dicens ꝙ sortilegus idem est. Et componitur de hec sors et lego/legis. Diuinator idem est. Et dicitur de diuino/as.Mathematicus/ci.est idē. Et dicitur a mateſis et est diuinatio. ¶Et est differentia inter mathesis cuius media corripitur et cum aspiratione:et mateſis cuius media producitur sine aspiratione.Mathesis cuius media corripitur est doctrinalis sciētia.Mateſis cuius media producitur:est scientia diuinandi.Unde versus.Scire facit mathesis:siue diuinare mateſis.¶Ariolus/li.est idem.Et dicuntur ariolı fm Papiā incantatores eo ꝙ circa aras preces nepharias emittunt. Unde ariolor/aris.id est diuinare.Cetera nomina exponuntur superius. ¶Construe.Sortilegus est augur:et sic de ceteris dicas. Sortilegus. Diuinator. Mathematicꝰ. Mathesis. Mateſis. Ariolus.

Fertur anus vetula/minuit sed anicula sensum.
Dum dormitat anus turpis sibi sibulat anus Anus.

¶Hic docet autor conuenientiam istorꝫ nominū:anus/vetula/anicula: que omnia idem significant (anglice an olde wyfe).Hec anus/anus/anui:quarte declinationis:ꝙ inde hec anicula/le.diminutiuū:ꝙ hic ꝙ hec anilis ꝙ hoc anile aliquid pertinens ad anū. ¶Uetula/le.de vetus veteris dicitur:quia vetus est.id est antiqua. ¶Dū dormitat.ꝛc.Differentia est inter anus cuius prior corripitur:et anus cuius prior producitur. Nam anus cuius penultima syllaba corripitur est femınini generis ꝙ quarte declinationis:ꝙ est idē qđ vetula.Anus cuius penultima producitur est masculini ghis ꝙ secūde declinationis:ꝙ est idē quod culus. ¶Construe.Uetula est anus ꝙ anicula est anus:sed minuit sensum.i.sigtionē illius:qꝛ est nomē diminutiuū.Hic anus/ani:pro culo:et hec anus pro vetula ponit.Hec anus/ani. hec anicula/le.de vetus/ris. dicitur. ¶Dum dormitat anus.Construe. Dum anus.i.vetula dormitat.i. dormit:turpis anꝰ.i.vilis culus sibilat sibi. ¶Et est sibilare ꝓprie serpētū. Sed qꝛ culus emittit simulē sonū ideo transsumitur ad signdū taliter sonare Uetula. Anus. Anus. Anicula. Constructio. Sibilare.

Unum significant arbor cum robore stipes
Stips stipis est obolus:sed stipes stipitis arbor
Stipo constipo:stipendia dicimus inde.
Arbutus arboris est species sunt arbuta fructus: Arbor.

Stipes.

Constructio.
Stips

Stipus.
Stipo.
Constipo
Stipendium.

Arbutus.
Arbuta.

¶Autor docet hic conuenientiam istarum dictionum hoc robur/ris. et hic stipes/stipitis: media correpta cum isto nomine arbor/arboris. ¶ hic stipes tis. secūdum Hugut. est titio vel truncus ligni qui sustinet aliquid: et dicitur de sto/stas. ¶Construe. Hec nomina arbor/et stipes cum robore significant vnum. id est eandem rem. ¶Stips pis. ꝛc̄. hic ponit differentiam inter hec stips/stipis: et hic stipes/stipitis: dicens ꝙ hec stips/stipis: femininī generis est obolus: quoddam pondus quod olim militibus stipendiarijs distribuebatur pro pecunia: et ponitur pro obolo. Et quia obolus solet dari mendicis pro elemosina. Ideo stips quandoq; dicitur mendicitas/elemosina victus. Unde hic stipus/pi. mendicus. Sed stipes/stipitis: est arbor. ¶Stipo constipo. Autor dicit ꝙ stipo/as. componitur cum con/et dicitur cōstipo/as. et hoc stipendium/dij. de stipo/pis. ¶Stipo/pas. id est facere stipata. hoc stipatū/ti (anglice stoches) vel stipare est ornare cum stipa. Constipatus (anglice to be costryfe) ¶Arbutus arboris est. ꝛc̄. hic autor ponit differentiam inter hec arbutus/ti. Et pluraliter hec arbuta/orū. dicens ꝙ hec arbutus est quedam species arboris: et sic non est generalis arbor. Et arbuta sunt fructus illius arboris. Et declinatur hoc arbutum/ti. et dicitur de hec herba: et similiter de hec arbor/arboris.

Stips stipis as obolus: indeclinabile pondus
Illus est natus dipondius as: duplicatus
Altera pars assis semis duo tertia bisse
Tressis/quincussis/occussis: et inde decussis.

As/assis.

Dypondius.
As assis.

Semis.
Bisse.

Tressis.

Quincussis.

Deuns
Decuns.

Notabile.
Partes assis.
Constructio.

¶Autor docet hic ꝙ ista nomina hic as assis. et hic stips stipis. hic obolus/oboli. Et hoc pondus indeclinabile sunt synonima ꝛ eiusdem significationis Deinde dicit ꝙ pondus componitur cum dy. quod est duo: et inde dicitur hic dipondius dipondij. Et dispondius est duo asses vel equipalēs duobus assibus. ¶As assis est pondus duodecim vnciarū: et ponitur quandoq; pro obolo. As componitur cū semus/a/um. id est dimidius/a/um. et dicitur hic semis semissis. Et est semis media pars assis scilicet sex vncie vel oboli quando as ponitur pro obolo. ¶As componitur cum bimus: et dicitur bisse indeclinabile ꝛ est pondus octo vnciarū: quia si as diuidatur in tres partes equales octo sunt due partes illius. ¶As componitur cū tres: et dicitur hic tressis/sis/si. id est tres asses vel precium trium assium. ¶Et cum quinq; et dicitur quicussis/sis. Sed quinq; de partibus assis dicim⁹ quod potest dici quod libet totum: quod etiam potest diuidi in duodecim partes equales. Cuius vndena pars dicitur deuns quasi vna vncia dempta de asse. Dena pars dicitur decuns. Nouena pars dicitur dodrans. Octaua pars dicitur bisse. Septima pars dicitur septuns. Sexta pars dicitur seuns. Quinta pars dicit quincuns. Quarta pars dicitur triens. Tertia pars dicitur quadrans. Et pondus duarum vnciarū dicitur sextans: quia est sexta pars: ꝛ inde fit vncia duodena pars assis: quia as continet duodecim vncias. ¶Construe. Pretermissis tameu duobus versibus primis satisfacilibus. Altera pars assis. hic annumerat autor ꝙ sunt composita ab as assis: quorum vnum exponit scilicet semis. Est semis altera pars. id est dimidia pars assis. duo tertia. id est quī cōtinet sex vncias: sunt bisse. Uel si as accipiatur pro obolo sicut superius dicitur tunc semis significat medietatem oboli. Cetera plana sunt. ¶Aliter potest sic exponi. hic semis est altera pars assis ꝛ duo. hic semis est altera pars assis. Et duo tertia. id est duo trium partiū sunt bisse. id est in bisse. Et potest declinari hic bissis/sis/si. bisse ablatiuo casu.

Assidet/assiduus/studio suo continuato
Dicitur assiduus diues ab esse vocatus.

¶ Hic autor docet equiuocationem in hoc nomine assiduus/a/um. dicēs q̄ assiduus est idem quod sollicitus: et tunc deriuatur de assideo/des. id est indulgeo/es. Et tot habet significationes assideo: quot patēt per versum. Assidet indulget iuxta sedet assimulatur. Item assiduus idem est quod diues: ꝛ tunc descendit de as assis. Constructio textus satis patet.

Assiduus.
Assiduo

Calliditas/astutia/vel cautela/vel astus
His prudentia vel versutia consocietur.

¶ Hic docet autor quot sunt synonima conuenientia in significatione cū hoc nomine hic astus/astus/astui dicens q̄ hec calliditas calliditatis: ꝛ est idem et dicitur callidus/callida/callidum. id est sapiens. ¶ Hec astutia/astutie. est idem. Et proprie astus/astutus/astutia: sunt in malo. Et dicitur astutia de astatus/astuta/astutum: formatur enim a genitiuo astuti addita a. ¶ Hec cautela/le. idem. Et dicitur de cautus/ta/tum. ¶ Hec prudentia/tie. idem. Et formatur a datiuo prudenti addita a. ¶ Uersutia/tie. idem. Et formatur a genitiuo versuti addita a Uersutus a verto/tis dicitur. ¶ Astutus deceptor est: quia eius mēs in quolibet actu ad quamlibet fraudem in faciliter vertitur. Constructio textus patet.

Astus.
Calliditas.
Astutia
Cautela
Prudentia.
Uersutia.
Uersutus
Astutus.

Exigit/ac peragit/facit/efficit/ac operatur
Patrat/agit/ꝙplet/cōsummat/perficit/implet.
Exequitur clandit concludit terminat atq̄
Decidit/finit/medios oeducit in actus.

¶ Hic docet autor quot sunt verba consignificantia cum hoc verbo ago/gis. dicens q̄ ista scilicet exigo/gis/egi/ere/exactum/tu. verbum actiuum: ꝛ componitur de ex/et ago/agis. Et est exigere perfecte agere. Ut iste exigit opus suū. i. perfecte fecit opus suum: vel compleuit vel perfecit. Item exigere est expellere. Exigere est iniuste petere. Unde exactio/onis. id est iniusta petitio Itē exigere sumitur pro simpliciter petere: vel requirere. Itē exigere est vltra vl extra agere. i. diuidere. Uñ exiguus/a/um. ¶ Perago/peragis. de per et ago/agis: componitur. ¶ A facio/facis/feci/facere/factum/factu. Afficio cis. componitur de ad/et facio/cis. et significat tria: que patent per versum. Afficit informat punit cupit hec tria signat. Item componitur cum ex: et dicitur efficio/cis. Et cum in/ꝛ dicitur inficio/cis. id est intingere. Et cum de/et dicitur deficio/cis. Et cum per/et dicitur perficio/cis. Et cum ob/ꝛ dicitur officio/cis. Et cum sub: ꝛ dicitur sufficio/cis. Et habet multas significationes. Nam sufficere. id est satisfacere (anglice to suffyce) vt sufficit tibi gratia mea Et secundum hanc significationem inuenitur sufficit impersonale. Itē sufficere est subrogare substituere. Uñ bene dicit. iste est suspectus. i. substitutus. Sufficere. i. subministrare: vt iste sufficit mihi necessariū. id est subministrat Item facio cōponitur cū pro: et dicitur proficio/cis. ¶ Nota proficiscor/eris. verbum deponens. id est ire. et habet suppletionem preteriti profectus sum vel fui. id est transfui. Et cum re/et dicitur reficio/cis/feci/refectum/refectu.

Exiguo plura significat.
Exactio.
Exiguus.
Perago.
Facio cū compositis.
Sufficere
Proficiscor

Notabile. ¶Nota q facio est neutrum quo ad vocem: et non quo ad significationem
Quedã actiua quia sic est actiuum. Et nomina composita a facio cum prepositionibus: pro
Quedã neutra ut donatus accipit prepositiones: si in o desinant actiua sunt preter ista quat
tuor scilicet: deficio/proficio/officio/sufficio que sunt neutra. Deficio tamen
pro relinquo: et sufficio p ministro et substituo: actiua sunt. Si vero desinant
in or passiua sunt: preter proficiscor/eris. et inficior/aris. que sunt deponen=
tia. Alie plures regule dantur a facio/cis. et eiusdem compositis. quas vide
Operior. in hugut. capitulo facio in fine. ¶Operior/ris. verbum deponens: dicitur de
Patro. hoc opus operis. Et cõponitur cum con dempta n/q dicitur cooperior/aris.
Perpetro. ¶Patro/patras/patrauí/patrare. id est facere: et proprie opus veniens. Et
Impetro. componitur cum per et dicitur perpetro/tras. id est facere. Et cum in/q dici
Compleo tur impetro/as. id est querere. ¶Compleo/es/eui/etum/tu. Cõponitur de
Et alia compo con et pleo ples: quod in simplici non est in vsu: sed in composito: vt repleo/
sita a pleo. reples. impleo/imples. suppleo/supples. depleo/deples. et est deplere valde
deplere vel euacuare. Expleo/exples. oppleo/opples. de ob et pleo/ples. id
est implere/obturare. Et a pleo deriuatur plenus/a/um. et hic splen splenis.
Cõsumo q alia ¶Consumo/consumis/consumpsi/ere/consumptum/tu. in supinis. de con et
composita. sumo/sumis componitur. Et est consumere/deuastare/destruere. simul su=
miere. Unde consumptor/consumptrix/consumptio nomina verbalia. Su=
mo est actiuum cum compositis. ¶Impleo dictum est. Perficio dictum est
Exequor. supra. ¶Exequor/eris/executus sum/exequi. media correpta. de ex q sequor
componitur. Unde executor/executoris: executrix/executricis. hec executio
Claudo. executionis: nomina verbalia. ¶Claudo/claudis/clausi/ere/clausum/su. in
Clatrus. supinis. Unde hic clausor/clausoris: et hec clausura/clausure. et hic clatrus/
clatri: et est repagulum quo ostium firmatur: vel quod opponitur ostio: vel
Termino cum ipsum ostium precipue hortorum vel vinearum. ¶Termino/nas/naui/na=
compositis. re. de hic terminus termini dicitur. Unde contermino/nas/naui/nare. id est
simul terminare vel coniungere. Determino/as/aui/are. id est diffinire: vel
terminos auferre. Extermino/nas/exterminaui/exterminare: terminos au
Nota. ferre: vel exulem facere: quasi extra terminos ponere q extrahere: q proprie
dicitur de exulibus. Et ponitur pro demolitur: vt ibi. Exterminant enim fa=
cies suas. id est demoliuntur. id est de uastant/destruunt/dissipant: et extra
Exterminium. terminos humane conditionis ducunt. Unde hoc exterminium/nũ. i. desola
Decido. tio/concussio extra terminos exilium. ¶Decido/dis/decidi/dere/decisum/
Cedo. su. in supinis. id est terminare. Unde iste decidit causam. id est determinauit
Cado. causam. Componitur de de et cedo/dis/cecidi: media producta. Sed cado/
Finio. dis. facit cecidi. ¶Finio/finis/finiui/finire: a finis dicitur. Diffinio/diffinis/
diffiniui/diffinire. id est determinare/diffinitionem dare. Deduco/deducis/
Constructio. deduxi/deducere: de de/et duco/ducis: componitur. ¶Construe. Exigit ae
peragit. ꝛc. omnia ista idem sunt quod ago/agis. Medios deducit in actus
id est aliquis deducit. id est vlterius ducit rem suam: vel opus suum in me=
dios actus. id est vltra medios actus.

De promo promus qui promptuaria seruat.
De promo promis sunt promptuaria dicta.
Promptuaria vel celaria: dic apothecas.
Apotheca Est apotheca domus cui victus traditur omnis.
Est ypotheca rei non mobilis vt domus aruum
Rerum mobilium traduntur pignera pugno.

¶In istis versibus docet autor quid sit promus.quia in sequētib⁹ facit me moriam de isto dictione promptuarium dicens q̄ dicitur de promo promis Dicit ergo q̄ hic promus/mi.est custos promptuarij.et vtrūq̄ deriuatur de promo/mis.¶Cōstrue duos primos versus.Promus dicitur.id est derivatur de promo/mis/prompsi/promere/promptum/tu.id est ostendere:et qui scz promus seruat.id est custodit/promptuaria.id est cellaria/et promptuaptuarium domus secreta in qua oia victualia reponūtur.¶Promptuaria. tis.id est promptuariū sunt dicta.id est dictum de promo/mis.Et est promrē.Autor docet hic.q̄ ista nomina sunt synonima.i.consignificantia hoc cellariū quod dicitur a celo/celas.i.tego/tegis:quia celat.i.tegit res que ibi reponuntur.¶Hec apotheca/ce.rē.dicitur ab apo/quod est re:et theca/quod est positio latine:quasi repositio vel repositoriū:quia ibi seruantur res in repositorio.¶Est apotheca rē.hic ponit differentiam inter apotheca et ypotheca dicens.q̄ apotheca est idem q̄ cellarium.ypotheca est vadium rei immobilis:sicut domus/aruus/ager et similia.Et sic potest esse differentia in istis versibus inter ypotheca et pignus.¶Item nota differētiam inter hoc pignus/eris:cum e.in genitiuo:et hoc pignus oris cum o/scriptum in genitiuo.Vñ⁹.Pignera ngtoriū:dicuntur pignora rerum.¶Cōstrue.Apotheca est vna domus:cui scilicet domui:omnis victus.i.victualia/traduntur.i.dā tur/et ypotheca est scz vadium rei immobilis:que facile moueri non potest: vt domus.id est edificium/et aruum.id est campus.

Promus.

Constructio.

Promere.

Cellarium.

Apotheca.

ypotheca.

Notabile.

Constructio.

Nuncupat/appellat/sic euocat/aduocat/ista Uociferat/censet/sensu funguntur eodem.

¶Autor docet hic q̄ ista verba que ponuntur in versibus predictis synonima sunt.¶Nuncupo/as.ōr de nomē/inis.¶Nomino/as.ōr de hoc nomen/inis ¶Appello/as.componitur de ad/et pello/as.quod non est in vsu.i.vocare. ¶Aduoco/as.de ad:et voco/as.¶Uocifero/as.dicitur de vocifer/a/um.ad iectuiū.i.ferens vel portans vocē et cōponitur de hec vox/vocis.et fero fers ¶Censeo/es/sui/censere/censum/su.hz istas significatiōes.i.computo/as.reseo computo/censeo computo/censeo mores.Censeo cōponitur cū sub/et ōr succenseo/ses/sui.et est idem q̄ irasci.Et cum per et ōr percenseo/es.i.perfecte/vel valde censere:vel perquirere/circuire/pererare.Vñ Ouidius in scōo metha.Percensuit orbem.i.circuit orbem.Item componitur cum re.et dicitur recenseo/ses/sui/ere/censum/su.in supinis.i.numerare/vel recitare:rememorari/reuenerari.vñ.Censeo si studeas lector cōponere debet.Subnotat irasci:per circuit:et numerat re.Et de censeo venit hic censor/censoris.iudex de moribus:et hec censura/re.iudiciū.¶Construe.Ista verba nūcupat appellat rē.funguntur eodem sensu.Fungor/ris.cōstruitur cū ablatiuo casu Itē nota q̄ est censeo/es/sui/ere/censum/su.in supinis.et ¶Censeo/as/sui/sere censitum/situ.verbū tertie cōiugationis.et censio/sis/sui/sire.quarte cōiugationis:et ista non differunt in significatione:sed in litteratura:qr cēseo/es secunde cōiugationis:facit censui in preterito.et cēsum/censu in supinis.Cēseo/is.tertie cōiugationis.facit etiā sui/in p̄terito.et censitum/censitu in supinis media correpta.Sed cēsio/is.quarte cōiugati.facit censi/tū/tu.media p̄ducta in supinis.vñ.Censio/censis/sui/so/situm.sed censeo censum.Censio scia variātur in dictionibus cōposita variantur/vt possumus dicere recēsita media producta vel correpta::quia recensita penultima correpta.descēdit de censo/qō est verbum tertie coniugationis:sed recensita descendit de recēsio/sis/sui/sire/recensitum/tu.cuius penul.p̄ducit qō est quarte ziugatiōis

Nuncupo.

Nomino.

Appello.

Aduoco.

Uocifero.

Censeo cum suis compositis.

Construe.

Notabile.

Censeo.

Censio.

Regula. hec hug. ¶ Sed alij dicunt. q̄ censeo/es. facit censum censu. in supinis. ⁊ oīa composita ab eo faciunt censitū censitu. in supinis penultima correpta. Sed recensio/sis. verbum tertie cōiugationis. facit recensui in preterito: et recensitum/tu. in supinis. ad modum quarte cōiugationis. et nunq̄ recensiui/recensitum recensitu: in supinis penultima correpta. Per istam regulam q̄ oē verbum desinens in so/tertie cōiugationis. facit preteritum in siui: ⁊ supina in situm. ad modum quarte cōiugationis. preter quinq̄ scz capesso/lacesso/facesso/viso/et pinso. Unde doctrinale. So siui situmq̄ facit.

Applico appellens/appellas nomine quemuis.

Appello/lis. ¶ In isto versu assignat autor differentiam inter appello/is/appulit/ere/appulsum/su. in supinis. verbum actiuum. id est ad portum venire vel applicare: vt ibi. Postq̄ poeta animum suum appulit ad scribendum. appulit. id est applicauit. Et componitur de ad/et pello/pellis/pepuli/pellere/pulsū/pulsu. in supinis. ¶ Appello/as. i. vocare: vt superius dicitur. ¶ Cōstrue. Appellens. id est aliquis appellens applicat. Et applicat componitur de ad/et plico/as/plicui vel plicaui/plicare/plicitum/plicitu/vel plicatum/tu. in supinis

Appello/as. Plico. ¶ Et nota q̄ plico facit preteritum in cui/vel in caui/et supina in citum vl' in catum. et omnia sua composita cum prepositionibus similiter faciunt preteritum in cui/vel in caui/et supina in citum/vel in catum. sed frequentius in cui. et raro in caui/et in catum. preter supplico/as/quod facit semper preteritum in aui/et supina in atum: vt supplicaui supplicatū supplicatu. Esopus habet supplicui de supplico. Sed composita a plico/et ab aliquo nole faciūt semper preteritum in aui: et supina in atum. vt multiplico/as/aui/atum/tu. Duplico/as/aui/atū. ¶ Construe sic. Appellens. i. aliquis appellens applicat: ⁊ tu appellas. i. vocas/quēuis. i. oēm holem: nomine. i. per nomen suum Uel quem vis sunt due dictiones. et tunc sic expone: tu appellas. i. vocas illum quem vis vocare nomine suo. i. per nomen suum.

Notabile. Constructio.

Aperio. Ostia qui reserat/aperit/panditq̄ recludit Eiusdem sensus/depessulat additur istis.

¶ Hic autor ponit synonimationē in istis verbis. aperio/ris. resero/as. pando/is. ⁊c̄. Resero/as/aui/are. cōponitur de re/et sero/as. i. claudere cum sera

Resero. Aperio. ¶ Aperio/ris/rui/ire/apertum/tu. in supinis. verbū actiuū. cōponitur de ab vel ab a: et pario/ris/peperi/re. et cōponitur aperio cum ad: et d̄r ad aperio/is/rui/ire. ¶ Pando/dis/di/pandere/pansum/su. vel passū/su. in supinis s̄m quosdam. videlicet donatū in maiori. ⁊ Pap̄. Sed hugui. ⁊ doctrinale dicūt q̄ facit tantū passū/su. in supinis. De pādo/dis. d̄r pādus/a/um. i. curuus/a/um. sed differunt. q̄r pandus sursum curuatur: et curuus deorsum curuat̄. et cōponitur repandus/a/um. Uñ⁹. Dans passum pando: subducit n s geminādo. hugui. dicit q̄ hec tria verba. pando: pateo: et patior. habent simile supinum videlicet passum. Uñ⁹. Pando pati pateo passum fecere supino. Recludo/dis/recludi/ere/sum/su. in supinis. componitur de re: et claudo/dis/clausi/claudere. ¶ Et nota q̄ re notat aliquando contrarietatem vt in hoc verbo recludo/dis. q̄r si ostium sit clausum: et dicam reclude ostiū. idem est q̄ aperi. et si ostium sit apertum: et dicam reclude ostium: tunc idem est q̄ claude ostiū. et ita re notat cōtrarios actus. Depessulo/as/aui/are. i. aperire. Et cōponit̄ de de p̄positiōe: ⁊ pessulo/as. et est pessulare claudere vl' firmare ostiū cum pessulo. hoc pessulum/li. (anglice a latche) Et dicitur de pello pellis.

Pando. Pandus. Curuus. Recludo. Notabile.

¶ Construe. Ille q̄ reserat ostiū aperit: q̄ pro et/pandit et recludit depessu-

lat eiusdem sensus.id est eiusdem significationis additur istis scz verbis.

Hec tria iungas presumit:vsurpat et audet.

¶In isto verso docet autor cõuenientiam significationis esse in istis verbis vsurpo/as/aui/are.qõ deriuatur de vtor et rapio.¶Presumo/mis/presumpsi/presumptum/tu.in supinis.et cõponitur de pre et sumo/is.et inde presumptor/presumptrix.presumptio verbalia.et hic presumptus/us/ui.Unde presumptuosus/a/um.¶Audeo/es/ausus sum/audere verbũ neutropassiuum Audeo.
Et differentia est inter verba neutra passiua ⁊ verba neutro passiua.Uerba Notabile.
neutro passiua dicuntur illa que passiuis sunt similia in hoc q̃ carent preteritis et habẽt suppletionem preteritorũ per participiũ et verbũ substantiuũ sicut et passiua.Ista autem quiq̃ sunt que indicant versus.Audeo cuz soleo fio quoq̃ gaudeo fido.Quiq̃ puer numero neutropassiua tibi do.¶Sũt ãt neutropassiua que significationẽ passiuorũ habent:et que significant passionem alunde illatam:que sunt quatuor:vt patet per versus.Exulo/vapulo veneo/nubo quatuor ista.Sensum passiui sub voce gerunt aliena.Et ab audeo hic ausus sum/fui.hic et hec et hoc audax/cis.Uñ hec audacis audacie.
¶Construe.Iungas vel simul iungas hec tria que sunt eiusdem significationis videlicet presumo/vsurpo/et audeo. Constructio.

Sulcat/arat/versat glebas/colit/excolit agros.

¶Autor docet hic conueniẽtiam esse quo ad significationẽ inter ista verba sulcat ⁊c.¶Sulco/as/aui/are.neutrũ dicitur de hic sulcus/ci.Et sulcus dicitur de hic sol solis.Unde sulcus quasi solẽ capiens:et est ethimologia et non compositio dicitur de suo/is/fuere:quasi fomere trãsuitur. Aro/as/aui/arare/aratum/tu.verbum neutrum componitur cum ex.et dicitur exaro/exaras/aui/are.i.extra arare vel perfecte arare vel scribere.Unde Job.Quis mihi det vt exarentur sermones mei in libro stilo ferreo vel celte sculpantur in scilice? Sulcus. Aro.
¶De aro/as/arator/oris.aratrix/tricis.et hoc aratrũ/tri.scõm quosdã media producta:et secundum alios media correpta profertur.
¶Uerso/as/aui/are.verbum frequentatiuum.id est frequenter vertere.Et formatur ab vltimo supino istius verbi verto/ti/verti/versũ/su.u in o fit verso/sas.¶Hec gleba/be.i.durus cespes cũ herba vel sine herba terra arulsus Et dicitur hic globus/bi.qr simul quasi globus.Unde hec glebula/le.vel hec glebella/le.ambo diminutiua.Et globosus/a/um.et comparatur globosior globosissimꝰ.Unde hec globositas/tatis.Et de globo dicitur hic globo/onis id est rusticus arator. Uerso. Gleba. Globus. Globosus.
Colo/lis/lui/lere/cultum/tu.in supino quinq̃ habet sensus.Colo ciuitatẽ.id est habito:colo terrã.i.aro terram:colo formam.i.orno:colo deũ.i.veneror: colo parentes.id est diligo parentes.Quas quinq̃ significationes versus sequentes declarent.Agros/rus/formam/superos colit/atq̃ parentes.Hos arat/hos habitat/ornat/honorat/amat.Unde verbalia cultor/oris.cultrix et hic cultus/tui.et hec cultura/culture. Colo plura significat.
¶Excolo/lis/lui/lere/excultũ/tu.in supino.componitur de ex/et colo/lis/lui lere.¶hic ager huius agri huic agro:id est campus:et cõponitur cum cultura.et dicitur hec agricultura/agriculture. Excolo. Ager.
¶Construe sic.Sulcat/arat/versat glebas/colit/excolit agros:o͡ia ista significant arare.Et ibi versat glebas pro vna dictione accipitur:et etiam excolit agros:et tantum significat quantum aro/ras/arare. Constructio.

Synonima magistri

Alget et algescit/friget frigescit:et inde
Algidus ac algor:pariter maris alga vocatur
Ac infrigdatur predictis associatur.

Algeo.
Indulgeo.
Notabile.

¶ Hic docet autor quot sunt verba cōuenientia in significatione cū hoc verbo algeo/es/alsi/algere.Dicens q̄ sunt ista que ponuntur in versibus.¶ Algeo es/alsi/alsum/su.in supino componitur cum in/interposita d/a mutata in u/ et dicit indulgeo/es/indulsi/ere/indulsum/su.vel indultū/tu.in supinis.ꝛ hꝫ tres significationes.Nā indulgere est gratis p̄cedere:vt papa indulsit mihi potestatē id est gratis cōcessit mihi.Et indulgere est operā dare.Unde Catho.Indulgere gule noli quia ventris amica est.Et indulgere pro remittere.Ut indulge nobis peccata nostra.In prima significatione indulgere actiuū in alijs neutrū.Unde versus.Est indulgere quicq̄ concedere gratis.Ac operā dare siue remittere significabit.Actiuū dicas pro primo p̄ reliq̄s non

Algesco.
Frigeo.
Frigesco.
Infrigidor.

¶ Algesco/cis.verbum inchoatiuū.id est incipio algere.Et cōponitur cū ex et dr exalgesco/cis.¶ Frigeo/es/gui.caret supinis.Et est frigere frigefieri. vel esse frigidum.Item frigere ponitur sepe pro cessare/sicut econtrario fruere ponitur pro frequētare:vt dicit Hug.capitulo frigeo/ges.¶ Frigesco cis/inchoatiuū a frigeo/ges/frigere.¶ Infrigidor/aris/atus sum/ari.et est passiuum.Infrigido/as.quod componitur de in et frigido/as.i.valde frigidari.Et est frigidare frigidum facere:sed infrigidari frigidum fieri.

Constructio.

¶ Construe sic.Alget et algescit/friget frigescit ista verba significant idem: et inde.i.de hoc verbo algeo/es/venit algidus/a/um.i.frigidus/a/um.ac p

Alga.

et hic algor algoris.i.frigus.et pariter.i.simul hec alga maris.id est que est herba maris scz crescens in mari:et quā mare proiicit a se/quelibet istarum dictionum creatur.i.fit/id est deriuatur ab algeo/alges.ac pro et infrigidat pro infrigidatur:associatur.id est adiungitur predictis supple verbis.
¶ Nota quia non potest stare in versu infrigidatur et ideo deposuit i/ante d et dixit infrigdatur.

Ara.

Ara vel altare domini/vel mensa vocatur
Atq̄ tripos dici consueuit appollinis ara.
Aras inspiciens/hinc deriuatur aruspex.

Ara.
Aruspex.
Altare.
Altarium.
Mensa.
Tripos.
Notabile.

¶ Hic docet autor quot nomina mueniuntur posita pro hoc nomine hec are/ re.ꝛ dicit q̄ ista que sequūtur.¶ Hec ara/re.ſm Isidorū dicit de hoc es eris quia are antiquitus facte fuerunt ex ere.Uel de aro aras scōm Hug.Et cōponitur cum specio/cis.quod nō est in vsu id est videre.Et dicitur hic et hec aruspex/cis.media correpta.id est diuinator:quia ventura predicit ab aris.
¶ Itē ara cōponitur cū altus/a/um.et dicitur hoc altare/ris.quasi alta ara vel altorū.id est deorū superorum ara.Unde hoc altarium/rij.idem qđ ara et hoc altariolū/li.diminutiuū.et hoc altare/ris.in eodē sensu.¶ Hec mensa mense dicitur de metior/ris/mensus sum/metiri verbū deponēs.Et de mēsa/mense dr hec mensula/le.diminutiuū.¶ Hic tripos/odis.cōponit de tris quod est tres:et pos quod est pes/quasi tres habēs pedes:quia sup tres pedes.id est tres columnas stant illa ara.Et proprie dicebat ara apollis id est phebi vel solis.quia in illa solebant dari responsa de omnibus quesitis.Sed modo fides christiana prohibet talia fieri.Un galfridus in poetria.Nouella

sana fides a lumine tollit. Ecclesie tropidem phebi soliũq; sibille. ¶ Cõstrue Altare vel mensa dñi vocatur scz ara: atq; pro et/tripos podis. cõsueuit. i. solebat dici. i. vocari (a poetis) ara. i. altare/apollinis. i. solis: vel phebi qđ idem est ꝛc. ¶ Aras inspiciens. Construe. Dum aliquis est inspiciens aras: hinc. i. inde aruspex aruspicis deriuatur. Constructio.

Induit/ac operit/amicit/vestit/tegit atq; Amitio.
Uelat predictis sensum dedit vsus eundem
Occulit/obnubit/et obumbrat/celat/et abdit.

¶ hic docet autor quot sunt verba synonima cum isto verbo amicio/cis/cire. quarte cõiugationis: et est verbum actiuum: et facit supinũ amictũ/tu. iuxta illud doctrinalis. Amicire figurat amictũ. ꝛ est actiuũ. ¶ Amicio cis. idẽ est quod cooperire/vel adiungere/vel ligare. Et dicitur de hic amicus/ci. Et inde dicitur hic amictus/tus/tui. Item amitio. id est fustes angulares: cui⁹ singulare raro inuenitur. scz hec amictus. Amicio cõponitur cũ circũ/ꝛ dicit circũamitio cis. ¶ Nota ꝙ hug. vult ꝙ scribetur circũamitio: ita ꝙ circũ maneret integra dictio: cuius opinionẽ: qꝛ rationi nõ cõuenit nõ admitto. ¶ Induo/is/ui/ere/indutũ/tu. in supinis. Uñ hoc indumẽtũ/ti. est verbũ actiuum Et cõponitur induo de in/et duo is/qđ non est in vsu. ¶ Operio/ris/rui/rire/opertũ/tu. in supinis. verbũ actiuũ. i. tegere. Uel amicire cõponitur de ob/ꝛ pario/ris/peperi/ere. Uñ opertus/a/um. Et hic opert⁹/tus/tui. Et hoc operimen/inis. penultima correpta: et hoc operimentũ/ti: et hoc opertorium rij. Et hoc operculũ/li. omnia idem ꝙ tegimen. Uñ in veteri lege scribitur. Uas siue operculo. id est tegimine immundũ erit. Inuenitur ꝛ hoc operculum/li/per sincopã. Item cooperio cõponitur de cũ/vel con/deposita n/et đr cooperio/ris/rui/ire/coopertum/tu. i. tegere. Cooperio cõponitur cũ dis/et đr discooperio/is. i. denudare/exuere. Uñ cũ videris nudũ cooperi eũ. i. tege eum cum vestibus. ¶ Nota ꝙ habetur operior/iris/opertus sum/riri. verbũ deponens. i. expectare: vt operior te. i. expecto te. Sed qñ est deponẽs producit primã syllabã: et qñ est passiuũ corripit primã syllabã. ¶ Uestio/tis/iui/ire/itum/tu. in supinis. verbũ actiuũ đr de hic vestis tis. Unde hoc vestimen inis. Et hoc vestimentũ/ti. Et hic vestitus/tus/tui. ¶ Tego/gis/texi/textũ/tu. Uñ verbalia textor/toris. textrix/cis. Et hoc tectũ tecti. i. domus. Et hoc tegimen/inis. Tego cõponitur cũ de: et dicitur detego/gis/detexi/ere. i. discooperire/reuelare: vt iste detexit secreta mea. i. reuelauit. Itẽ cũ pro et đr protego/gis/texi/ere/ꝓtectũ/tu. in supinis. i. tueri/defendere. vt vbi. Protege me dñe ab oi malo. i. defẽde. Uel hic. Protege dñe famulos tuos. i. defẽde Uñ protectio. i. defensio/vel tuitio. ¶ Uelo/as/aui/are. actiuũ. i. tegere. Uñ hoc velũ li. illud lintheũ quo vehitur nauis in mari impulsiõe vẽti. Et a velũ/li. đr hoc velamẽ/inis. Et hoc velamentũ/ti. i. tegimen vel tegmen. Unde velum đr quasi ala volãtis. A velo as/đr hoc velabrũ/bri. illud vas quo frumentũ purgatur. Itẽ cõponitur aduelo/as. i. valde velare. Et aduelo as. i. discooperire: et deuelo/as. idem. Itẽ reuelo/as. i. detegere/vel aperire/manifestare. Et oia cõposita ab eo actiua sunt: et producunt hanc syllabam ve. ¶ Induit/ac operit ꝛc. ¶ Cõstrue. Usus. i. cõsuetudo dedit p̃dictis scz ꝟbis eũdẽ sensũ. i. eandẽ sig̃tionẽ. ¶ Occulo/lis/lui/lere/occultũ/tu. in supinis verbũ actiuũ: ꝛ ꝯponitur de ob/ꝛ colo lis: per mutationẽ b in c/et illa syllaba co in n: et est abscõdere tegere. Uñ Ouidius. Rumosas occulit herba domos. i. tegit. Uñ occultor/occultrix. Et hoc occultũ/ti. i. pctm̃. Uñ. Ab occultis meis ꝛc. ¶ Obnubo/bis/obnupsi/ere/obnuptũ/tu. i. tegere. verbũ actiuũ. Et ꝯponitur de ob/et nubo/bis/nupsi/nuptũ. Et hz duas sig̃tiones. In vna idem qđ tego/gis. vñ obnubo/bis. cõponitur de nubo/bis. tũc est actiuũ. In alia significatiõe nubo pertinet ad mulieres: ꝛ tũc est neutrũ ꝛ neutro passiuũ: qꝛ sub

Amicio.
Notabile.
Induo.
Operio.
Opertus.
Operimen.
Opertorium.
Operculum.
Cooperio.
Operior.
Uestio.
Tego cum suis compositis.
Uelo cum suis compositis.
Uelabrum.
Constructio.
Occulo.
Obnubo.

voce actiua significant passionem: vt hec mulier nubit mihi. id est michi nupta: Unde versus. Neutrum nubo feres cum pertinet ad mulieres. Dum signat tegere vult actiuum retinere. ¶ Obumbro: as/aui/are. verbū actiuum de ob/et vmbro/as. quod in simplici non est in vsu. ¶ Celo/as/are. id est scilpere/pingere/et celas. id est tego tegis per contrarium adreuelare: sicut in presenti lectione accipitur: et secundum hoc construitur cum duobus actis: vt celo te consilium: et sensus est abscondo a te consilium. Pro illis duab⁹ significationibus nota versum. Hoc verbum celo notat duo que ego sculpo. Celo/as. componitur a concelo/as. id est simul celare. et recelo/as. id est reuelare. et est actiuum cum suis compositis. et omnia producūt syllabā ce. ¶ Abdo/abdis/abdere/abditum/tu. id est tegere. et est actiuum. Et componit de ad/et do das/dedi/datum/datu. in supino.

Obumbro.
Celo/as/are. cū compositis.
Abdo.

Aceruus. Est glob⁹ atq; strues cumul⁹ vel aceru⁹ ⁊ agger
Est glom⁹ hīc glomero globo cōglobo nascit inde.

¶ Autor docet hic quot sint synonima cum isto nomine hic aceruus/aceruid est coadunatio dicens q; ista que ponuntur in versibus. ¶ hic globus/bi. est idem. Unde hec gleba glebe. durus cespes cum herba. Item a globus dicitur globo/as/aui/are. id est acernare/cumulare/coadunare/cōspissare/globosum facere. ¶ Hec strues struis. id est aceruus congeries. Unde hec strucula/strucule. diminutiuum. Et hec struma strume. gybbus in pectore: quasi strues humorū. Et est differentia inter congeries/ei. et hec glomeratio/onis et hic strues/struis. quia congeries proprie est cumulus lapidum/et glomeratio proprie est collectio fili: vel filorum: sed strues est collectio lignorū. vñ⁹ Congeries lapidum tibi glomeratio fili. Lignorū proprie dicitur esse strues ¶ hic cumulus/li. Unde cumulo/as/aui/are. componitur accumulo/as: con cumulo/as: ambo actiua. ¶ hic aceruus/ui. de acer scōm litterā. vnde acerno/as/aui/are. et cōponitur coaceruo/as. id est cumulare. ¶ hic agger/eris dicitur de aggero/ris/aggessi/ere. id est afferre: vel apportare. Et est agger proprie cumulus terre non naturaliter sed artificialiter instructus. Lucan⁹ Late iacens apparuit agger. ¶ hic glomus/glomi. secunde declinationis. ⁊ glomus/eris: tertie declinationis. idem significāt. i. collectio proprie filorum (anglice a clewe/or buttym of threde) Uñ⁹. Hic glomus hoc ve glomus fert glomeratio fili. Et qñ declinatur hic glomus/ris/tunc ab eo deriuatur glomero/as. id est facere glomera filorum. ¶ Construe. Et glomus est aceruus hinc. id est ex hoc/glomero nascitur. id est deriuatur/et inde. id est ex globo/globi. hec verba globo/bas. et conglobo/as. quod componitur de con/⁊ globo/as. nascitur. id est oritur vel deriuatur ⁊c̄.

Globus.
Gleba.
Globare.
Strues.
Strucula.
Struma.
Notabile.
Cumulus.
Aceruus.
Agger.
Glomus.
Constructio.

Anachorita. Dic anachoritas reclusos ac heremitas
Et heremo venit hic/sed ab ana nascitur ille
Hinc anachorite quasi corde superna colentes.

¶ Autor docet hic que nomina cōuenit in significatiōe cū hoc nole anachorita dicens. q; ista hic reclusus si ⁊ de recludo/dis. idem q; claudere: q; clausus est in vna cella per se. hic ⁊ hec heremita/te. est idē. ¶ Deiñ docet vñ hic et hec anachorita/te. hic et hec heremita/te. deriuāt dicēs q; anachorita ⁊ ab ana qđ est sursum/et cor/dis: quasi sursum hns cor ad deus. Uel a theros qđ est intēdēs: quasi sursum intendēs scz ad celestia. ¶ heremita ⁊ de heremi⁹/mi. q; debet habitare i heremo. i. in deserto. Et herem⁹/mi. ⁊ de here

Anachorita.
Heremita.
Heremus.

res. hesi herere: qꝛ ibi nunq̄ vel raro fit mansio. Heremus enim est inuia soli tudo vbi nunq̄ habitatum est. vel heremus dr a remoueo/es. eo ꝙ remotus est a conspectu holm. Et habetur hoc heremū/mi: in eodē sensu. ¶ Construe Dic reclusos. ac pro et: heremitas esse anachoritas. Ex heremo ꝛc. hic scz heremita venit ex heremo. et deriuatur ab hoc nole hic heremus/mi. Sed ille scz anachorita dicitur ab ana grece quod est sursum latine. quia circa superna. id est diuina sollicitus est. ¶ Hinc anachorite ꝛc. Construe. Uel anachorite. supple dicuntur quasi colentes id est venerantes. superna id est diuia: corde. id est cordibus suis.

Heremum.

Constructio

Ambulo/vel gradior/eo/vado/deambulo/pergo Additur his spacior: vel itinero vel proficiscor Predictis iunge tendo/cum curro mouere.

¶ Autor docet hic ꝙ oia ista verba q̄ hic ponuntur sunt eiusdē significatiōis cū hoc verbo ambulo. ¶ Ambulo/as/aui/are. quod est verbū neutrū. vnde hoc ambulatrū/tri. locus spaciosus ad ambulandū. Et hoc ambulatoriū/rij ꝑ loco apto ad ambulandū. et hic ābulus/li. porticus lata ꝛ spaciosa. ¶ Ambulo componit̄ obambulo/as. i. circūambulare. Deābulo/as. i. de vno loco ad aliū spaciari. Perambulo/as. Itē ambulo cōponit̄ cū funis. i. corda. et dr hic et hec funābulis/le. ille qui discurrit per funē. i. cordā. ¶ Gradior graderis/gressus sum/gradi. verbū deponens. Et componitur cū con. et dr cōgredior/cōgrederis/cōgressus sum: congredi. id est simul gradi/simul ire/confugere/pugnare/disputare. Itē illi ꝓpe cōgrediūt̄ qui cōtra se gradiuntur ad pugnā: vt verborū manuū vel armorū. Et cū ad. et dr aggredior/eris. i. assilire/inuadere/arripere. Disgredior/ris. i. in diuersas partes gradi: vel diuersis modis gradi. Egredior/ris. i. intrare. Progredior/ris. i. precedere/preire In qua significatiōe et ꝓgredior inuenit̄. Pretergredior/ris. i. iuxta gradi vl̄ iuxta trāsire/preterire. Regredior/ris. i. redire. Trāsgredior/ris. i. vltra gradi/preuaricari. ¶ Gradior est deponēs: similiter oia eius ꝯposita sunt deponentalia: ꝛ omnia a sui simplicis mutant in e. preter antegradior/ris. et pregradior/ris. Et omnia faciunt supina in gressum sicut et simplex.

Ambulatrum.
Ambulatoriū.
Ambulus.
Ambulo. cū suis compositis.
Gradior cuz suis cōpositis.

¶ Itē a gradior/ris. dicitur grassor/aris/inuadere/latrocinari/predari/impugnare. Proprie grassari est cum impetu gradi ad aliquid crudeliter faciendum. Unde Boecius de cōsolatione philosophie. libro primo. capitulo. iij. in fine. Unde hic grassator/oris. qui crudeliter agit/latro/predator/seuiens crudeliter homicida. Et quandoq̄ grassor/aris. ponitur pro niti vel conari. ¶ Caueat lector ne proferat grassari pro crassari. vel econuerso. Aliud enim est grassari et aliud crassari. Secundo libro regū. capitulo vltimo prope finē scribitur. Et cesset indignatio vel infectio que grassatur in populo. i. crudeliter graditur in populo vel deuastat. ¶ Crassor/aris est passiuum huiꝰ verbi crasso/as/aui/are. id est crassum facere. Crassus/a/um. idem ꝙ hic et hec pinguis et hoc pingue. Ut ille est crassus facie. id est pinguis.

Crassor.
Crassus.

¶ Eo/is/ire/iui/itum/tu. in supino. id est ambulare. vnde verbalia. ¶ Et nota ꝙ eo/is. et oia ab eo cōposita corripiūt istā syllabam i/ante tum in supis: vt itum/tu. initum/tu. transitum/tu. reditum/tu. media de oibus correpta. Excepto hoc solo verbo ambio/bis. quod producit i/ante tum in supino: vt ambitum ambitu media producta. Item eo is et sua cōposita habēt e ante o in prima persona singularis numeri et modi īdicatiui: vt eo/is. abeo/is. exeo/is. ineo/is. obeo/is. subeo/is. adeo/is. preeo/is. veneo/is. id est vēdor/ris. preter ambio/bis. quod habet i: ante o.

Eo is iui. cū cōpositis suis.

¶ Itē eo is et oīa cōposita ab illo faciūt futurū indicatiui in bo ꝛ am/preter ambio qđ facit in am tantum. Itē oīa habent i/ante bam immediate precedentem. Ut ibam/transibā/exibā/inibā. preter ambio qđ habet e ante bam vt ambiebā audiebā sicut cetera verba quarte cōiugationis. ¶ Uado/dis/vasi vadere vasum vasu in supino. i. ire. vnde hoc vadum vadi locꝰ humilis in aqua: qꝛ per eū possit vadi. i. ambulare pedibꝰ sine periculo. Unde hoc vadulū/li. diminutiuū et vadosus/a/um. plenus vel abundans vadis. et vado as/aui/are. i. per vadū transire vel per vadū ducere: vnde vado equū. i. per vadū duco. Itē cōponit̄ peruado/as. reuado/as. transuado/as. Et est neutrū cū oībus suis cōpositis pro transire: sed pro ducere per vadū est actiuū.

Uado/dis. cum deriuatis.

Uadum.

¶ Itē a vado/is. dr̄ hic vas vadis. i. fideiussor qꝛ dato vade. i. fideiussore licet abire ꝛ vadere. Uñ quidā dixit alteri. Tu nō euadis quin dabis ante vades. i. tu nō a me euades quin inuenies ante fideiussores reuertendi ad me ꝛc.

Uades.

¶ Itē de hic vas vadis hoc vadiū/dij. et hoc vadimoniū/nij. in eodem sensu pignus vel fideiussio. Unde vadio/as. i. vadiū ponere: et cōponitur cōuadio as. inuadio/as. i. cōtrauadio: et est actiuū cum suis cōpositis. ¶ Itē a vas vadis vadior/aris. verbū deponēs. i. vadē dare vel inuenire. vt vadior illū. id est do illū in vadem tibi. i. fideiussorē. Et non solum pertinet ad homines sed etiam ad alias res: vt vadior tibi equum vel mantellum meū. Et ꝯponitur euadior aris. i. reposcere a vadione liberare. ¶ Uado dis. cōponitur euado is. inuado is. i. aggredi. Uado et eius cōposita neutra sunt preter inuado/is qđ est actiuū: et oīa faciūt preteritum in si et supina in sum: vt vado/dis/vasi/dere/vasum/su. Euado/dis/euasū/su. ¶ De ambulo as aui. cōponitur de de/et ambulo/as. vnde hoc ambulatoriū. id est locus spaciosus aptꝰ ad ambulandum in illo. ¶ Pergo/gis/perrexi/ere/perrectum/tu. ¶ Spacior aris atus sum/spaciari verbum deponēs. de spaciū/cij. Et componitur expatior aris. id est extra spaciari. ¶ Itinero/as/aui/are. verbū neutrū. i. ire. dicit̄ de iter itineris itineri: cuius ntūs itiner non est in vsu. ¶ Proficiscor eris profectus sum/proficisci. i. ire. et cōponitur de pro et facio/is. et est verbum deponens. ¶ Tendo/is/tetendi/ere/tensum/su. vel tentū/tentu in supino. Unde hec tendicula/le. et sunt tendicule insidie que tēduntur ambulātibꝰ hoībus vel etiā aliis aīalibꝰ. Tēdo et eiꝰ cōposita qñ significant ire neutra sunt. In alia vero significatione actiua sunt. Item eius cōposita faciūt p̄teritū in tēdi et supina in tensum vel in tentū. Item simplex geminat primā syllabā in p̄terito. sed nullū cōpositū ab eo geminat eā. ¶ Curro/is/cucurri/ere/cursū su. verbū neutrū: vñ verbalia. ¶ Nota ꝙ curro et oīa cōposita ab eo faciunt preteritum in curri/et supina in cursum/su. Item curro geminat primā syllabam in preterito vt cucurri. sed nullū eius cōpositū geminat preter p̄curro qđ sepe geminat. vt Johannes precucurrit citius petro. Itē curro et eius cōposita sunt neutra. exceptis precurro pro preuenire. et transcurro pro trāsire q̄ pñt esse actiua. ¶ Moueo/es/moui/ere/motū/motu. in supino. i. motū facere. Uñ verbalia motor motrix. et hec motio/onis. et hic et hec mobilis ꝛ hoc mobile. Nota ꝙ moueo/es/et eius cōposita sunt actiua: ꝛ faciūt p̄teritū in moui et supina in motū: et oīa corripiūt in presēti tp̄e hāc syllabā mo: sed in p̄teritis et in supino eam producūt. ¶ Construe. Ambulo vel gradior ꝛc. significant idem ꝙ spacior vel pro et itinero/et proficiscor additur his sup. verbis que ponuntur in priori versu: et iunge scilicet predictis v̄bis: hec verba scꝫ tendo: et mouere. id est moueo cum hoc verbo curro.

Uadio/as.

Uadior.

Uado vadis cū compositis.

De ambulo.

Pergo.

Spacior.

Itinero.

Proficiscor.

Constructio.

Amussis. Amussis per pendiculum quod regula signat.
Hinc examussum quod dicitur indubitanter
Musso dum dubito: musso dum murmuro dico.

Johannis de garlandia.

Dum stolidum stolido lumine respicio.

¶Autor docet hic q̄ ista tria nomina amussis/perpendiculum:ꝛ regula con Amussis.
ueniūt in significatione:et dicit q̄ amussis/sis/si.est plumbum vel plumbata
cimentarioꝝ:quod dimittitur a sursum vsq̄ deorsum ad percipiendū equa
litatem parietis:et dicitur ab a quod est sine et musso/as.quod est dubitare
quia reddet commentarium indubium.id est certum quomodo parietē di=
rigat et coquet. ¶Perpendiculum/li.a perpendo/dis.dicitur.id est amussis Perpendiculū
Item perpendiculum est illud vnde lebetes feruntur.id est suspēduntur(an
glice an hengell) ¶Hec regula/le.a rego/gis.q̄ regit:dirigit equalitatē mu= Regula.
ri. ¶Hinc examussim.hic dicit q̄ examussim est idem quod indubie vel in=
dubitanter:et componitur de ex et amussis. ¶Musso dum.hic docet autor Musso.
q̄ musso/as.equinocatur ad tria. Nam mussare.id est dubitare vel murmu
rare cum silentio:et mussare est respicere indignanter vel stolidum vel tor=
uo vultu aliquem stultum dum quis stulte fecerit.

Obliquo sinuo curro simul arcuo limo
Omnibus his verbis sensus dedit vlus eundem
Sic lento flecto sensu comp̄zehendis in vno.

¶Autor docet hic quot sunt verba idem significantia cum hoc verbo arcuo
arcuas:dicens q̄ ista. ¶Obliquo/as/aui/are.verbum actiuum componitur Obliquo.
de/ob et equo/equas/aui/are.vnde obliquus/a/um.et hec obliquitas/tatis. Sinuo.
¶Sinuo/as/aui/are.ꝺr de hic sinus/nus/nui. ¶Curuo/as/aui/are compo= Curuo.
nitur de curuo/as.i.deorsum curuare verbum actiuum.vnde curuus/a/um. Arcuo.
¶Arcuo/as/aui/are.arcus/cus/cui dicitur. ¶Limo/as/aui/are.actiuꝫ de Limo.
hec lima/me. dicitur verbum actiuū. ¶Lento/tas/aui/are.de lentus/a/um Lento.
quod idem est quod hic et hec flexibilis et hoc le. ¶Flecto/tis/flexi/ere/fle= Flecto.
xum/flexu:in supinis actiuum. Et componitur reflecto/tis.Deflecto/tis.oia
sunt actiua et faciunt preteritum in xi ꝛ supina in xum. ¶Construe.Usus de Constructio.
dit omnibus his verbis eundem sensum:his verbis dico obliquo.ꝛc.sic com
prehendis lento flecto in vno sensu cum predictis.

Conflictus/bellum/congressus:et ala/duellum Ala.
Obsidio mars atq̄ rebellio p̄zelio pugna
Sunt acies guerra p̄zedictis associanda

¶Autor docet hic quot sunt nota synonima cū isto nomine hec ala/ale.i.bellum
dicēs q̄ ista que sequuntur. ¶Hic cōflictus/tus/tui.ꝺr de con ꝛ frigo/gis:con Conflictus.
fixi/ere.cōflictū/tu.in supinis.i.pugnare/bellare.Bellum ꝺr de bonus/na/nū Bellum.
per antifrasim:q̄ bellū nō est bonū:cōponitur cū gero/ris.ꝛ ꝺr belliger/a/um Imbellus.
et cum in/et dicitur imbellis et hoc imbelle.i.debilis non aptus ad bellandū Congressus.
vel imbellus/a/um. ¶Hic congressus/sus/sui.ꝺr de congredior/ris.i.pugna Ala.
re. ¶Hec ala/ale.de alo/lis/lui/lere.ꝺr. Hoc duellum/li.cōponit de duo ꝛ hoc Duellum.
bellum/li.Unde duellum quasi dubellum.i.duorum bellum. ¶Hec acies/ei. Acies.
dicitur de acuo/is.ꝛ tria significat.nam acies est rei summitas:acies oculoꝝ
acumen/acies exercitus:eo q̄ armatus acutis armis est ad bellum. ¶Hec
guerra/re.Unde guerro/as/aui/are.id est pugnare. Guerra.

Synonima magistri

Bellus. Bellus/formosus/procerus et speciosus
Preclarus/nitidus/pulcher/pariterq; decorus
Splendidus egregius forma:faciemq; venustus
Multorum procerum corpus decet esse procerum:
Est procerum vere procerum corpus habere.

¶ Peracto superius cõpenter de synonimatione et consignificatione dictionum que ab a littera inceperunt. hic autor intendit agere de synonimatione dictionũ que incipiũt a B. Et primo docet q̃t sunt nomina synonima cum isto nomine bellus/a/um. i. pulcer/a/um. Et deriuat a bon⁹/a/um. i. aliquantulum bonus: dicens q̃ ista. ¶ Formosus/a/um. et ꝺr de forma/me. ¶ Procerus/a/um. cõponit a procul et hec terra/re. ¶ Speciosus/a/um. et dicitur de hec species/ei. ¶ Preclarus/a/um. et componitur de pre ⁊ clarus. ¶ Nitidus/a/um. et dicitur de niteo/tes. ¶ Pulcer/a/um. ⁊ dicitur de hec pellis/lis id est cutis. ¶ Decorus/a/um. ⁊ dicitur de decor/oris. ¶ Splendidus/a/um. et ꝺr de splendeo/es. ¶ Egregius/a/um. ꝙponitur de prepositione ex/et hic grex quasi extra gregem. ¶ Venustus/a/um. de hec venus/ris. id est luxuria

Formosus. **Procerus** **Preclarus.** **Nitidus** **Decorus.**

Differentia inter procerum procerum.

¶ Multorum. ⁊c. hic ponit autor differentiam inter procerum media correpta: et procerũ media producta. Procerum cuius media corripitur: est genitiuus casus istius nominis in plurali numero. Nominatiuo hi ꝓceres. Genitiuo hoꝝ procerũ. Datiuo his proceribus. Proceres idem quod nobiles Et dicitur de ꝓ quod est procul: et hec caries/ei. id est turpitudo vilitas: quasi procul a carie. Procerum cuius media producitur est accusatiu⁹ casus de hoc nomine procerus/ra/rum. Et potest esse nominatiui vocatiui casus: quia vbilibet producitur ce. in procerus. ¶ Construe. Decet. id est decens est corpus multorum procerum. id est nobilium vel generosorum virorũ: esse procerum. id est pulchrum. ¶ Est procerum. hic maior differẽtia inter predicta nomina q̃ꝫ superius ponitur: quia ponit differentiam inter procerũ cui⁹ due prime syllabe corripiuntur: et procerum cuius due prime producuntur. ¶ Nota q̃ pro quando stat pro procul in compositione corripitur: ⁊ quando stat prepositionaliter semper producitur vt superius ponitur ambobus modis. ¶ Construe. Est. id est pertinet (anglice it befalleth) horum procerum. i. nobilium: habere corpus procerum. id est pulchrum

Constructio.

Est fortunatus felix faustusq; beatus
De trans atq; beans trabeam dic et trabeatum.

¶ Hic autor docet q̃ ista nota conuenit in significatione cũ hoc nomine beatus/a/um. i. fortunatus/a/um. Et ꝺr de fortuno/as/aui. ¶ hic ⁊ hec ⁊ hoc felix/cis. Et cõponitur infelix/cis. vnde feliciter felicissime: aduerbia. et hec felicitas/tatis. ¶ Faustus/a/um. et ꝺr a faueo/es. i. ille cui fortuna accidit vel fauet. vnde fauste faustius: aduerbia. et hec faustitudo/inis. i. felicitas. et componitur infaustus/ta/tum. i. infelix. ¶ Beatus/a/um. ⁊ ꝺr de beor/aris/atus sum beari. ¶ De trans. ⁊c. Autor hic docet q̃ trabea/bee. est vestis regalis vel imperialis: et ꝺr a transeo/as. et illud de trans et beo/as. vnde trabeatus/a/um. i. trabea indutus. Unde legitur q̃ dñs noster Jesus indutus fuit trabea carnis. id est regia veste carnis. ¶ Satis facilis est constructio. Construe secundum versum sic. Dic trabeam supple deriuari de trabea.

Beatus **Felix** **Faustus.**

Trabea.

Res eadem femoralia sunt perizomate bracce
A braccis braccale venit lumbareq; lumbus.

¶Autor docet hic q; iste dictiones perizoma ⁊ femoralia etusdem sunt significationis cum isto nomine he bracce/arum. ¶Perizoma declinatur hoc perizoma/atis. Et ꝓponitur de peri: quod est circū et zoma. id est corpus: quasi circumiens corpus. Et est vestis vt dicit Hug. antiquissima scilicet succincto rum. Femoralia que genitalia tantum teguntur. Alij dicunt q; tunica foliis consuta: qualem fecit dominus Ade post lapsuz. ¶Hoc femorale/lis. dicitur de hoc femur/ris. i. crus: vel vsq; ad femora descendit. ¶He bracce/arum. dicitur a bracos grece: quod est breue latine: quia breues vestes sunt. ¶Hoc braccale/lis. ⁊ hoc lumbare/ris. idem sunt scilicet illud quod ponitur in braccis vel circa lumbos: cui ligule ligantur pro caligis sursum ligandis. Et dicitur braccale a braccis. Lumbare a lumbis.

Perizoma.
Femorale.
Bracce.
Braccale.

Fiber cum castoreq; beuer castoria cuius
Fiunt testiculi castratos dicimus esse.

¶Autor docet hic q; ista nomina hic fiber/bri. hic castor/oris. sunt eiusdem significationis cum hoc nomine beuer beueri: media correpta. ¶Hic fiber/ dicitur a findo/dis/di/dere. id est scindere. Quia cum venatores insequūtur eum findit testiculos. id est abscindit: quia medicinales sunt. ¶Hic castor/ oris. media correpta in genitiuo. Iuxta illud doctrinalis. Format oris rhetor memor arbor neutraq; castor. Et dicitur castor: de castro/as. quia castrat seipsum: vt dictū est dū sentit venatores sequaces sciēs se fugari ꝓpter testiculos. Unde hoc castorīū/rij. medicamen: quod fit de testiculis eius. Et adiectiue declinatur castoreus/a/um. aliquid pertinens ad castorem.

Beuer
Fiber.
Castor.
Castorium.

Dragma bisanci⁹ est nna vel aure⁹ atq; talentū.
Sed dragma ꝓpzie speciem dic ponderis esse.

¶Autor docet hic q; ista nota dragma/aureus: et talentū consignt vnā rem cū isto nole hic bisantius/tij. Et est quidā nūmus aureus: sicut nobile/franc⁹ muto/florenus: et huiusmodi. ¶Hec dracma/dracme: et scribitur per c/secūdum Hugu. et est ꝓpzie species ponderis. id est octaua pars vncie. Sed dragma/tis. per g/est questio siue interrogatio. ¶Hic bisanci⁹/cij. dicitur de Bisantio ciuitate quadam: que nunc dicitur constantinopolis: et adhuc bisantius moneta illius ciuitatis dicitur. ¶Nna/nne. scribitur cum tribus litteris. Et na est imperatiu⁹ modus de no/nas. Unde in accentuario. N vult nomen nna Na verbum non habet illam. ¶Hic aureus/rei. et potest declinari adiectiue aureus/a/um. et dicitur de hoc aurum/ri.

Bisancius.
Dracma hec.
Dragma hoc.
Nna
Na impatiuus
Aureus.

Est neutrū dragma cui dragmatis est genitiuus.
Questio dragmaticum dicas genus esse loquendi.

¶Autor dicit hic q; dragma faciens genitiuū dragmatis: neutri generis est questio: ꝓt supra docetur. Unde dragmaticus/ca/cū. i. interrogatiuus. Unde

quoddam genus loquendi dicitur dragmaticum: quia fit interrogatuum ꝙ responsiuum: et proprie per personas introductas: vt in Therentio.

Boletus. Unum significant boletus tubera fungeus
Quos fructus terre faciunt tonitrus pluuieqꝫ
Additur asperagus: his sensus conuenit vnus.

Boletus.
Tuber.
Fungus.
Asperagus.

¶Autor docet hic ꝙ hec stola hic boletus/ti. hoc tuber/ris. hic fungus gi. hic asperagus/gi. sunt idem in significatione. ¶Hic boletus/ti. dicitur de hic bolus/li. ¶Hoc tuber/ris. a tumeo/es. dicitur: quia ex tumore terre procedat. Et dicãtur tubera quasi tumera. i. quasi tumores terre. Et sepe ponitur pro tumore. Et ꝑ peccato generaliter. Unde tumerosus/sa/sum. i. tuberibus plenus/inflatus/superbus. Hec tuberositas/atis. i. inflatio/superbia. ¶Hic fungus/gi. dicitur a fungo/gis. secundũ vocẽ: sed de fungor/eris. secundũ significationem. Unde Martialis cocus. Defungi fungis hominẽ crassiue negabas. Boleti leti cã fuere mei. i. defungor/ris. idẽ quod maior/ris. ¶Hic asperagus/gi.: vt dicit Hugui. dict' est: quia spinosus: et asper est frutex eius quedam herba. Et etiam dicitur quidam piscis paruus: sed optimi saporis. Et etiam boletus dicitur.

Balsamus est arbor sunt balsama dicta liquores
Arboris emanant opobalsama cortice cesso
De foliis effecta scias folibalsama tritis
Trita vel incisa faciunt calobalsama ligna.

Balsamus.
Balsamum.
Opobalsamũ.
Folibalsamũ.
Calobalsamũ.
Xirobalsamũ.
Xilobalsamũ.
Carpobalsamum.

¶Notabile de balsamo.

¶Autor ponit hic differentiã inter hec balsamus/mi. et hoc balsamum/mi. et opobalsamũ/mi. folibalsamũ/mi. ꝛ calobalsamum/mi. ¶Hugui. dicit hec balsamus/mi. est arbor crescens. vnde hoc balsamum/mi. lignũ vel fructus: vel liquor/oris. Et componitur cũ opo quod est mansio; vel caverna: vel cortex: et ꝺr opobalsamũ. i. liquor manans de incisione corticis: qui ꝑ cavernas eximũ odoris guttas distillat. Item componitur cũ foliũ: et ꝺr folibalsamũ. id est foliũ balsami: liquor manans de foljs tritis illius. Itẽ componitur cũ calo quod est lignum: et dicitur calobalsamũ. i. lignũ balsami: vel liquor manans de ligno eius trito. Item ꝺr xilobalsamum: ab xilo: quod est lignũ. Itẽ componitur cũ xiros vel carpos: quoꝝ vterqꝫ interpretatur fructus: et est carpobalsamum vel xilobalsamũ fructus siue semen balsami: vel liquor qui fit ex eiꝰ fructu siue semine. ¶Nota ꝙ multiplex ergo vnguẽtum balsamus affert. Primum est ꝛ preciosius alijs quod sponte manat de foljs: ꝛ illud vocatur balsamum. Secundum est carpobalsamũ vel xilobalsamum. Tertiũ est opobalsamũ. Quartũ filobalsamum. Quintũ calobalsamũ: vel xilobalsamum: ꝛ ꝑbat ita si ferat in manu ꝓtra solẽ perurit carnẽ: si nõ tũc est corruptus. Et a balsamus: balsamatus/a/um. i. balsamo unctus. Et põt esse participium. nam balsamo/as. est balsamo inungere: et est actiuũ: ꝛ ꝓponit cum in/et dicitur inbalsamo/as. i. valde balsamare: est similiter actiuum.

Bacchus Est bacchus vitisator eius baccha sacerdos.
Uiuunt insanie qui bacchanalia viuunt.

Quemlibet insanum bacchari dicimus inde.

¶ Hic docet autor. q̄ ista duo nomina sunt idem in significatione. scz vitissator/et bacchus. Et est bacchus deus vini: et ponitur q̄nq̄ pro ipso vino. Ūñ hic baculus/li. qui a bacche: vt dicitur est repertus. quia homies moti vino baculo vtebantur. Uel dicitur a baulando: quia aptus est ad baulandum. Item a bacchus hec baccha/ce. femia colens festa bacchi. id est sacerdotissa eius/que et bacchis/idis. ðr. ¶ Bacchanalia declinatur in plurali. hec bacchanalia/orū. i. festa bacchi. Et ponitur hoc nomē aduerbialiter: pro bacchaliter/vel furiose. Unde Iuuenalis incipit secundam satyram. Ultra sauromatas fugere hinc licet et glacialem. Oceanum quotiens aliquid de mortibus audent. Qui curios simulant et bacchanalia vivunt. id est bacchanaliter vel furiose viuunt. Et a bacchus dicitur bacchor/aris. verbū deponēs. id est furere vel insanire. ¶ Hic vitissator/oris. componitur de vitis/tis. et sator. i. ille qui serit. id est plantat vites. ¶ Construe. Uitissator est bacchus/bacchi est sacerdos eius. Illi viuunt insane: qui viuunt bacchalia. i. bacchalie. Nos dicimus scilicet a bacchis/quemlibet insanum. id est furiosum/bacchari. id est insanire/furere.

Bacchus.
Baccha.
Bacchanalia.
Bacchor.
Uitissator.
Constructio.

Sustentamenta/columen basis atq̄ columna
Pes substans proprie fertur basis esse columne.

¶ Autor docet hic. q̄ ista nota cōueniūt in significatione cū hoc nomine hec basis/sis. ¶ hoc sustentamentū/ti. Et ðr de sustento/as. et hoc columen/inis. Et est columen/inis. fm Hug. alacritas vel fortitudo. Unde homerus. hunc patrie columen purgit mauorcius heros. Et est basis/sis. nomen fortissime petre/lingua syrioꝝ. vnde basis fultura columen scz qđ supponitur illi. Et ðr extremitas plante. ¶ Et hec columna/ne. ðr de hic culmus/mi. Et est culmus ipse calamus spice qui a radicibus nascitur: licet culmus inueniatur pro ipso folliculo vnde spica exit: et q̄nq̄ culmus pro spica ponitur: et ðr culmus a calamo quasi calamus. ¶ Et nota q̄ colūna cōstat ex tribus partibus. Prima ðr basis: et est basis ꝓpe pes colūne. Scōa ps ðr stilus qui portatur a basi. et est illa ps q̄ est a basi vsq̄ ad summitatem. Tertia ps dicitur epistilium. Et capitellum qđ supponitur columne. Uñ⁹. Dico basim portare stilum/qui vetus ab ipsa. Portat epistiliū: stilus est erecta columna. Et est columna ip̄m totum factum ex istis tribus partibus superius recitatis.

Basis.
Sustentamētū.
Columen.
Columna.
Culmus.
Notabile.

Basileos grece rex dicitur esse latine
Hinc scio basilicam nasci simul et basiliscum.

¶ Hic dicit autor q̄ basileos et rex idem sunt. Basilius componitur de basis et leos: qđ est populus: quasi basis populi. i. sustentamentū populi. Sed basileos est grecū: et versum latinū: et dicitur basileus/ei. i. rex vel imperator. vñ basilica/ce. i. aula regia/vel palatium regis. sed modo basilica per trāslationē ðr ecclesia: qđ est palatiū sūmi regis. id est palatium scz alicuius de curia regali/ve palatio regis: quod competitur cū sub: et ðr subbasilicanus/a/um. Et subbasilicani proprie dicunt qui habitant iuxta basileam et sub alis eius. Item basilica est quedā herba q̄ gentiana ðr: cuius radix dat fortitudinē et suauitatem omnibus vtentibus ea. Item a basileos ðr hic basiliscus/ci. rex serpētum qui solo visu interficit ani-

Basileos.
Basilica.
Basilicanus.
Basiliscus.

malia: et dicitur nasci ex ouo galli: cuius puluis dr vertere omne metallū in aurum purissimum: vt dicunt quidam alchimiste: et vocatur ille serpens (anglice a cokatrice).

De balo siue balatu dic fore tu balatrones.
De baratro recte formari dic baratrones.

Baratro. Notabile. ¶ Autor dicit hic. q ista duo nomina baratrones: et balatrones: idē significant. Hic baratro/onis. i. leccator/gulosus/vel prodigus/vel ioculator (anglice a iogler/or a gloton) ¶ Et Nota q hic balatro/nis. producit illas duas syllabas/ba/et la. sm Hugui. et Catho. ⁊ Doctrinale. que scdm autorē corripiūtur. Unde predictus versus potest corrigi sic. dat balatrones balo baratrum baratrones: et isto solo versu continetur sensus illorum duorum versuum.

Baratro. Hic baratro/onis. a baratrum dicitur: quod est vorago atra. Et est baratro leccator vel gluto: quia omnia baratro. i. ventri committit.

Unum significant batulus batus atq; batildus
Uas affirmatur batulus pro prima locatur.

Batus. ¶ Autor dicit hic. q ista nomina batulus/batus/et batildus: idem significāt ¶ hic batus/ti. est mensura capiens quinquaginta sextarios/vel tres modios. Et deputat tm liquidis: proprie: licet etiam in aliis rebus talis mensura habetur. Unde cōponitur cum ad/et ablata d/dicitur hic et hec abbatis indeclinabile per omnes casus: qui cum bato diuidit auenas vl aliud. Et a bato dicitur batillus/li. vel batulus. li. diminutiua. Item batulus est vas ferreum: quo ardentes prune siue carbones portantur. Unde in vita sancti laurētij. Allati sunt batuli cum prunis ardentibus.

Abbatis.

Batulus.

Barrus Nam barrin grece graue dicitur esse latine
Baro baronis grauis ac autenticus est vir.

Barrus. ¶ Autor docet hic q ista nomina sunt eiusdem significationis. ¶ Hic batrus ri. quod dicitur a barrin grece: quod est graue latine: quia animal graue est. Et a barrin dicitur hic baro/onis. id est vir probus/grauis/⁊ autenticus. Et est baro (anglice a baroune) ¶ Hic elephas/antis. dr de elephas grece: quod est mons latine: quia representat magnitudinem montis. Unde quidā. Corpore tam grandes: apud indos sunt elephantes. Ut bene formares montibus esse pares. ¶ Hic elephantus/ti. de hoc elephas dicitur. De barrus/ri. dicitur barro/ris/riui/ire. i. clamare ad modum elephantis. Unde hic barritus/us/ui. vox elephantis.

Baro.

Elephas.

Elephantus.

Bidens. Lanigeras vel oues balantes siue bidentes
Dicimus eiusdem tot nomina sunt animalis
Esset in his si non vitaret ouicula versum.

Lanigera. Autor docet hic q ista nomina sunt eiusdem significationis. Hec lanigera/re. q componitur de hec lana/ne. et gero/ris. quasi gerens lanā. ¶ Hec ouis/ouis oui. dr de offero/offers/obtuli/offerre. ¶ Hec balans/tis. a balo/as. dicitur,

¶ hec bidens/tis. cōponitur de bis/et hic dens/tis. qꝛ binos dētes habet ceteros longiores. hec ouicula/le. diminutiuū de hec ouis/ouis/oui/ouem.

Baltheus insignes matronas aures ambit
Hinc auro mixto contexunt serica fila.

Baltheus

¶ Autor docet hic quid sit baltheus. Baltheus est zona facta ex serico: cui fila aurea contexuntur: quia dñe ⁊ nobiles mulieres vtuntur. Et declinat hic baltheus/tei. in singulari: sed in plurali inuenitur masculini et neutri generis. hij balthei vel hec balthea: scdm hug. est cingulum militare: sed dictum quasi pendēs. qꝛ ex eo signa dependent ad demōstrandū legionis militaris summā: scz sex miliū: sexcentarum sexaginta sex: quia tot cōstituūt legionem Unde et baltheus dr nō tm̄ qd cingitur. sed ꝙ etiam bene arma dependēt. vnde baltheolus/li. diminutiuum a baltheus/a/um. id est baltheo ornatus: et baltherio/ris/rui/ire. id est cingere. et est actiuum.

Baltheolus.
Balterio.

Betam/maguderim/caulem dic esse secundum
Hinc adiectiuum nomen betatius exit.

¶ Autor docet hic ꝙ ista noīa beta/maguderis/caulis: sunt eiusdem significationis. ¶ Beta est secundus caulis qui post primam abscisionem in eodē trunco nascitur. ¶ Maguderis secundum quosdam est truncus species oleris. Unde illud. Maguderis species oleris vel truncus habetur. ¶ hic caulis/lis. de coaleo/les. vel de coalo/lis. i. crescere dicitur. Et est caulis generaliter herbarum vel olerum medius frutex: que vulgo tyrsus dicitur: quia a terra sursum ascendit ex quo tractū est. vel specialiter quoddā genus olerū caulis dicitur quia tyrsus illius amplius ceteris oleribus coalescit. ¶ Nota a beta dicitur betatius/a/um. nomen possessiuum.

Beta.
Maguderis.
Caulis.
Betacius.

Signat idem bilis/offensaqꝫ rancor et ira
Sed proprie bilis est humor fellis amarus.

¶ hic ponit autor ꝙ hec nomina bilis/offensa/rancor/et ira sunt eiusdē significationis. ¶ hic bilis/lis. a bis dicitur id est vel fellis: vel sedes ira vel ex cōmotione fellis procedens amaricatio. Et ponitur quandoqꝫ pro ipso felle vl pro quolibet nigro vel malo humore: et quandoqꝫ pro ira.

Bilis.

¶ hec offensa/se. dicitur de offendo/dis. quod est facere aliquē irasci vel inuenire/cum enim ad lapidem offendimus illum inuenimꝰ. vnde et hec offēsio/onis. et hec offensa/se. i. culpa fortis facti. Et hoc offendiculū/li. illud culpa: vel illud ad quod pedem offendimus/vel obex/vel impedimentum.

Offensa.

¶ hic rancor/oris. a ran/dicitur quod est ira vel locus ire. Et est rancor indignatio/dolor/amaritudo mentis/vel fetor. et ꝓprie carnis ex vetustate proueniens. et hic rancidus/a/um. id est iracundus vel fetidus et amarus ex vetustate et insipidus: et randiculus/a/um. aliquantulum rancidus. et rancor hec rabies/ei.

Rancor.

¶ hec ira/re. ab vr qd est lingua. chaldea ignis siue flamma dicitur deriuat. et dr ira quasi vra: qꝛ accēdit ⁊ inflammat. Unde irascor/aris/sum. irasci. Unde iracundus/a/um. facile irascens: quia accenso sanguine in furorē impellitur.

Ira.
Iracundus.

Ex geminis libris constat mensura bilibris.

Bilibris. Libra.

¶ Hic docet autor q̄ hoc nomen hic et hec bilibris et hoc bilibre componit de bis et libra/e. Unde mensura bilibris constat ex geminis. id est duab⁹ libris. ¶ Libra est que perficitur de duodecim vncijs: et habetur perfecti pōderis: quia constat tot vitijs quot mensibus annus: et dicitur libra a liber/a/um. quia fit libera et cuncta inter pondera precedentia in vno concludat.

Dicuntur biforea balue gemine coeuntes.

Bifores. Fores.

¶ Autor docet hic q̄ hoc nomen bifores componitur a bie et fores. Et dicūtur bifores biforibus duplices fores. Et hic et hec biforis et hoc re. i. duplex Unde Oui. ij. metha. Argenti bifores radicabant lumine value. ¶ Fores a foris vel foras dicitur. Et declinatur in plurali numero: he fores forum. Sz in singulari inuenitur. Genitiuo huius foris. Accusatiuo hanc forem. Et dicitur fores quia foris ponuntur et foris aperiuntur et voluuntur. Unde hic forculus/li deus qui preest foribus et ea custodit. ¶ Hec valua value dicitur a voluo/is. et value proprie que interius voluuntur: et sunt duplices replicabiles. ¶ Uulua quasi valua id est ianua ventris: vel quia semen recipiat: vel quia ex ea fetus procedat. Uulua etiam dicitur sumen suis. ¶ Et geminus a/um. id est duplex vel duo. Unde gemini dicuntur duo simul nati: et non tātū duo simul nati sed plures simul nati. Et dicitur geminus a gigno gignis genui gignere genitum genitu in supino.

Valua. Uulua. Geminus.

Intono vel resono/reboo/boo/mugio/clamo
A boo buccella fit/buccula/bucca/boatus.
De cano de bucca: cum buccino buccina fiunt
Os oris bucca: minuit quoq; buccula sensum
Infantum buccas: ostilla vel ostula dicas
Est buccula cibus. quantum semel accipis ore.

Intono. Resono. Reboo. Mugio.

¶ Hic in versibus docet autor quot sunt verba cōuenientis in significatione cū hoc verbo boo boas/aui/are. et sunt ista. ¶ Intono/as/aui/are/intonitū tu. qd̄ cōponitur de in et tono/as/aui/are. ¶ Resono/as/aui/are. et cōponit de re/et sono/as/ui/are. sonitū/tu. in supio. ¶ Reboo/as/aui/are. de re ⁊ boo boas/boaui/boare/boatū/tu. ¶ Mugio/is/ire/itū/itu. in supinis: et est ꝓpe boum. Unde hic mugitus/us/ui. clamor vel vox boum. Unde Ouidius in de remedijs. Parte sonant alia silue mugitibus alte. Et queritur vitulū mater abesse suū. Et cōponit mugio admugio/cōmugio/obmugio: et est neutrum cū oībus suis cōpositis: ⁊ ꝓducūt hāc syllabā mu. ¶ Clamo/clamas/aui/are ab hic calamus/mi. dr. id est clamorē facere sonare quasi clamare. Unde hic clamor/oris. a quo clamosus/a/um. Et nota q̄ clamo est verbum neutrum. ponitur tn̄ qn̄q; transire sed improprie: vt clamo illū. i. cum clamore voco illum. Et cōponitur acclamo/as/aui. conclamo/as/aui. reclamo/as/aui/are. Et sunt neutra omia cōposita a clamo. ¶ A boo buccella ⁊c̄. Hic autor docet ea que sunt deriuata ab hoc verbo boo/boas. et sūt ista: hec buccella/le. ⁊ est

Clamo cū compositis.

Boo/as. et deriuatiua.

diminutiuum de bucca/bucce:et hec buccula/le.et est diminutiuum de bucca bucce. A boo/boas:dicitur folliculus et inflatio. Uel bucca est nomen fictitium sumptum ex proprietate vocis ipsius rei. Et a bucca/ce.hic bucco/onis id est verborum sator qui multum loquitur et multũ comedit. Proprie quidem bucco dicitur garrulus qui loquacitatẽ oris sui non sensu cunctos exuperet. ¶ Item bucca componitur cum durus/a/um.et dicitur hic duribuccus/ci.ille qui nunq̃ vult os vel buccã aperire. ¶ Hic boatus/tus/tui.a boo/boas:dr.i.sonus boũ. Itẽ a bucca dicitur hec buccina/ne.vel dr a boo/as.qr sonat. Uel fm istũ autorẽ buccina componitur de hec bucca/ce.et cano/is.qr in illa canimus cum bucca scilicet sufflando. Et inde buccino/nas.id est cum buccina sonare:et hic buccinus/ni.id est clangor buccine. Hugui.dicit q̃ cano cõponitur cũ buccina:et dicitur hic buccimen/bucciminis:cum bucca canẽs ¶ Construe. Infantũ buccas. ꝛc. Dic.id est dicas buccas infantũ.i.pueroꝝ esse ostilla vel ostula. Ostillum vel ostulum vtrũq̃ diminutiuũ de os/oris.i. paruum os:et buccella est cibus.i.accipis.i. q̃tum potes accipere semel in ore tuo. Et est buccella diminutiuũ de bucca:ꝛ etiam buccula. ¶ Item buccula potest esse diminutiuum de hic ꝛ hec bos bouis:ꝛ tũc buccula est parua bos. Unde Uirgilius in buccolicis. Aut errans buccula campo. Item a buccula hic buccellarius/rij.id est gluto:vel leccator.

Bucca
Bucco/onis.
Duribuccus.
Boatus
Bucca
Buccina.
Constructio.
Buccula.

Inter se lituus tuba tybia buccina distant
A lituo gracilis sonus exit grandior illis
A componenti sortitar buccina nomen.

Lituus

¶ Autor docet hic q̃ ista nomina in generali sunt idem/in speciali tamẽ differunt scz lituus.ꝛc. Lituus est tuba generalis gracilem sonũ emittens. ¶ Tybia/bie.est instrumentũ musicũ:qr primũ de ceruinis et gruis pedib⁹ ꝛ cruribus hynnuloꝝ fierẽt:sed postea abusione de vnaquaq̃ re fiebãt tybie. Et dicitur tybia cyrpus vel genus vasculi in modũ scrinij ex virgulis textum. Unde Tybia dat sonitũ sic portat tybia totũ. ¶ Hec tuba/be.(a trũpe)legalis erit fistula cantatoria de argento ad quattuor ordinata. Unde versus. Legalis populi tuba cum clangore vocabat. In bello castris festisq̃ tonabat. ¶ Buccina fm istum autorem componitur de bucca et cano. ¶ Construe. Ista nomina lituus/tuba/tybia:et buccina distant.i.differunt inter se. Gracilis sonus.i.exilis et subtilis exit.id est emittitur a lituo:sed grandior sonus exit illis.i.ab illis scz tuba tybia:et hec buccina/ne.sortit.i.habet vel percipit nomen a componenti scz a cano/is:et hec bucca/ce.

Tybia.
Tuba.
Constructio.

Bubo/bubastes/bos/bostar/bucera/buris
Bubulus ꝛ bullus/bucculus/buglossa/bubulcus
De boue preterea fit bosforus/boetes
Est bastar statio bouis:est curuamen aratri
Buris bubastus tumidus est vna racemus
Bos paruus buculus:sed bubulus est boue maior
Forme consimilis ac alterius speciei

Bubo

Sunt pisces bulbi:seruant armenta bubulci
Lingua bouina sonat:gramen buglossa vocatur
Sed cornuta sonant animalia bucera grece
Sed via bosforus:est bouis appellata meatu
Arcteo defixa polo stat stella boetes

¶Autor commemorat hic quedam nomina consonantia secundum vocem que tamen differunt inter se secundum rem derivata ab hoc nomine bos bouis. Primo ponit numerum:postea repositionem illorum subiungens. Primo ergo dicit q̄ ista nomina fiunt de bos/bouis scilicet bubo/bubastus.⁊c̄.et preterea hoc nomen bosferus fit de bos atq̄ boetes fit de bos.

Bostar
Bubastus.
Buris.

¶Est bostar.⁊c̄. hic exponit predicta nomina sic. Hoc bostar bostaris:est statio bouis.id est boum scilicet stabulum in quo stant boues:et sic videtur bostar componi de bos/bouis:et sto/stas. ¶hec buris/buris/ri.est curuamen. id est curuatura aratri:dicitur de bos hic bubastus/ti.est vna cum tumidis racemis.id est maturis racemis.

Buculus.
Bubalus.

¶Buculus est paruus bos diminutiuum de bos/bouis. Sed bubalus est maior boue consimilis forme:ac pro et alterius speciei. Unde in vita sancti Marcij dicitur. Trahamus bubalum ad loca bubali. Nec bubalus est idem in specie cum boue.

Bulbi.

¶Bulbi autem sunt quidam pisces cum magnis capitibus:de quibus commemorat Ouidius. Damus a libicis bulbus tibi missus ab oris. Itē quintus seruius dicit. Contritus cū melle dabit medicamina bulbus.

Bubulci.

¶Bubulci.id est custodes boum seruant.id est custodiunt armenta. Et dicitur bubulcus de bus quod est bos et ycos custos quasi custos bouis.id est boum. Unde Virgilius. Tarde venere bubulci.⁊c̄.

Buglossa

Buglossa vocatur gramē.id est quedam herba:nam sonat idē quod lingua bouina. Dicitur enim buglossa a bus quod est bos et hec glossa id est lingua:quasi lingua bouis vel glossa bouis.

Bucera.

¶Sed bucera sonāt grece cornuta animalia latine. Et dicitur bucerus/a/um.de bus quod est bos:⁊ceros grece quod est cornu latine. Unde buceri sunt boues cornuti. Unde Oui. Lanigerosq̄ greges armētaq̄ bucera pauit. Lanigeros greges.id est oues

Armenta.

armenta bucera.id est boues. Armenta autem sunt proprie collectiones bouum.

Bosforus

¶Sed bosforus est via appellata meatu vel transitu bouis. Est enī mare bosforus vbi bos transiuit. Unde de ipsa dictione commemorat dicens. Astringens bosforus vndas. Et componitur de bos bouis et foros quod est ferre. Stella boetes stat defixa in arcteo polo.id est borcali polo. Arctos nō q̄ est stella fixa iuxta polū arcticū versus partem borealem. Unde arcticus/ca/cum.id est borealis. Est enim polus duplex scilicet polus arcticus:et polus antarticus. Polus arcticus est in summitate spere:et sic directe in borea

Boetes
Polus arctic⁹.

Polus antarticus.

Polus antarticus est in infima parte spere directe in oppositum poli arctico Et illi duo poli sunt axes quibus voluitur totum celum.

Bufo. **Est bufo rana ranunculus atq̄ rubeta:**
Turpis auis bubo/turpissima belua bufo.

¶Autor docet q̄ ista nomina rana/ranunculus:et rubeta sunt eiusdē significationis cum hoc nomine hic bufo/onis. Et est bufo vilissimis rana fugiens et habitans in siccis cauernis murorum et parietum.

Rana.

¶Rana dicitur a ran quod est ira:vnde et rancor dicitur.

¶ Ranunculus/ranunculi: deriuatiuum siue diminutiuū. ¶ Hec rubeta/rubete: de rubus rubi: dr qui in rubis moratur. ¶ Turpis auis bubo. Hic ponitur differentia inter bubonem et bufonem. Bubo est quedam auis que a sono vocis nomen habet: de qua commemorans Ouidius dicit. Fedaq; sit volucris venturi nuncia luctus. Igrauus bubo dirum mortalibus omen. Ranunculus Rubeta.

¶ Bufo turpis rana: vt superius exponit. ¶ Construe. Bubo est turpis auis sed bufo est turpissima belua. id est bestia. ¶ Bubo (anglice an owle) ¶ Bufo (anglice a tood) Constructio.

Res eadem blata: vespertilioq; vocata.
Hinc declinare garritu fit blaterare.

¶ Hec vespertilio de vespera dr: auis in vespere volans. ¶ Hec blata/te. fm hugui. de blatero/as. dr quoddam animal de nocte tm̄ ambulans que comprehēsa manū intingit: sed fm istū autorē idē est qd vesptilio. Alij dicūt q est genus muris in subterraneis cauernis habitans. ¶ Blatero/as. fm istū autorem de blata dr. i. clamare ad modū blate. Hugui. dicit de blatero/ras. dr hec blatria/blatrie: que est sonus rane. Et est blaterare stulte ⁊ sine causa loqui: vel detractare: vel detrahere: vel trepide aliquid proferre. i. metu trepidantia verba referre vel proferre: quod et balbutire dicitur. Blata Blatero.

Mercedem cursus brauium victoria donat.

¶ Hoc brauium/uij. est hasta vel gladius ad finē stadijs positus: qui solebat dari certatim currētibus pro mercede. Et dicitur brauium quasi breuis vie precium vel premiū. Hugui. dicit brauiū/laurea/palma/munus/premiū/cursus: quasi peramum. i. partū ⁊ acquisitum vi et virtute. Unde hic et hec braueta/te. qui accipit brauium. i. mercedem cursus. Brauium.

Bractea bracteola tenuissima lamina fertur

¶ Hec bractea/tee. de brancus/ci. dicitur tenuissima lamina auri. Unde hec bracteola/le. diminutiuum de bractea. Et etiam bracteola dicitur campanula aurea. Unde bracteatus/a/um. id est bracteis ornatus fm hugui. sunt lamina (anglice a blade) Bractea. Bracteola.

Imber hyems bruma tribus his res vna vocatur
Sed nomen bruma trahit a breuitate dierum
Namq; brachos grece breue dicitur esse latine.
Fertur humera dies componunt hec duo bruma.

¶ Ista tria nola scz ymber/hyems/bruma: idem sig̃nt. Hic ymber/bris/bri. dr a greco ymbros. ¶ Hec hyems/mis/mi. Alias hyems grece qd est dimidium latine dr: qr tūc breuiori ⁊ diminuto vsq; ad medietatē vl' vltra sol vertit circulo. ¶ Et nota q in hoc nole hyems nō est p. ¶ Hec bruma/me. ꝯponitur de brachos quod est breue et humera dies: quasi brasilos dies. i. breues dies propter breuitatem dierum qui sunt. Et dicitur bruma matutinale proprie frigus. Tempus enim dicitur bruma a breuitate dierum. Hyems. Bruma.

Brucus Brucus et atelabus res vna locusta vocatur
Hec tres etates tria nomina dant animali
Cum breuis est brucus cum de tellure leuatur
Dicitur athelabus postq̃ sit adulta locusta.
Nomine concordi quasi longam dicimus hastam.

Atelabus Locusta. ¶Ista nomina brucus/atelabus/locusta:idem significant. ¶Hic brucus/ci dicitur a brachos quod est breuis:quia cum nascitur est breuis. Et de bruco fit atalabus. Et atalabus dicitur quasi alta lambans:vel quia est a tellure eleuatus:vel est longus sicut tela. ¶Hec locusta/locuste:componitur de longus et hec hasta. Unde ꝙ eam greci tam maritimam q̃ terrestrem astaton appellãt:ꝙ dicũt q̃ est grillus vel aliud simile. Uel locusta quasi loco sta.

Canis Est canis et catulus leporarius atq̃ molossus
Ni metra peccarent:odorissecus esset in istis

Canis. ¶Ista nomina canis/catulus/leporarius/molossus odorissecus:idem signt. ¶Hic et hec canis/nis/ui. Unde versus doctrinalis. Est hic et hec testis ciuis burgensis et hostis. Et canis. ꝛc̃. Et dicitur canis:de de cano/nis/cecini/canere. ¶Hic catulus/li.diminutiuum de canis. Et sunt catuli proprie filij canum. Abusiue tamen filij aliarum bestiarum. ¶Hic leporarius/rij.de lepus oris dicitur:q̃ maxime persequitur lepores. ¶Hic molossus/si.magnus canis.a molo/lis.dicitur:quasi ad molendinum paratus. Uel dicitur molossus a molossia quadam terra vbi magni et optimi canes abundant. ¶Hic odorissecus/ci.et tunc mutatur q in c. Et componitur de hic odor/oris.et sequor sequeris:q̃ odore sequitur feras vl̃ bestias quas venatur. ¶Et nota q̃ odorissecus producit hanc syllabam do.sed autor iste corripit eã necessitate metri. Et ideo excusat se in principio istius operis ibi. Sed quia dactylici. ꝛc̃.

Celum Ether et ethra polus celum dicatur olympus

Ether. ¶Ista nomina ether/ethra/polus/olympus:idem sigñt cum hoc nomine celum/li. ¶Hic ether/ris.proprie est superi⁹ elementũ.i.ignis:ꝙ est nomẽ grecum:et facit actiñ singularem etherẽ vel ethera:ꝙ ille actũs ethera transfertur in ntm̃:et declinatur hec ethera/re. ¶Hic polus/li a polio/lis.i.ornare dicitur:q̃ pollitus est.i.ornatus stellis. Polis etiã ⅋ extremitas axis. Et est axis linea idealis.i.naturalis que dirigit a polo arctico vsq̃ ad polũ antarticũ per medicullum terre. Hugui. dicit poli sunt duo stelle in capite axis ꝙ dicuntur a poliẽdo:q̃ rotundi sunt. Et ponitur qñq̃ p celo:q̃ pollitũ est ꝙ sculptum varijs stellis. ¶Hoc celum ⅋ de celo/as.quod in vna sigtione est contrariũ ad reuelare:q̃ celat nos celestis. Uel ⅋ celum a celo/as.quod in alia sigtione idẽ est quod sculpere vel pingere:q̃ celum est celatũ.i.sculptum,vel pictum varijs stellis. Uel componitur celum a cela elyos:quod est sol quasi cela elyos.id est solis. ¶Et nota q̃ triplex est celũ:aereũ/sydereũ/ꝙ empyreum. Aereum celum est ille locus qui est inter terram et firmamentũ. Sydereum celũ est vbi fixe sunt stelle in firmamento:et planete errantes. Celum empyreũ est vbi angeli et archangeli sunt. Et ⅋ empreũ ab en q̃ est in ꝙ pyr

Polus Axis.

Celum.

Notabile.

Notabile

quod est ignis: qz ille locus est totus igneus videlicet ardēs in charitate dei. ¶ Hic olympus/olympi: dicitur de olon quod est totum et lampas quasi totus in lampide. id est ardens in igne. id est in charitate. Uel ꝓponitur olympus ab olon quod est totum et fos quod est lux vel ignis sm hugu. Olympus.

Est latrina locus idem cacacumba cloaca.

¶ Iste nomina latrina ⁊ cacacumba vnum significant cum hoc nomine cloaca/ce. ¶ Hec latrina/latrine dicitur de lateo/lates: dicitur. id est priuatus secessus in domo: que alio nomine dicitur priuata/priuate. Latrina quasi latrans ani: quia anus. id est culus latrat: et est ethimologia. Cloaca. Latrina. ¶ Hec cacacumba/be. dicitur de caco/as. quia ibi cacatur. id est malus humor vel mala possessio vel mala substātia reponitur. ¶ Hec cloaca/ce. a colo/as/aui/are. qz feces ibi colantur. id est purgantur ⁊ emittuntur. Unde hic cloacarius/rij. qui eā facit vel purgat (anglice a gunge fermer) Et dicitur cloaca a cleo quod est sorbere: quia sorbet feces illuc defluentes. Cacacumba. Cloaca. Cloacarius.

Signat idem quasi triste tegens tristega vocata
Dicunt tristega sunt quedam tricamerata
Nam stegen grece tectum dixere latine.

¶ Hoc tristegū/gi. idē quod cloaca in vna sigtione: in alia vero est domus habens tres cameras. Dicitur etiā qꝫ arca noe fuit distincta per tristega: ⁊ producit penultimā sm istū autorē ⁊ plures alios. Unde doctrinale. Ante g corripis e: sed abest tristega cetegus. Alij dicūt qꝫ corripit penultimā: quod percipitur per grecū ex quo cōponitur. Nam componitur de tris quod est tres/ et tegen grece sic telop: cuius prima syllaba scribitur cum breui e/ vnde quidam dicit. Qui tristega legit hic contradicit acheis. i. regis. Tristegus.

Corda fidis restis est funis funiculusqz
Est antemna rudens amentum iungitur istis
Est a rudo rudens: fidicen fidis et cano formal.

¶ Omnia ista nomina: fidis/restis: sūt eiusdē significationis cū hoc nole hec corda. ¶ Hec corda/de. ōr de hoc cor/dis. qz sicut pulsus cordis est in pectore ita pulsus cordis est in cythara. ¶ Hec fidis/dis/di. est corda cythare. Et dicitur de findo/dis/fidi/fundere. Fidis ꝓponitur cum cano/is. et ōr hic fidicen fidicinis. id est qui cum corda canit. vnde hec fidicina/ne. cytharista quc cū fide canit vel cantat. ¶ Hec restis/tis/ti. i. funis vel quod fit ex funibus ad aliquid trahendū. Et dicunt restes: qz his retia tendant: vel qz rates detineāt et ōr restis ab hoc nole hoc rhete/tis. Unde hic rhetio/nis. q facit vel vendit restes. ¶ Hic funis/nis. a fes quod est lux ōr: qz funes ante vsum papyri olim in vsum luminis fuerunt circundati terra. Unde funiculus/li. diminutiuū: et per ꝓpositionē hic funambulus/li. qui sup funē ambulat. ¶ Hec antemna/ne est corda capitalis in naui que sursum dirigit velum. Et dicitur antemna: qz ante se habet aquas. Uel ōr antemna partica ex qua velum dependet quasi ante amnem posita. Unde Ouidius libro tristium. Non tulit antēnas aurea secunda meas. Et ꝓponit antēna/ne. de ante ⁊ amnis/nis/mi. id est fluuius vel Corda. Fidis. Restis. Rhetio. Funis. Antenna.

Rudens. aqua. ¶ Hic rudens/tis.a rudo/rudis/rudi/rudere:dicitur. Et rudentes dicuntur funes quibus velum sursum trahitur. Et dicuntur sic ex nimio stridore quem faciunt. ¶ Et nota q̄ rudo/rudis.id est clamare:et proprie est asinorum:et est prima brevis.Ouidius. Ecce rudēs rauco sileui victor aselus. Intempestivos edidit ore sonos. Unde ille versus Persij falsus est. Fingor et arcadia pecuaria rudere credas Si enī esset longa faceret preteritū rusi:sicut ludo/dis/si:quod nihil est sic dicit Hugu. Doctrinale dicit q̄ prima syllaba de rudo indifferēs est:sicut rudo pones ceu metra requirunt:quia Persius producit vt supra. Et Ouidius corripit in alio loco ibi. Ut rudit a scabra turpis asella mola. ¶ Hoc amentum/ti.id est corrigia qua iaculum vibratur et proiicitur. Unde amento/amentas.id est iaculum vibrare.

Notabile.

Amentum. ¶ Hoc amētum fm Hugu.est corrigia ligata in medio haste vel lancee quasi amentum ligatum vel quasi haste aptum. Unde amento/tas.

Cantaros et patera:calices et pocula crater
Cyphus apud veteres comitant cornua concha
Cimbia vel ciathus:carchesia iungimus istis.

¶ Omnia ista nomina sunt idem in significatione scilicet vas in quo potatur vel bibitur. ¶ Hic cantarus/ri.est vas vinarius quod cantando deportatur circum circa in templo. Et patera dicitur de pateo/es.q̄ patēs est superius

Cantarus

Patera

Calix ¶ Hic calix/cis.a caleo/es.dicitur. Solebant enī antiqui calidā ⁊ frigidā potionem miscere in calice. Unde et calix dictus est a calida potione:vt ait Hugui. ¶ Hoc poculum.id est potus vel vas quo bibitur. Unde Marcialis coc' Scevola tu comedis apud omnes:nullus apud te'. Alterius gustas pocula nemo tua. Aut tu redde vices:aut desine velle vocari. Turpe quidē est semp sumere nilq̄ dare. ¶ Hic craterus. Dicit Hugui.est quoddā vas duas habēs ansas. Et est proprie gen⁹ calicum.id est poculorum. Et fiebat prius de connexione virgarum. Unde hic craticulus/craticuli:diminutiuum. Hic cyphus secundum quosdam dicitur de cephas grece quod est caput latine:q̄ totus consistit in capite.id est in rotunditate:quia rotundum vas est:⁊ corripit primam syllabam. Unde versus doctrinalis. I super f longa:nisi cōpositiua cyphusq̄.Sed dicunt q̄ apud veteres producit primā syllabam. Unde de contemptu mūdi. Insigneq̄ thori/cupi/cyphiq̄ decori. Cuncta relinquētur.⁊c. Sed ego credo q̄ prima syllaba de cyphus est communis syllaba:quia grecum est et potus prima dicēda est longa q̄ brevis:q̄ sic scribitur apud eos cyphos. Unde de hec caro/carnis:dicitur:q̄ veteres solebant bibere in cornibus:ideo ponitur pro vase de quo bibitur:et adhuc cornu pro vase habet'.

Poculum.

Epygramma.

Craterus

Cyphus

Concha ¶ Hec concha/conche:pro quodam vase terreo inuenitur: vt dicit Hugui.et dicitur de cauus/a/um.quia intus cauata est.

Carchesia. ¶ Carchesia proprie sunt in cacumine arboris malus troclee:quasi foramina per que funes trahuntur. Unde quedam vasa ad similitudinem illorum facta carchesia dicuntur. ¶ Troclee autem sunt vocate:quia rotulas habēt Troclos autem grece rota dicitur latine. ¶ Hoc cimbium/bij.de cimba cimbe dicitur:quia ad modum cimbe. ¶ Hic ciatus/ciati.dicitur de cieo/es.id est commoueo/commoues.

Troclee

Cimbium.

Ciatus

Cultellus Artauos/canipulos adiunge nouacula cultros
Cultelloq̄ spatas/rasoria iungimus illis.

Dcqz ſpata credas ſic dictos eſſe ſpadones

¶Iſta nomina conueniunt in ſignificatione ſcilicet artauus/canipulus/nonacula cū iſto nomine hic culter/cultri/cultro. Uel hic cultellus/cultelli/cultello. ¶Hic artauus/artaui:proprie eſt paruus cultellus cū quo penne aptā tur:qui ponitur in pennario iuxta pennas. Et dicitur de artus/arta/artum: quia artum locum vendicat. ¶Hic canipulus/canipuli.id eſt artauus:quod nomen vulgus impoſuit. ¶Hec nouacula/nouacule.id eſt raſorium/raſorij: a nouo/nouas:quia nouat hominem. Unde illud. Nouacula non aſcendet ſuper caput eius. Et pſalmiſta. Sicut nouacula acuta feciſti dolum. Item nouacula dicitur ferreum inſtrumentum quo ſolet radi pargameum. ¶Hic culter/cultri:a colo/colis dicitur:quia anteq̄ falces eſſent vepres/vites:z arbores cum cultellis putabantur. Unde hic cultellus/cultelli:diminutiuum. ¶Hec ſpata/ſpate.id eſt gladius a ſpacio dictus:qz fit ſpacioſus/amplus:et latus. Uel dicitur a ſpatum quod paſſio. ¶Hoc raſorium/raſorij:de rado/radis/raſi/radere:dicitur.id eſt nouacula. ¶Hic ſpado/ſpadonis:ſecūdum iſtū autorem dicitur de hec ſpata/ſpate.qui cum ſpata abſcidit ſibi teſticulos:vt cuius teſticuli abſcinduntur cū ſpata. Hugui.dicit ſpado deriuari de hic ſpadix/icis.id eſt palma:ſpada ſi eſt eunuchus.

Artanus.
Canipulus
Nouacula.
Notabile.
Culter.
Spata.
Raſorium
Spado.

Eſt cophinus calathus cū ſporta ſporꝛtula coꝛbis
Qualus qualillum ſimul iſtis aſſociandum.

¶Omnia ſta nomina que hic ponuntur idem ſignificant cū hoc nomine hic cophinus/cophini. Eſt cophinus proprie illud vas quo fimus vel ſtercora deportantur ad terras impinguēdas. Unde ibi ſcribitur. Manus eius in cophino ſeruierūt. i. ad tale officium fuerat deputatus Joſeph in egypto vt portaret fimum in cophinis:z eſt grecum. ¶Hic calathus/calathi:de calon grece quod eſt lignum latme. ¶Hec ſporta/ſporte:ab aſporto/aſportas:dicitur quoddam genus vaſis vimineum vel virgeum. Unde paulus. In ſporta dimiſſus ſum per murum. Unde hec ſporꝛtula/ſporꝛtule:z ſporꝛtella/ſporꝛtelle:diminutiua. Uel ſporta dicitur a ſporto frutice. Unde in quibuſdam locis munitur texik. Et hic ſporꝛtarius/ſporꝛtarij:qui facit ſportas. Et ſporꝛtarius ſporꝛtaria/ſporꝛtarium:ad ſportam pertinens. ¶Hic coꝛbis/coꝛbis/coꝛbi(anglice a ſecle lebe) quaſi coꝛbis:a curuus/curua/curuum:dicitur. ¶Hic qualus/li. de colo/colas:dicitur vas vinarum vimineum:vel de ſalice per quod muſtū colatur. Unde quaſillus/quaſilli:vel quaſillum/li/lo.

Cophinus.
Calathus.
Sporta.
Sportarius
Coꝛbis
Qualus.

Fiſcina fiſcella quo caſus efficiatur
Uas eſt vas lactis mulctrum mulctrale qz dicas
Quod de mulgere nomen ſibi conſtat habere.

¶Fiſcina/fiſcine:a findo/findis/fidi/findere:dicitur vas factuz ex vimine in quo fit caſeus. Unde fiſcinula/faſcinule:diminutuum. ¶Hoc mulctrum/tri. Et hoc mulctrale lis. ſunt vaſa in quibus lac colligitur ſiue mulgetur. Et a mulgeo/mulges:dicitur.

Caſeus
Faſcina.
Mulctrum.

Baltheus et ſtropheum cinctoꝛium cingula zona

Cingulum.
Baltheus.
Stropheum.
Cinctorium.
Zona.

¶Ista nomina idem significant cum hoc nomine cingulum/li. ¶Hic balthe
us/balthei. ¶Sed in plurali inuenitur hi balthei: vel hec balthea. Et est bal
theus signum militare. ¶Hoc stropheum. id est cingulum proprie aureum
cum gemmis: quia a posteriori parte conuertitur anterius. Et dicit de stro=
phos gece quod est conuersio latine. ¶Hoc cinctorium/rij. hoc cingulum/li.
de cingo/cingis: dicitur. ¶Sed hec zona/zone: est cingulum proprie latum.
Unde hic zonarius/zonarij: qui facit zonas. Et zonarius/ria/rium. ad zonā
pertinens.

Sunt ocree calige quas tibia portat amictus

¶Ista nomina ocree/calige/tybialia/calciamenta: que suras tegunt dicte
quia crura tegunt. Unde ocreatus/a/um. qui ocreas habet. Unde ocreo/as/
aui/are. ocreas induere. Et est actiuū cum omnibus suis compositis. Et sunt
ocree siue de ferro sine de corio. ¶Hec caliga/calige: de calceo/calceas: dici=
tur. Est calciamentum crurum siue sit de panno sine de ferro. Uel caliga di=
ctum dicitur caliga.

Camisiam simul interulam/rem dicimus vnam Additur his alias subitura subuncula vestis.

Camisia.
Camisiatus.
Interula.
Subuncula.

¶Ista nomina interula et subuncula vnum significant cum hoc nomine ca=
misia. Dicitur camisia: quia in ea dormimus in camis. id est in castris nr̄is.
Uel dicitur sic: quia primum fiebāt de canapo. Unde camisiola/le. diminuti
uum: et camisiatus/camisiata/camisiatum: qui habet vel indutus est cami=
siam. ¶Hec interula/interule: dicit de interius et uo/uis/quod est humecto
as: quia humectantur interius per sudorem nostrum. Uel dicitur de interio
ris/ini/interire. ¶Hec subuncula/le. de subeo/bis. dicitur: quia subit ceteris
vestibus: vel ceteras vestes.

Crudus/crudelis/austerus/et improbus/atrox Est ferus/atq; feror/violentus/acerbus/et acer. Impius/inmitis/seuusq;/molestus/iniquus Asper/inhumanusq;/tyrannus/siue proteruus. Toruus/z indomitus/his iungatur atq; seuerus Predictis dirus sociabitur et truculentus.

Crudus.
Crudelis.
Austerus
Atrox.
Ferus.
Feror.

¶Omnia ista nomina idem sunt in significatione. Crudus/a/um. de cruor/
oris dicitur. Et est proprie crudus non coctus: quasi cum sanguine. Et inde
per translationem dicitur homo crudus: quasi non coctus: nec sanguine hu=
milis. Est enim asper et durus. hic et hec crudelis et hoc crudele: a crudus/
cruda/crudum: dicitur. ¶Austerus/ra/rum. et hic et hec austeris et hoc au
stere in eodem sensu ab austeri dicitur. ¶Improbus/improba/improbum.
componit de in/et probus/a/um. ¶Hic z hec z hoc atrox/cis. de ater/a/um.
¶Ferus/a/um. a fero/feris: 6i. ¶Hic et hec et hoc fero: /cis. de fero/feris: 6i.
¶Similiter hic et hec violens/tis. in eodem sensu. ¶Acerbus/ba/bum. de

acer dicitur. ¶ hic acer/acris:et hoc acre.dicit de acuo/is. ¶ Impius/a/um cõponitur de in/et pius/a/um. hic et hec immitis/et hoc immite.de in et mitis dicitur. ¶ Seuus/a/um.vnde hec seuitia/tie.et seuio/uis/ire.Molestus/a/um.de moles/lis.ōr.vnde hec molestia.et molesto/as.actiuū. ¶ Iniquus a/um.componitur de in/et equus/a/um.Asper/a/um.Unde hec asperitas/atis.de aspero/as.qō componitur ex aspero/as.Et sunt actiua. Inhumanꝰ a/um.componitur de in et humanus/a/um. ¶ Tyrannus/tyranni/tyranno. a tyro grece:quod est fortis latine dicitur.Unde hec tyrannis/dis.id est crudelitas.Et de tyrannus hic tyrannulus/li.diminutiuū.Et tyrannicus/a/um Et hec tyrannia/nie. ¶ Proteruus/a/um.de pro et toruus componitur.Et est proteruus valde crudelis/terribilis et comparatur.Unde hec proteruitas/atis.et proteruio/uis/iui/ire.i.esse vel fieri proteruum/superbire/crudere ferocitate. ¶ Toruus/a/um.de torqueo/ques.dicitur.i.crudelis/terribilis:quis fit toruo vultu.et comparatur.Et inde hec toruitas/atis.Indomitus/a/um.de in et domitus componitur. ¶ Seuerus/a/um.de satis et verꝰ a/um.componitur:qui tenet pietate iusticiã:quod dicitur/seuerus:quasi sequens vera:ethimologia est:non compositio.Item seuerus.est quidã mons in ytalia.et seuerus comparatur.Unde hec seueritas/atis.id est austeritas atis.rigor integritas iudicij vehementia vltionis.Et seuero/as.quod nō est invsu.Sed componitur asseuero/as.id est affirmare/asserere.Perseuero/as id est persistere/in proposito permanere.Unde perseuerans.et comparatur Unde perseueranter aduerbiū.Et hec perseuerantia/tie. ¶ Dirus/dira/dirum.de hec dira/dire dicitur:que est furia infernalis.Et dira/dire.de durus dura/durum.deriuatur.et illud de duro/as. ¶ Truculentus:de trux et lentos quod est plenum componitur.

Acer.
Impius.
Seuus.
Iniquus.
Asper.
Tyrannus.
Proterus.
Torus.
Seuerus.
Asseuero.
Perseuero.
Dirus.
Truculentus.

Est chorus atqꝫ cohorꝫs/concentus/concio/cetus
Dic consortia contubernia/diqꝫ choream
Turma phalanx acies/societur cuneus istis
Est sexcentorum seraginta legio sex
Ut numerum peragas super hũc sex milia iũgas
Sed quingentorũ numerũ dic esse cohortem
Conuentus conuenticulum/manus addit istis
Istis concilium vel consistoria iungas.

¶ Omnia ista nota sunt eiusdem significationis cum hoc nomie hic chorus ri.quod idem est q societas:proprie tñ chorus est multitudo in sacris collecta.Dicitur etiam chorus locus vbi canunt qui de choro sunt:et scribitur cũ aspiratione:et tunc corripit primã.Itẽ habetur corus pro quodã vento sine aspiratiõe.ꝛ tũc ꝓducit primã.Boetius.Ut cũ precipiti glomerãtur sydera coro.Sed tũc prima de corus producitur:sed pro societate corripitur.vñ in hymno.Quod chorus vatum ꝛc.ibi chorus corripit primã.Nã primus pes est trocheus.Hec cohors/tis.de cohortor/ris.ōr.Est cohors proprie multitudo rusticorum.Castrũ multitudo militum.Cohors maior continet quingẽtos viros.Cohors minor continet trecentos. ¶ Cõcentus/us/ui.de concinonis.ōr. ¶ Hec concio/onis.de concio/cies/ciui/citũ.vel de concio/cis/ciui/cire.quarte cõiugationis.i.cõmouere vel cõuocare.Unde cõcinor/aris.verbũ

Chorus.
Corus.
Notabile.
Cohors.
Concentus.
Concio.
Concinor.

Cetus. deponens. id est populum alloqui. ¶ Hic cetus/us/ui. de coes/is/coitui/ire.
Cõtubernium. dicitur. Consortium/tij. de consors/tis. dicitur. ¶ Contubernium/nij. de hec taberna/ne. Unde hic contubernio/onis. socius. hic ꝙ hec contubernalis. Et mobiliter sic. hic et hec contubernalis. et hoc le. hec chorea/choree. a chors.
Turma. ¶ hec turma/me. a turbo dicitur. Et differt ab ala. Ala proprie est societas
Phalanx. triginta militum. Turma triginta peditum. Unde hec turmella/le. diminu-
Cuneus. uium. ¶ hec phalanx/lancis. vel hec phalanga/ge. lingua macedonũ dicitur
Acies. legio. Unde phalangarius/a/um. id est legionarius scilicet de phalanga ex-
Legio. istens vel ad phalangam pertinens. ¶ hic cuneus/nei. a coeo/is. id est colle
Conuentus. cta in vnũ militum vel peditũ multitudo. ¶ hec acies/aciei. ab acuo. acuis.
Manus. dicitur. ꝙ habet tres significationes: vt ibi. Est acies belli/castelli/visus oc
Concilium. li. ¶ hec legio/onis. dicitur de lego/gis. quia legebantur. id est elegebantur
qui deberent esse de legione. Uel legio dicebatur a lex/legis. quia lege in ca
stris se habebant. vl lege seu in legione dispositi erant. Et sunt in legione sex
milia sexcenti sexaginta sex. ¶ hic cõuentus/us/ui. de conuenio/nis/ueni. di
citur. hoc conuenticulum/li. Et hic cõuenticulus/li. ambo diminutiua de cõ
uentus. ¶ hec manus/us/ui. in vna significatione est idem ꝙ societas: ꝙ tũc
de munio/munis. ris. vel de munus/muneris. ¶ hoc concilium cõcilij/sine s.
id est collectio sapientum: et precipue episcoporum/vel ecclesiasticorum: et
etiam aliorum: vt regum et magnatum suorum. Et cõponitur de con et hoc
cilium/lij. quadam similitudine illorũ: quia sicut cilia iunguntur/et cum oc
lis quiescere cupiunt: ita quoꝫ concorditer iunguntur hõmines in concilio.
Uel consistorium/rij. a consisto/tis. deriuatur.

Cymbala campana nola tyntinabula iungas.

Cymbalum. ¶ Ista quatuor nomina idẽ cõsignificant. hoc cymbalũ/li. a cuendo ris. Proprie
Campana. instrumentũ musicũ quo populus accipitur. i. aduocatur. ¶ hec cãpana/ne
Nola. ris a cãpania/nie. puicia: qr eius vsus pmũ ibi est repertus. hec nola/le. ris a
nola quadã ciuitate cãpanie vbi prius inuẽta fuit. Et est nola tyntibulũ qõ
appẽdit collis canũ/vl pedib9 auiũ. Uel illud qõ appẽdit frenis ꝙ pectoribꝰ
equorũ cũ quodã sonitu incedãt. i. vadãt. vel eant equi. Uñ hoc tyntinabulũ
li. a tinnio/nis/nui/ire. ris. qõ alio nole ris tonabulum. a tono/as.

Cãpus agellus ager rus ortus et ortulus aruum
Quem colit assidue venit ortulanus ab orto.

Campus. Ista nomina idẽ significant. Campus/pi. dicitur a cami grece: quod est bre-
Ager. ue et humile. Uñ campulus/li. ꝙ campellus/li. ambo diminutiua. ¶ hic ager
agri. ab ago/agis. ris. Unde agellulus: et agellus/li. diminutiua. et hic agel'
Rus. rius/rij. id est rusticus vel custos agri. ¶ hoc rus ruris. a ruo/ruis. ris. Unde
hoc rusculum/li. diminutiuum. id est parui rus. Et hic rusticus/ci. et hec rus
sticia/cie. et rusticus/a/um. Et potest dici a loco scz operarius. vel quia rure
Ortus. morat9r: et colit rus ꝙ aũt dicitur rusticus quasi ruris custos ethimologia
est et non compositio. ¶ hic ortus/ti. ab orior/eris vel iris. deriuatur. qr sem
per ibi aliquid oritur. puta herba ꝙ olera. Et hic ortulus/li. diminutiuũ. Uñ
Aruum. Ortulus iste breuis mitia poma gerit. Unde hic et hec ortilio/onis. et hic or
tulanus: custos orti vel cultor. ¶ hoc aruum/arui. ab aro/as. quia ad aran
dum aptum. Unde hoc aruiolũ/et hoc aruulum/li. diminutiua.

Uela vel aulea cortine sunt anabrata.

Coztine lymbus peripetasma vocatur — Coztina.
Dicimus aulea que dependuntur in aula
Cum ana sursum/batim gradus hinc anabatrū.

¶Ista nomina idem significant. Hoc velum de velo/as. i. tego/gis. Hoc auleum aulei. ab hec aula aule. qz solet dependi in aula. ¶ hec cortina cortine. de coten rei dicitur. ¶ hoc anabatrū/tri. cōponitur de ana quod est sursum et batrum gradus quasi sursum graditur extenditur. ¶ hoc peripetasma atis. penultima correpta: peri cōponitur cū petasma quod est velū vel tentorium vel cortina. Uel potius quelibet adiectio et in circuitu facta. Uñ propie peripetasma dicitur superior pars in cortinis que depicta est. Impropie tamē ꝺr peripetasma in ymbus cortine sicut hic. (hec catholicon)

Velum.
Auleum.
Cortina.
Anabatrum.
Peripetasma.

Certamen/lites/rixas/et iurgia vites — Certainē.
Est contentio vel dissentio litigiumqz
Assit agonia que coniugatur agoni.

¶Ista nomina idem significāt. hoc certamen/inis. de certo/certas dicitur. ¶ hec lis litis a limes/itis. deriuatur. Et dicitur lis a contentione limitis: q agros dimidit. Inde litigo/as. i. cōtendere/litē agere: ex quibus videtur esse cōpositū: vel potest esse ethimologia: litigo litem ago. ¶ hec rixa rixe. a ringo/gis. Uñ hec rixula/le. et rixor/aris. deponens: et rixosus/a/um. ¶ hoc iurgium/iurgij. et hoc iurgamen/inis. in eodē sensu: dicitur a iurgor/aris. Et est iurgiū litigatio vel verberatio scōm hugui. vel papiā: iurgiū ꝺr comitū causa litis. ¶ Contentio/onis. de contēdo/dis. ꝺr. ¶ hec dissentio/onis. a dissentio/tis. z dissentior/tiris. ¶ hoc litigiū/gij. a litigo/as. vnde litigiosus/a/um q litigat vel potius de quo litigatur: vt ista terra est litigiosa. i. de qua litigatur ¶ hec agonia/nie. penul. pducta ab agon/onis. idē qꝺ agon/vl agonia. i. vigor fiducia/victia vel hostia. hic agon/onis. ab ago/gis. i. certamē/pugna.

Certamen.
Lis litis.
Rixa.
Iurgium.
Contentio.
Dissentio.
Litigium.
Agonia.
Agon.

Est coma/cesaries/crinis pilus atqz capillus — Coma.
Cedo cesariem/maribus facit appropriatam
Fit de como coma/mulieribus appropriata
Anterior capitis pars crinis densa vocatur
Posterior capitis pars cyrrus densa pilorum
Dicitur hinc cyrrus quia cyrrum gestat alauda
Est iuba cornipedis pecorum seta vocatur.

¶Ista nomina que hic ponuntur significāt vnū et idē: vt patebit in eorū expositiōe. ¶ hec coma/me. i. crinis de como/mis. sed scōm istū autorē est propie mulierū/qz sepe ponit comas suas. Sed scōm grecismū: coma est pēs crinis quadrupedis colubri. Unde ponit differentiam istorum nominum sic

Coma.

¶ Est coma quadrupedis colubri iuba siue leonis. Cesaries leonis: crinis ꝓ
prie mulieris. Hec cesaries/ei. a cedo/dis. dr/et est proprie virorũ: decet enim
virũ esse tonsum et non mulierẽ. ¶ Hic pilus/li. ab hec pillis/lis/li. qr a pelle
ꝓcedit. Itẽ pilus dicitur instrumentũ cũ quo tonditur et teritur in pila: sed
pilus pro instrumẽto primã ꝓducit aliter eã corripit. Unꝰ. Qui terit est pilꝰ
pilus est in fronte capillus. Item hoc pilũ/li. quoddã genꝰ teli: et est Roma-
norum: et tũc dr de pello qr pellitur. i. emittitur et torquetur et producit pri
mã. Unde Lucanus in primo. Signa pares aquilas et pila mirantia pilis.
Item hoc pilũ/li. ⁊ est rosarium: et ꝓducit primã. Unde quidã. Ad tactũ pi-
li mille ruere pili. ¶ Hic capillꝰ/li. de hoc caput/itis. ¶ Hic crinis/nis. de cer-
no/nis. dr. et sunt ꝓprie crines mulierũ et sic dicti: qr crinibus a viris discer-
nantur: et ita q̃tũ ad vocẽ descendit crinis a cerno: sed q̃tũ ad significatio-
nem potius a discerno/nis. ¶ Hic cyrrus/ri. i. crinis vel plicatura capillorũ:
et dr a cryn grece qd est tondere: qr aptus est tonderi ꝓpter sui longitudinẽ.
¶ Hec iuba/e. a iuuo/as. dr. Et est iuba crinis equorũ et aliorũ alaliũ irrati
onalium. Et iuba dr crista que supponitur galee vel ꝓpter noticiã vel fracti
onem ictuũ. Inde iubatus/a/um. et iubosus/a/um. i. plenus et abundãs iu-
bis. ¶ Hec seta/sete. a sus/suis. qr a sue procedit: vel a suo suis suere: qr valet
ad suendũ. Unde setosus/a/um. i. plenus et abundans seta. Unde hec setosi-
tas/atis. Et cõponitur seto cum in/et dicitur inseto/as.

Pilus.
Pilum.
Capillus.
Crinis.
Cyrrus.
Iuba cum deri
natis.
Seta.
Setosus.

Corona

Laurea/crinile/sertum/dyadema/corona
Addas aureolã: quia paucis sit data: dictam
Et duo quod dema credo dyadema vocatum
Finem: principium sicut facit omne rotundum.

¶ Ista nomina sunt eiusdem significationis: hec laurea/ree. a laurus/ri. dr.
hoc crinale/lis. a crinis crinis. dr. hoc sertum/ti. de sero/ris. i. corona de flori-
bus insertis et coniunctis facta. Inde hoc sertulũ/li. diminutiuũ: et sertatus
a/um. cum serto ornatus vel coronatꝰ. ¶ Hoc dyadema/tis. componitur de
dya qd est duo et demo/mis. quia duo demit scz pricipiũ et finem. Et nota q̃
õe rotondũ et om̃e corpꝰ spericũ vel circulare põt dici dyadema eadez rõne
qua duo demit: scz pricipium et finẽ. Hec aureola/le. de hec aurea/ree. dicit.
¶ Aurea/ree. est premiũ substantiale. i. visio diuina. Aureola/le. est premiũ
accidentale qd debetur virginibus/martyribus/et cõfessoribus. et ceteris.

Laurea.
Sertum.
Dyadema.
Aureola.
Aurea.

Utendo genere dic currum: curriculumq̃
De veho vehiculum quod versibus est alienum
Horum dic species ea que subscripta sequuntur
Redas/quadrigas carpenta vel esseda bigas
Istis pilentum sarratum iunge liburnum.

¶ Autor ponit hic synonima in generali: ⁊ postea in speciali. In generali sũt
ista. ¶ Hic currꝰ rus/rui. de curro/ris. dr. hic curriculus/li. diminu. de currus.
¶ Hoc vehiculum/li. de veho/is. dr. Et nota q̃ vehiculũ nõ põt stare in versu

Currus.
Vehiculum.

quia habet quatuor breues immediate sequentes. Et ideo dicit autor quer sibus est alienum excusãdo se: quia posuit hoc nomẽ in versu in quo recte stare non potest. Deinde ponit autor synonima in speciali que continentur sub genere currus: et sunt ista. Hec reda/de. et dicitur de redo/dis. ¶ Hec quadriga/ge. cõponitur de quatuor: et hoc iugũ/gi. scz currus de quatuor equis tractus: sicut biga cũ duobus: et triga cum tribus equis tractis. ¶ Hoc carpentum/ti. de carpo/pis. dicitur quoddam genus curruum: quod aũt carpẽtum dicitur quasi currus pompatus: quia in pompis solet haberi: potius videtur esse ethimologia q̃ compositionis ostensio. Unde hic carpẽtarius/rij. qui facit vel ducit carpentum. Dicitur tamen generaliter omnis artifex lignarius carpentarius. Unde carpentariolus/carpentarioli. diminutiuum. ¶ Essedum/di. est species currus: et tantum in plurali. Et similiter pilẽtum et petorium. Unde Oratius. Esseda festinant pilenta petoria naues. ¶ Hoc pilentum/ti. de hic pilus/li. quod est instrumentũ terendi dicitur. ¶ Hoc sarratum/ti. genus currus firmissimum ad portandum ligna et lapides. ¶ Liburnum/ni. de liburnus populus dicitur.

Quadriga.

Carpentum.

Essedum.

Pilentum.

Sarratum.

Testudo cythara chelis et lyra dicitur vnum
A cythara cytharizo venit simul et cytharedus
Hinc lyricum carmen lyricen lyra cũ cano formant
Pollice tango lyram facio cum vomere lyram
Delyros inde fatuos censere solemus
Et delyrare discordes inde feruntur.

¶ Ista nomina vnũ et idem significant. ¶ Hec testudo/inis. (anglice a herpe) Unde Uirgilius. Ipse cana solẽs egrũ testudine amorẽ. et dicitur de hec testa/te. vel scũm quosdam de tãgo/gis. quia de tactu sonũ facit. ¶ Hec cythara/re. Unde cytharizo/as. ludere in cythara. et hic cytharedus/di. id est cytharista. ¶ Hec chelis/lis/li. de chele que vocatur brachium scorpionis dicitur. Hec lyra/re. de lyros grece dicitur: quod est dulcis latine. Unde lyric9 ca/cum. id est dulcis in sono vt lyra. Unde lyricum carmen dicitur illud vbi diuersa metra colligantur. Uñ9. Carmina sunt lyra si dissona sunt ibi metra Et hic lyricen/nis. componitur de hec lyra/lyre. et cano/canis. Et est lyricen ille qui cantat cum lyra. ¶ Et nota differentiam inter lyra: cuius prima corripitur: et lyra cuius prima producitur. Lyra cuius prima corripitur est q̃ cythara. Et lyra cuius prima ꝓducitur est idem q̃ sulcus. Unde delyrus/a/um. id est fatuus/stultus. Et delyro/as. id est errare/discordare. Item habetur delyro as. cuius media corripitur: et tunc derivatur de hec lyra/lyre. pro cythara: et hoc melius ponitur pro discordare. Sed delyro/as. cuius media producitur melius ponitur pro errare/vl deuiare. Uñ9. Delyro discordo/delyro deuio dico. Et sic patet differentia inter ea.

Cythara.

Chelis.

Lyra.

Ambigit et dubitat et fluctuat hesitat heret — Dubito.
Necnon predictis mussat cum mussitat horret.

¶ Omnia ista verba idem significant. Ambigo/gis. cõponitur de am/q̃ ago gis. interposita b. ¶ Dubito/as. de dubi9/a/um. Fluctuo/as. de fluctu9/us/ui

Hesito.

¶ Hesito/as/aui.frequētatiuū formatū ab vltimo supino istius frequētatiui.heso/as/aui/are/hesatū/tu.u in o/et a longa mutata in i breuē fit hesito/as.Et heso as formatur ab vltimo supino istius verbi hereo/es/hesi/re/hesum/su.mutatur u/in o/fit heso/as/aui/are.

Musso.

¶ Musso/as/aui.i.dubitare: vel cum silentio murmurare.et ōr mutio/tis/tui/tire.i.murmurare:vel velle loqui et non audere.vel loqui nō audēter.Unde Persius. Men mutire nephas.

Mussito.

¶ Mussito/as.frequētatiuū de musso.

Horreo.

¶ Horreo/es/horrere.caret supinis.in duabus significationib⁹ inuenitur:vt patet per hos versus.¶ Horreo p vereor reperit ⁊ horreo sepe.Idē q terret significare solet.

Domus. Est domus atq; doma przesepe domuncula tectū.
Edes ediculas habitacula vel stationes.
His postoferum magale tuguria iungas.
Atq; mapale casa sit ypepis māsio iuncta.

¶ Iste noīa sunt eiusdem significationis cum hoc nomine domus/mi.qō fm secundā declinationē per oēs casus declinatur absq; datiuo et ablatiuo pluralibus:in quibus declinatur scōm quartā tm̄.ōr emi domib⁹ et nūcq; domis ¶ Ntūs tm̄ et vctūs plurales et singulares dome et domi non sunt in frequēti vsu scōm scōam declinationē.Simulq; abltūs singularis fm quartā scz domu.Unde⁹.Tolle/me/mi/mu/mis:in variando domus.

Domus.

Domuncula.

¶ Et de domus ōr hec domuncula/le.diminutiuū:et ōr domus de doma/tis.grece qō idem est qō domus.Przesepe:pis.ōr a prze et sepio/pis.

Edes.

¶ Hoc tectum/ti.ōr de tego/gis.

Edicula.

Habitacula.

¶ Hec edes/edis.vn edicula/le.diminutiuū.Hoc habitaculū/li.de habito/as.

Statio.

ōr.¶ Hec statio/onis.de sto/stas.ōr.

Postoferum.

¶ Hoc postoriū/rij.i.casa pastorū.Et ōr de pastor/et foris aduerbiū.qz foris scz in campis fit pro pastoribus.vl de pastor et foros:quod est ferre:quia fert pastores.

Tuguria.

¶ Hoc tiguriū/rij.de tego gis.ōr.

Mapale.

¶ Hoc mapale/lis.ōr de manus:et hic palus.qz fit de manibus:et palis infixis terre.

Magale.

¶ Hoc magale/lis.de munus et ago/agis. Uel magale lingua pudica.(scōm Isidoz casa pastorū)

Casa.

¶ Hec casa/case.de cado/dis quia casto cadit vi ventorū.

Constructio.

¶ Nota constructionē illius versus.Atq; mapale.Et casa sit mansio iuncta ypepis.id est illis paruis hominibus.

Est hera vel domina mulier matrona virago.

Hera.

¶ Iste noīa cōueniunt in significatione cū hoc nole hec dña.

Herus.

¶ hec hera/here.ōr hic herus/ri.Et facit dtm̄ et abltm̄ plurales in abus vt dominabus/herabus.et ōr herus de her grece terra latine.

Domina.

Matrona.

¶ A domina/domicella/le.diminutiuū.Hec mulier/ris.a mollis ōr.

Uirago.

¶ hec matrona/ne.de mater/tris.ōr:et matrona ōr que iam nupsit et genuit:quasi mater nati vel natorū./ vel qz iā potest fieri mater.Unde hic et hec matronalis et hoc le.

¶ Hec virago/mis. dicitur quasi viriliter agens.et hic supponit pro qualibet nobili muliere.Et cōponitur de vir et ago/agis.scōm Hugut.

Doctoz et instructoz monitoz pedigogus et autoz
Correctoz papas dydasculus atq; magister.

¶ Iste nomina idem significāt cum hoc nomine hic doctor/ris.de doceo/cē

Hic instructor/oris.de instruo/is. Hic monitor/oris.de moneo/es. ¶ Hic pedagogus/gi.componitur de peda qđ est pene et gogos ducere.et est proprie pedagogus ille qui ducit pueros ad studiū. Hic autor/oris.de aueo/es.i. ligare quia ligat metra pedibus. Hic corrector oris.de corrigo/gis. ¶ Hic papas papas papātis.id est doctor magister. Unde Juuenalis. Pregustat pocula papas. ¶ Hic dydascalus/li.a dydasco verbo greco.idem q doceo latine. ¶ Hic magister/stri.de magis et sterion quod est statio dicitur et non a maior vt hugut.placet.

Instructor.
Pedagogus.
Autor.
Papas.
Dydascalus.
Magister.

Destruo/desolor/populor/consumoq vasto
Diruo/dispergo/subuerto/dilapidoq
Dissipo: predictis pariter demolior addes

¶ Omnia ista verba sunt eiusdem significationis cum hoc verbo destruo/is destruxi:quod cōponitur de dē/et struo/is. Desolor/aris.verbū deponēs de de et solor/aris. Populor/aris.deponens qđ inuenit actiuū populo/as. Unde Uirgilius. Populatq ingentem farris acerruum gurgulio. Et dicitur de populus populi. ¶ Cōsumo/is.de con et sumo/mis/ere. ¶ Uasto/as/aui/are actiuum de vastus/a/um. Unde deuasto/as/are.de dē q vasto/as. Diruo/is actiuum de dis et ruo/is. ¶ Dispergo/gis.de dis/et spargo/gis/sparsi. Subuerto/tis/subuertere de sub et verto/tis.actinum. Dilapido/as.de de et lapido lapidas.
¶ Dissipo/as/aui.de dis et sipo/as.i.spargere et proprie escā gallinis:et est dissipo actiuum. ¶ Demolior/iris.deponens.de de q molior/iris cōponitur Et dicitur. Tinea demollitur vestem.id est destruit vel corrodit.

Destruo.
Desolor.
Populor.
Uasto.
Dissipo.
Sipo.
Demolior.

Dic dumos:fruticesq:rubos:arbusta:frutecta — Dumus.
Deq rubo dictas:bufones credo rubetas
Arboris et fruticis loca:sunt arbusta frutecta
Que crescunt instar fruticis:fruticare feruntur.

¶ Ista nota sunt eiusdē significationis cū hoc nomine hic dumus/mi. Et est dumus spina vel potius spinarū collectio. Unde dumosus/a/um.id est plenus dumis. Et hoc dumentū/ti.locus vbi crescunt. Dumo/as/aui/are.id est spinare. Unde dumeo/es.id est esse vel fieri dumosum vel spinosū:a quo dumesco/cis/incepatiuū:vt iste ager dumescit.id est incipit esse dumosus. Et est dumus primum. ¶ Hic frutex/icis.a furor/ris. Uel frutex dicitur dēsitas virgularum vel parvarum arborum vel spinarum. Unde hoc frutectū/ti.vl fruticetum quod idem est quod locus dicitur vbi frutices crescunt. Item a frutex frutico/as.et fruticor/aris.verbum deponēs in eodē sensu.id est frutices emittere/vel multiplicare/pullulare/crescere ad modum fruticis.
¶ Hic rubus/bi.id est dumus:et dicitur rubus quasi rubeum habēs fructū. vnde hoc rubetum/ti.locus vbi rubus crescit.et hec rubeta/te.i.rana vel buso que habitat in rubis. hoc arbustū/ti.ab arbore dicitur et est locus vbi arbores crescunt.et pro his quādoq ponitur.et precipue nouellis. ¶ Arbustū enim quandoq dicitur arbor nouella et tenera; in qua insertio fieri potest. Et dicitur arbustum quasi arboris statio.

Fruter.
Rubus.
Rubeta.
Arbustum.

Synonima magistri

Diuitie vel opes censusq; pecunia gaze
Res et proprietas: hinc proprietarius exit
Est opulentia/vel possessio peculiumq;.

Diuitie. ¶Ista nomina sunt eiusdem significationis cū hoc nomine he diuitie/arum Et dicitur de hic et hec dines diuitis. vnde diuitiosus/a/um. plenus diuitijs

Opes. ¶Opes in plurali numero. id est diuitie. cuius nominatiuus singularis defi

Notabile. cit. Et est nomē diuersimodum: aliud in singulari et aliud in plurali. Nam in singulari opis opē ab ope. i. auxiliū/tutela/studiū vsus. Sed opes in plurali id est diuitie. Tn inuenit q̄nq; in singulari pro diuitijs: et in plurali pro auxilio. Ūñ opulentus/a/um. i. plenus opibus. Et hec opulentia/tie. i. plenitudo

Pecunie. vel abundantis opum. ¶Hec pecunia/e. q hoc peculiū/lij. de pecus/dis. hic

Gaza. census/us. de cēsio/sis. ōr. hec gaza/ze. i. diuitie/thezaurus. Ūñ hec gazula/

Gazetum. zule. et hocgazetū/ti. i. expositorium qō et pro ipsa gaza inuenitur. Hec res/

Res. rei. de reor reris dicitur. Et sunt proprie res quas sola rei estimatione et intellectu comprehēdimus. vt incorporalia: alia vero corpora appellantur. Et

Regula. q̄nq; dicuntur oia que in nostro iure existunt. Unde hec regula. le. diminutiuum. Hec proprietas/atis. de proprius/a/um. ōr. Unde hic proprietarius/rij

Proprietas. ille qui habet proprietatem rei. Et hec possessio/onis. de possideo/es.

Esca esce. Esca dapes epule cibus atq; cibaria pastus
Papula sunt etiam conuiuia victus et esus
Jantamur mane iantacula dicimus inde
Sed contra somnum veniunt obsonia cene
Atq; de medio dat prandia debitus ordo.

Esca. ¶Omnia ista nomina sunt eiusdem significationis cū hoc nomine esca/esce

Esculentus. Et dicitur de edo/edis. Unde esculentus/a/um. plenus ⁊ abnndās escis. Ūñ

Dapes. hec esculentia/tie. i. plenitudo abundantia copia escarū. et cōponitur inesco as. inter pascere. ¶Hec dapes vel daps q̄ō in vsu non est. dapis/pi/em. a de

Dapsilis. pe ōr. a do/das. Et sunt dapes nobiliū. sed epule priuatorū vel dapes deorū.

Cibus. epule hoim. Inde hic et hec dapsilis et hoc le. id est largus in cibis. ¶Hic ci

Cibarius. bus/cibi. de capio/pis. ōr. vnde ciboſus/a/um. i. plenus cibis. et hoc cibariū/

Pastus. rij. vas ad deferendū cibos. et hoc cibariū: rij. a cibo/as/are. ¶Hic past⁹/tus

Esus. de pasco/cis. hoc pabulū/li. de pasco pascis dicitur. ¶Hic esus/sus. de edo es

Jantor. est edi edere esum esu. vel estum estu in supino. Jantor/aris. deponēs. Uel iā

Obsonium. to/as/are. deriuatur de iano deo principij. id est comedere ante prandium. soluere ieiuniū ante prandiū. Unde iantaculo/as. et iantaculor/aris. deponēs. id est iantari. ¶Hoc obsoniū/nij. de ob et hic somnus/ni. qui cōtra somnum sumitur. ¶Hec cena/ne. de cenon grece quod est cōmune latine. ¶Hoc prandium/dij. de prandeo/es. dicitur.

Equus. Est sonipes vel equus ferus equi ferusq; caball⁹.
Istis cognipes/simul emissarius insunt.

Est manui mannus dextre dextrarius aptus:
Rede vectores:nos dicimus esse veredos
Quadrupes dictis poteris adiungere si vis.

¶Ista nomina sunt eiusdem significationis cū hoc nomine hic equus.Et ōr equus ab equus/a/um. qr eque currit:et inde hic et hec eques/itis.i.miles: et equitissa vxor militis. ¶Hic sonipes/dis.de sonus et pes ōr:qr facit sonū in pedibus gradiendo.¶Hic ferus/ri.dicitur de fero/fers. ¶Hic equiferus ri.i.equus ferus.componitur de equus et ferus. ¶Hic caballus/li.de cauo/as.qr cauat terram pedibus ambulando. ¶Cornipes/dis.de cornu et pes dis:qr hz cornutos pedes.¶Hic emissari⁹/rij.equus q̄ emittit ad currendū libere inter equas vt procreet pullos. ¶Hic mannus/ni.equus qui ducitur in manu alicuius:et ōr de manus.¶Hic dextrarius/rij.idem est quod mannus:qr a dextra manu ducitur.¶Hic veredus/di.proprie equ⁹ qui vehit redam:et componitur de veho/is.et reda:vtī.¶Hic quadrupes/dis.de quatuor et pes componitur:quia habet quattuor pedes.

Sonipes
Equiferus.
Caballus.
Cornipes.
Emissarius
Mannus.
Quadrapes

Dicimus eunuchos castratos atqz spadonos Sicz metrum sineret ementulatus inesset.

Eunuch⁹.

¶Ista nomina habent vnā et eandē significationē cū hoc nomine hic eunuchus/chi.Et ōr ab eu quod est bonū et noys mens et ucos custos quasi bone mentis custos.¶Castratus/a/um.de castro/as/sui/are. ¶Hic spado/onis. de hec spata/te.ōr. Uel de spadix ꝑm Hugut.¶Hic ementulatus/ti.vel ementulatus/a/um.est ille cuius mentula est abscisa. Uel ementulatus dicitur ille qui est extra mentulam positus.id est qui non habet potentiam coeundi. ¶Et nota q hec dictio ementulatus non potest stare in versu: quia ista syllaba tu est breuis et stat inter duas longas. Et ideo autor se excusat dicens. Sicz metrum sineret. ¶Construe.qz pro et/ementulatus inesset istis dictionibus si metrum sineret.id est pateretur.

Eunuchus.
Castratus.
Spado.
Ementulatus.
Constructio.

Uocibus hic sensus verbalibus accidit vnus
Coniecturo reor vel conijcio vel opinor
Autumo coniecto vel suspicor estimo credo.

¶Unus sensus.i.vna significatio accidit.i.conuenit his vocibus ꝟbalibus.i. his ꝟbis.¶Cōiecturo/as/aui/are.t ōr de hec ꝓiectura/re. ¶Reor/ris/ratꝰ sum.reri.verbū deponēs.¶Cōijcio/cis/eci/ere.coniectū/ctu.in supinis:ꝓponit de con t iacio/cis/ieci/re.a mutata in i.t sic ꝓiicio scribit cū duplici i/ante cio.¶Opinor/aris.deponēs.Unde hec opinio/onis.¶Autumo/as/aui/are ꝓponit de ab t timo qō est mēs b mutata in u/et i de timo mutata in u ōr autumo/as.t nō autimo:qr nusq̄ reperit sic scriptū apud autores.Carbo iicon ponit etiā autumo t nō autimo:qō ꝓcipit ꝑ hoc q autumo ponit ꝓ. istas dictiones autor t auctoritas:q si scriberet autimo poneret ante illas t nō post Autumare ꝑm Hugut.est affirmare credere putare quasi in mēte sic habere Uñ hec autuma/me.i.estimatio:t autumo est actiuū.¶Cōiecto/as.frequē-

Coniecturo
¶Conijcio
Autumo.
Coniecto.

tatiuum conuicio/cis/coniectum/tu.u in o fit coniecto. Suspicor/aris.verbū deponens de suspicio/cis. ¶ Estimo/as.componitur de ex et timo quod est mens x mutata in s/quod percipitur ex hoc ꝙ estimo componitur iterū cum ex et dicitur existimo/as.ista littera e de estimo mutata in i/et sic dicitur existimo quasi exestimo. ¶ Credo/dis/di/dere.componitur de cretū quod est iudicium et do/das/dedi/dare.

Estimo.

Credo

Famulus

Mancipium famulusq; cliens est verna minister
Atq; ministrator puer assecla/vernula seruus
Satrapa predictis coniungitur atq; satelles.

¶ Ista nomina cōueniūt in significatione cū hoc noie hic famulus/li. Et dicitur famulus a famulor/aris.⁊ est proprie famulus q̄ ex ꝓpria seruoꝝ familia nascitur.⁊ dicitur famulus quasi vnus ex familia. Sed seruus dr ex conditione seruitutis a seruio/is. ¶ hoc mancipiū/pij.i.seruꝰ ab hec manus ⁊ capio/pis.Cliens a cleo/es.pro inclinare. ¶ hic et hec verna/ne.a vernꝰ/a/um.dr. id est famulus pulcer seruiens qui vernat in domo militū vel diuitū in pulchritudine vestiū. Unde hic et hec vernula/le.diminutiuū.⁊ hic vernaculus/li. et vernacula/le.pro verna. ¶ hic minister/stri.de ministro/as/aui/are.dr et hic ministrator/ris.de ministro/as.dr. ¶ hic puer/eri.de pus/puris.i.custodia. Unde q̄dā. Pone pueros in pure.i.custodia. Uel puer dr a punio/is.qr pueri debent puniri et coherceri verberibus ne in vitioꝝ precipitiū delabantur ¶ Et nota ꝙ tribus modis dr puer. Natiuitate: vt puer natus est nobis. Etate: vt decēnis/nouēuis. Obsequio ⁊ fidei puritate: vt dn̄s ad hieremiā. Puer meus es tu noli timere: ⁊ hoc vltimo modo hic accipitur. ¶ hic ⁊ hec assecla cle.sincopatur de assecula.i.comes vl̄ seruus q̄ sequit aliquē: ⁊ dr de assequor ris. ¶ hic satrapa/pe.dr de satis aduer.q̄litatis. Et dicūtur satrape vno modo sapientes iudices vel reges. Et dicuntur quasi sapientes vel potētes (anglice a wyse Juge/or kynge/a duke/a mayer of a prouynce/or a cyte) ¶ hic satelles/litis.ꝓprie est minister crudelitatis et scelerū miles/tyrānus malefactor socius latronū domesticus (anglice a catchepol or a blay erconde) Et dicitur a satisfacio/cis. Et satelles dicitur qui heret alteri iuxta latus: ad custodiam: et tunc deriuatur a latus/teris.vel ab alter: quia adheret alteri iuxta latus ad custodiam.quilibet tamē miles potest dici satelles. Unde hoc satellicium/cij.id est officium vel exercitium vel stipendium: vnde et cuiuslibet artificis suum est satellicium: et non tantum militie.

Seruus
Mancipium.
Verna.
Minister.
Puer.
Assecla.
Satrapa.
Satelles.

Foramen

Cancellus/porus/forus: atq; fenestra/foramen
Cancellum muri quadratum dico foramen.
In quo sunt solite sibi nidificare columbe
Cancellus templi pars intima dicitur esse
Est cancellare que sunt damnanda notare
Nomina per medium que signant linea ducta
Qui mala scripta linit hic cancellarius extat.

In cruce cancellat pro nobis brachia christus.

¶ Ista nomina sunt idem in significatione cum hoc nomine foramen/minis ¶ hic cancellus/li. Porus/ri. est minimum ⁊ subtile foramen in corpore per quod sudor emanat. i. fluit. ¶ hic forus/ri. Unde foro/ras/aui. id est cauare: vel deforo/as. dr hoc foromen/is. et est forus foramen in naui per quod exit remus. Vñ Luca. Ad summos repleta foros. ¶ hec fenestra/tre. dicitur de fero/fers: et extra quasi ferẽs lumen ab extra. ¶ hic cancellus/li. de hic cancer/ri. Et est equiuocũ. Nã cancellus est foramen quadratũ in pariete in quo columba nidificat. Et cãcellus dicitur intima pars ecclesie. Et caucellus dr aula palacij. Vñ cancellarius dr qui habitat frequẽter in cancello palatij. Et est officiũ cancellarij scripta regis vel principis inspicere: et male scripta et false cancellare: et bene et fideliter scripta signaculo sigilli imprimere. Cancellare est notare noia. i. verba dãnosa cũ vna linea ducta per mediũ illoꝝ falsoꝝ verboꝝ: vt hic. Itẽ cancellare est transponere manus vel brachia. Unde christus dicitur cancellasse manus suas in cruce pro nobis.

Foramen. Porus. Forus. Fenestra. Cancellus est equiuocum. Notabile.

Fossa specus fouea spelunca cauerna vel antrum. Scrobs scrobis est fouea: sed scobs scobis vnde fit illa.

Fossa.

Traco vel amfractus cauus his addatur abyssus
Unde fluunt ymbres celi cataracta meatus

¶ Ista noia sunt eiusdẽ sig̃tionis cũ hoc noie hec fossa/se. et deriuat̃ de fodio dis/fodi. ¶ hoc specus/ris. hoc specũ/ci. hic specus/ci. hec specus/cus/cui. vl̃ hoc specu incredeclinabile in singulari nũero. ¶ hec fouea/uee. a foueo/es. dr. i. fossa: sed fouea est naturalis fossa. Fossa vero artificialis. Indifferenter tñ fouea ⁊ fossa accipiunt̃. Itẽ fouea ꝓprie est spelũca sabterranea vbi ali q̃d fouet̃. Vñ illud. Uulpes foueas habent: et volucres celi nidos: filius autem hois non habet vbi caput suũ reclinet. Vñ hec fouella/le. diminutiuũ. ¶ hec spelunca/ce. de speleũ: ⁊ est speleũ grece idẽ qd̃ spelũca latine. ¶ hec cauerna/ne. ab hec cauea/uee. dr. ¶ hoc antrũ/tri. est grecũ: idẽ qd̃ spelunca latine ¶ hec scrobs/bis. dr de scropha/phe. proprie fouea quã scropha. i. sus facit. ¶ Nota drñam int̃ scrobs bis. et scobs bis. Scrobs/bis. est fouea. i. fossa: sed scobs bis. est illud qd̃ eijcit̃ de fossa. s. purgamentũ fosse. Sed ꝓprie est purgamentũ domus. vñ scobo/as/are. i. mũdare/purgare: proprie domũ. ꝟ. Uilia scoba leuat: sed scobs bis aspera planat. Itẽ scobs/bis. est instrumẽtũ ferreũ q̃ ligna planant̃. et dr de scobo. Traco/onis. me. cor. est via subterranea. ¶ hic amfractus/us/ui. de am et frango/gis. ¶ hic cau⁹/ui. de cauo/as. dr. ¶ hec abyssus/si. dr de a qd̃ est sine: et byssus qd̃ est clarus: q̃si sine claritate. ¶ hec cataracta te. est via subt̃ranea q̃ aqua sub t̃ra discurrit. vñ ꝑ trãslationẽ in celo dñr cataracte nubes vl̃ discursus ac meat⁹ pluuiarũ vel tonitrua.

Specus. Fouea. Spelunca Cauerna. Antrum. Scobs Scrobs. Traco Amfractus Cauus Abyssus Cataracta.

Raptor vel predo latro latrunculus et fur
Sunt et stratilates abigei vispiliones
Tempore nocturno fur aufert: latro diurno

Synonima magistri

Uispilio quasi vi spolians de iure vocatur
Quosdam stratilates quasi strata dico latentes
Qui pecus aut pecudes abigunt hi sunt abigei

Fur:
Latro
Predo.
Raptor
Stratilates.
Uispilio.
Abigeus
Abiges.

¶Nomina hic posita ꝙueniunt in sigtione cū hoc nole hic et hec fur/furis:a furnus/a/um.dr.i.obscurus/niger.Et dr fur:qr noctis vtatur tempore. Proprie aūt fur est qui de nocte vadit:ꝙ perfodit domos. Et de fur hic furunculus/li.diminutiuū.ꝙ hoc furtū/ti.Et est furtū aliene rei inuito dño abstractio ¶Latro vero qui latet in siluis ꝙ expoliat transeūtes.vñ latruncul̄s/li.diminutiuū.et dr a lateo/es.hic predo/nis.de hec preda/de.dr. ¶hic raptor/oris.de rapio/is.dr. ¶Stratilates dicūtur latrones quasi latētes in stratis. vñ videtur componi. ¶hic vispilio/onis.ꝑponit de vi ꝙ spolio/as.vñ vispilio quasi vi spolians dr. ¶hic abigeus/gei.ꝙ hic abiges/gis. quod idem est.proprie fur armentoꝝ et pecorū:eo q abigat illa aliorsum:vt competentius illa furari possit.Item abigeus/gei.id est qui pecora terre facit vel cum virga vel cum mantello. Et dicitur de abigo/gis.abegi/abactū/ctu.id est fugare/separare/de vno loco ad alium agere.

Gladius.

Rumphea vel framea gladius vel mucro vel ensis
Addatur sica:sicarius exit ab illa

Rumphea.
Framea.
Gladius.

Mucro.
Ensis.
Ensiculus
Easifer.
Sica.

¶Ista nomina sunt idem in significatione cum hoc nomine hic gladius/dī. ¶hec rūphea/phee.gladi⁹ flamme⁹ ꝙ versatilis bis acut⁹ ante portas paradisi positus. ¶hec framea/mee.a ferrū dr.quasi ferrea gladi⁹ ab vtraq; parte acutus:vel a fremo/is.qr fremere facit meticulosos. ¶hic gladius/dī.dr de hec gula/le.Et hoc interest inter gladiū et ensem.Nam ensis tm̄ de ferro est:sed gladius totus est. ¶hic mucro/onis.de mucro grece qđ est longū latine.Et ꝓprie mucro est cuiuslibet teli acumē:sed ponitur sepe ꝑ gladio. hic ensis/sis.a seco/as.dr fm Hug.Unde ensiculus/li.diminutiuū.Et ensatus/a/um.i.cum ense armatus.Et ensifer/a/um.qui fert ensem. Et hoc ensicrum/cri.occisio facta per ensem. ¶hec sica/ce.proprie est absconditus gladius in baculo qualem habent latrones insidiantes viantibus.

Est stilus graphium calamus scriptoribus aptus
Atq; pugillaris fertur capiente pugillo.

Graphium.
Stilus
Calamus
Pugillaris:

¶Ista sunt eiusdē sigtionis cū hoc nole graphiū/phī.ꝙ dr graphiū vel graphius/phī.scriptura.Stilus a sto/stas:quia stat in cera. ¶hic calamus/mi proprie est canna qr stipula segetis:vel ex immisso flatu cal̄escit. Et ponit ꝑ stilo vel penna:quia cum illo ante inuentionem penne scribebant. ¶hic pugillaris/ris.i.graphium:et deriuatur de hic pugillus/li.

Gratuloꝝ exalto letoꝝ plaudoq; resulto
Gaudio tripudio vel ouo cum iubilo psallo
Jocundo simul exhilaro sit in his hilaresco

¶Omnis ista verba idem significant. ¶Gratulor/aris. verbū deponens de gratus/a/um. ¶Exulto/as/aui/are. frequētatiuū de exilio/lui. vel exŭj/ire exultū/tui. u in o/fit exulto/as. ¶Letor/aris. verbū deponens. de letꝰ/a/um. ¶Plaudo/dis/plausi/ere. i. gaudere. et cōponit a plaudo/dis. de ad ꝛ plaudo/dis. Resulto/as/aui/are. frequentatiuum de resilio/is/resultū/tu. u in o fit resulto/as. ¶Gaudeo/des/gauisus sum/dere. verbū neutropassiuū. Unde hoc gaudium gaudij. ꝛ hoc gaudiolum/gaudioli. diminutiuum. ¶Tripudio/as. de hoc tripudiū/dij. Unde hic tripudiator/ris. ꝛ tripudiatrix/tricis. ¶Quo/as/are/aui. i. gaudere. Jubilo/as/aui/are. de hic ubilus/li. Psallo/lis/psalli/psallere. caret supinis verbū neutrū. Jocūdor/aris/atus sum/dari dicitur de iocundus/a/um. et producit primam syllabā iocūdus et iocundor ¶Exhilaro/as. compouitur de ex et hilaro/as. et scribuntur cum vno l/hilaris/hilaro. exhilaro/hilarisco/cis. Item reperitur hilaresco/cis. ꝛ tunc venit de hoc verbo hilaro/hilaras. addita co.

Gratulor.
Exulto.
Letor.
Plaudo.
Resulto.
Gaudeo.
Tripudio.
Quo.
Jocundor.
Exhilaro.

Gybbus vel struma fertur pars turgida dorsi
Jstinc gybbosus strumosus dicitur inde.

Gybbus.

¶Jsta duo nomina idem significāt. sed sic differunt. quia gybbus est tumor in dorso. Unde gybbosus/a/um. Et hic gybber/bri. i. gybbus: vel ille qui habet gybbum. ¶hec struma/me. est tumor in pectore. Et dicitur de struo/is. vnde strumosus/a/um. Et hec strumositas/atis.

Gybbus.
Struma.

Horreo formido metuo timeoq; tremisco
Et tremo cum paueo trepido pauidoq; pauesco.

Horreo.

¶Jsta nota idem significāt. horreo/res/rui/ere. qō cōponitur exhorreo/es. Unde horridus/a/um. Formido/as. cōponitur reformido/as. Metuo/is/ui ere. sine supino. Timeo/es/mui/ere. sine supino. Tremisco/cis. inchoatiuus contremisco. Et de tremo/tremor/oris. et tremebundus/a/um. ꝛ tremulus a/um. Uñ tremulo/as. et tremefacio/cis. et tremefio/is. per compositionem Tremo neutrū est: facit preteritū in ui. et supina in itū cū cōpositis. exceptis tremefacio et tremefio: que faciunt tremefactū/tu. ¶Paueo/es/ui/ere. sine supino. Et cōponitur cū ex: et dr expaueo/es. Unde expauesco/cis. inchoatiuum. De paueo. pauidus/a/um. Uñ pauido/as. et de paueo pauesco/cis. inchoatiuum verbū. Trepido/as/aui. de trepidus/a/um. dr.

Timeo.
Tremisco.
Tremulo.
Paueo.
Pauido.

Jgnis et igniculus fornax focus atq; caminus
Est rogus atq; pyra fornacula iungitur istis.

¶Jsta nota sunt idem in significatione cū hoc nomine hic ignis/nis. qō cōponit de in qō est non: et gigno/nis. quasi nō gignens: qr nihil ex se gigni possit: sed consumit cūcta que reperit. Unde igniculus. ¶hec fornax/acis. a fos: quod est ignis. et dicitur fornax quasi fos vrna vrens. Unde hec fornacula/le. vl hoc fornaculū/li. in eodem sensu: ambo diminutiua. ¶hic focus/ci. de foueo es. dicitur. et est focus quicquid fouet ignē: ignis est ipsa flāma. ¶hic caminus/ni. de campso/as. dicitur: quod idem est q flecto/tis. et dr sic. quia flammas in se reflectit. ¶hic rogus rogi. a rogo/as. dicitur: et est rogꝰ ignis pro mortuo. sed est proprie compositio lignorū priusq; corpus impositum est.

Ignis.
Fornax.
Focus.
Caminus.
Rogus.

Pyra. ¶Hec pyra/re.dicitur ignis.a pyr grece quod est ignis latle.Sed hec pyra re.proprium nomen mulieris.Unde versus.In feruente pyra calet ouum semina pyra.Et est rogus dum nō accensus est.Pyra dū ardet.Bustū postq; arserit.

Janua/porta/fores/bifores sunt hostia value.

¶Ista nomina vnum significant cum hoc nomine hec ianua/nue.Et est ianua proprie primus ingressus/primus introitus.Uel ianua est hostiū quale videm⁹ in cellarijs per qō videri potest intus et extra.Et dicitur a iano deo principū:quia ianus fingitur videri ante ꝙ retro.

Porta. ¶Hec porta/te.proprie est ciuitatis.Cum enim antiqui ciuitatē aliquā volebāt edificare in circuitum deducebāt aratrum ne terram tangeret ꝙ portabant.Potest etiā ab alijs dici porta ab exportationevel importationē rerū per eam.Et a porta hec portacula/le.et hec portella/le.diminutiua.Et hic portitor/oris.id est ianitor.Et hic portensis/sis.pro eodem.Et hic porticus/ci.domus illa que preest foribus.et dicitur sic:quia ibi fit transitus et non standū sit.quasi porta vl' porticus sit ibi aperta.

Fores. ¶Fores sunt que extra voluū tur:et dicuntur de fori.Cō ponitur cum bis/et tunc bifores:ꝙ sunt duplices fores.

Hostium. ¶Hostium/hostij.ab hostis dicitur:quia hostem morator.ibi enim aduersarijs nostris nos obijcimus.

Ualua. Hec valua/ue.a valuo/uis.dicitur:et sunt value que intus aperiuntur et voluuntur:et sunt duplices et replicabiles:quia in se replicantur cū aperiuntur.Ualua.a velo:quia a se velent.

Insanus/vehemens/vecors/uesanus et excors Secors et demens/bacchans/cerritus/et amens

Insanus. ¶Ista noia conueniunt in significatione.Insanus/a/um.quod componitur de in et sanus.

Uehemens. ¶Hic et hec et hoc vehemēs/tis.componitur de ve/et habeo habes.et hec mens/mentis.Uñ vehemens:quasi ve habēs in mente.

Uecors. ¶Hic et hec et hoc vecors/dis.componitur de ve:et cor cordis.Unde vecors quasi ve habens in corde.vel componitur de ve:quod est sine et cor:quasi sine corde.

Uesanus. ¶Uesanus/a/um.de ve:ꝙ sanus/a/um.quasi non sanus:vel sine sanitate

Excors. ¶Hic et hec et hoc excors/dis.cōponitur de ex prepositione:et cor/cordis.

Bachans. ¶Hic et hec et hoc secors/dis.de se:quod est sine:et cor/dis.

Cerritus. ¶Hic et hec et hoc demens.de de:et mens/tis.

¶Hic et hec et hoc bachans/tis.de bachor aris.i.furere:vel insanire.

¶Cerritus/a/um.de ceres/reris.dea frugū in festo cuius solebant furere:et insanire.sicut in festo bachi.

¶Hic et hec et hoc amens/tis.de a:quod est sine:et mens/tis.quasi sine mente.

Tartarus infernus acheron stix orcus auernus His herebum baratrum cōiungas atq; gehennā.

Infernus. ¶Ista noia idē signt cū hoc noie hic infernus/ni.qō declinat in plurali.hec inferna/orū.neu.gnis.ꝙ dr de infra:qr in inferiori pte terre est.vl' infra terrā qr sicut cor hois est in medio corpis:ita infern⁹ in medio terre esse perhibet

Tartarus. ¶Hic tartar⁹/ri.et plr hec tartara/orū.dr a tartarus.vel a tartari grece qō est horrere latine:ꝙ tremere.Et est tartarus profundissimus locus ifernorū de quo neminem extrahit deus.Illis eni est fletus et stridor dētium/horror tenebrarū/tremor frigoris.Unde tartarius/a/um.et tartareus/a/um.

Johannis de garlandia.

¶Hic acheron/ontis.ðr ab a quod est sine et chere salus quasi sine salute et saluatione. ¶Hec stix/gis.id est fluuius infernalis.et dicitur de stigo/as.i.stimulo/as.quia valde stimulat et angustiat potantes de eo.Uel dicitur a sto/stas:qr semper stat ad penã/vel a statim qr stati interficit. Uel a greco stige stos qð est tristicia:quia tristes facit:et quia tristiciã gignit:et sepe ponitur pro inferno.Unde/stigus/a/um.et hic et hec stigialis et hoc le. ¶Hic orcus/ci.ðr de orce grece qð est capere latine:quia quos capit semel iterũ non reddit. ¶Hic auernus/ni.cõponitur de a qð est sine et ver quasi sine vere.id est delectatione. ¶Hic herebus/bi.de horreo dicitur.hoc baratrũ est nomẽ nimie profunditatis vel altitudinis.Et est dictũ quasi voratrũ.i.vorago atra ex profunditate quia omnia deuorat.et quandoqz dicitur infernus:et quãdoqz profundissimus locus inferni:a quo deus neminem extrahit:quandoqz fossa:qñqz gurges vertiginosus:quandoqz venter.Unde baratro/onis.id est leccator:quia omnia baratro.id est ventri committit. ¶Hec gehenna/gehẽne.dicitur de ge quod est terra et hemon profundum:quia in profunditate terre est.

Acheron.
Stix.
Orcus.
Auernus.
Herebus.
Baratrum.
Gehenna.

Est iuncus biblus cyrpusqz papirus arundo
Cum canna calamus simul est his associandus.

¶Ista nomina conueniunt in significatione cum hoc nole hic iuncus de iungo/gis.eo qd aliquid cũ eo iungitur vel ligatur.vnde hic iunculus/li.diminutiuũ:quia iunctis radicibus hereat.hoc iuncetum/ti.locus vbi iunci abũdãt et iunceus/a/um.de iuncis existens vel ad iuncos pertinens:et inde hec iunsata.id est lac concretũ et iuncis inuolutum. ¶Hic biblus/bli.a bibo/bis.qr aquarũ est biblus. ¶Hic cyrpus/pi.a carpo/pis.vnde cyrpus/a/um.hic papyrus/ri.a pyr grece quod est ignis:eo qd igni et cere est aptus. ¶Hec canna de cano/is.dicitur:qnia in eo canitur.vnde hoc canetum/ti.locus vbi canne crescunt:et hec cannula/le.et hec cannella/le.ambo diminutiua. ¶Hic calamus/mi.a caleo/les.id est canna vel stipula segetis:quia ex immisso flatu calescit.Unde calamizo/as.id est lete cantare et calamos post messores colligere.Et hec calamitas/tatis.id est miserta dicta a calamo.Cãna que est in anis ⁊ vacua:et ad instar calami.proprie quidem est calamitas quando aliquis non habet in spe nec in re:nec exterius nec interius:sicut canna vacua est et exterius ⁊ interius. ¶Hec arundo/inis.ab areo/es dicitur:qr cito aret et ppe dicitur folium dependens:sed simpliciter sepe ponitur pro canna.Unde arundineus/a/um.et hoc arundinetum/ti.locus vbi arundines crescunt.

Iuncus.
Biblus.
Cyrpus.
Papyrus.
Canna.
Calamus.
Arundo.

Suffio thurifico suffumigo cum quibus addo
Incenso sensum dedit istis vsus eundem
Suffio sumatur quod sic autore probatur
Et suffire locum sumpta properabat acerra.

¶Ista verba habẽt vnã et eandẽ significationẽ. Suffio/suffis/suffui/ire.de sub sub et fio fis.et tũc suffio est actiuũ(anglice to ensense). Thurifico/as.de thus thuris et facio facis. Suffumigo/as.de sub et fumigo/gis.Incenso/as de in et censo/as.vel deriuatur ab incendo/dis. qr thurificantes incendunt thus.Incenso/as.verbum deponẽs frequentatiuũ de incendo/dis.

Suffio.
Thurifico.
Suffumigo.
Incenso.

Acerra. ¶Hec acerra/re.i.thuribulum. Ille vltimus versus est versus Virgilij in dubius in exemplū quomodo suffio/is/idem est qđ thurificare vel suffumigare

Interimit perimit interficit et necat occat
Occidit mactat extinguit siue trucidat
Suffocat iugulat funestat siue sugillat
Mortificat truncat disterminat examinatq;.

Interimo. ¶Ista verba conueniunt in significatione cū hoc verbo interimo/mis.qđ cōponitur de inter et emo/is/emi/ere. ¶Perimo/is.de per et emo/is. Interficio/cis.de inter et facio. Neco/as/cui/are.ꝛ cōponitur eneco/perneco/as. Et nota ꝙ neco/as.et oia sua cōposita faciūt preteritū in aui/vel in ui.vt neco/as/aui/vel necui et supina in atū vel in nectū:vt necatū/tū.vel nectū/tu.vt dicit Hugui. ¶Occo/as/aui/are.de ob et ceco dermak. Et ꝓpe occare est cū rustici ratione et satione dimissis grādes glebas cedūt:et ligonibus frāgūt sed ponitur pro scindere/secare/et truncare:vñ hec occa/ce.quoddā instrumētū ad perscindendū terrā aptū:sicut ustarū.ꝛ cōponitur occo exocco/cas. et est actiuū cū suis cōpositis. ¶Occido/dis/di/re.penul.ꝓducta:de ob et cedo/dis/cedi/re.penul.ꝓducta.cessum/su.in supinis.et est actiuū. ¶Macto/as/aui/are.i.interficere.vñ hoc macellū/li.(anglice a boucherye)qr ibi mactātur pecora. Unde hic macellio/onis.et hic macellarius/rij.qđ pecora mactat et vendit carnes. ¶Extinguo/is/inxi/guere.de ex et stinguo/guis.qđ non est in vsu.Trucido/as/aui/are.de trux/cis.dr. Suffoco/as/aui/are.media ꝓducta cōponitur de sub et hec faux/cis. ¶Jugulo/as.de hec gula/le.dr. Funesto/as.de funestus/a/um. Sugillo/as.de suggero/ris.et est sugillare suffocare/strangulare/vel manū gule dare et eam stringere:ꝛ tūc dr quasi suggulare.i.sub gula capere. ¶Mortifico/as/aui/are.de mors/tis.et facio/facis. Trūco/as/aui/are.de trūcus/ci.dr. ¶Distermino/as.de dis et termino/as ¶Examino/as/aui/are.de ex et animo/as.cōponitur:et est idem qđ debilitare/terrefacere vel vitam alicuius rapere.

Uenesicas/magicas.dicas lānas quoq; sagas
Istis signantur eandem quibus associantur
Hec incantatrix/strix/sagana/prestigiatrix.

Venefica. ¶Ista noia sunt eiusdem significationis:hec venefica/ce.(anglice a wycche) et dr a venenum et facio/cis.et potest declinare mobiliter venefic⁹/a/um.

Magica. ¶Hec magica/ce.vel magicus/a/um. Hec lāna/ne.a lanio/as.ꝛ dr lāna quasi lania a laniādo sq; puerorū. Fabule fingūt lānas clausis tannis intrare:et infantes corrūpere et laniare:et postea vinos restituere:et hīt hois vultū. sed corpus bestiar;. ¶Hec saga/ge.a sago/gis.i.ingeniose aliqđ facere.Et dr saga ingeniosa vel incātatrix vel diuinatrix. Unde hec sagana fuit nomē cuiusdā incantatricis:sed ponitur modo pro qualibet incantatrice.Item sagana est genus gummi vel festis. ¶Hec incantatrix/cis.ab incanto/as.dr leātare (anglice to enchaunt)sicut faciūt magici. ¶Hec strix proprie est quedā auis nocturna de sono vocis dicta:qñq; enī clamat stridet:hec auis ;q; strix vulgo dr amare pueros vñ et lac prebere fertur nascētibus:et dicit a stridco/des/

¶ Hec prestigiatrix/cis. de hoc prestigiū/gij. dicitur: et est prestigium quedā species magice artis scilicet humanorum dicitur sensuum illusio: ⁊ dr prestistium a prestringendo: quia a ciem oculorum prestringit per prestigiū incredibiles rerum mutationes vidētur fieri: vt terre cumulus videtur castrum lapis videtur talentum/seges cohors militum galeata.

Hystrio vel palpa mimus vel gesticulator
Est ebulo nebulo parasitus scurra leccator
Sic pantominus: comedus vel ioculator
De serpente nepa dictos his adde nepotes.

¶ Ista nomina sunt eiusdē significationis. hystrio/nis. (anglice a ioguler) qr herramit a bordoare. Et dicitur hystrio ab hysterion grece quod est iesticulare latine. ¶ Hic palpo/nis. de palpo/as/aui/are. i. adulari. ¶ Hic mimus/mi. dr ioculator: et componitur cū panteo quod est deus: et dicitur pantomimus mi. id est deus vel dominus vel magister vel princeps mimorum. ¶ Et nota q̄ qui mimo vel huiusmodi ioculatoribus donat xenia nō min⁹ arguitur q̄ si diabolo sacrificium immolaret. Unde quidam. Mimo donare thus est dare ⁊ demonizare. Hic ioculator/oris. a ioculor/aris. Hic epulo/is. ab hoc epulū/li. ¶ Hic nebulo/nis. a nebula/le. hic parasitus/ti. a parapsis/dis. hic ⁊ hec scurra/re. de sequor/ris. et hec curia/rie. dicitur componi: ⁊ est scurra leccator/vaniloquus proprie: et dicitur scurra qui sequitur curiam gratia cibi: q̄ autē dicitur scurra quasi scutellā radens vel rodēs ethimologia est ⁊ non compositio. ¶ Hic leccator dicitur de hec leca/ce. et est leca proprietas lingēdi de lingo/gis/linxi/lictum/ctu. dicitur. hec leccacitas. id est ꝓprietas lingēdi. Hic leccator: et hec leccatrix. Hic comedus/di. a comedia dicitur. vel a comos quod est villa. ¶ Hic nepos/tis. pro leccatore dicitur. Et hec nepa pro quadam serpente.

Hystrio.
Palpo
Mimus
Nebulo
Scurro
Leccator.
Comedus
Nepos

Calx/scrupus/et scrupulus/mola/calculus/atq̄ molaris.
Addatur cautis: quia sepe fit obuia nautis
Petra/lapis/saxum/scopulus/silicesq̄/lapillus.

¶ Ista nomina sunt eiusdem significationis. hec petra/tre. dicitur de petros grece quod est durū latine. vnde petrosus/a/um. vel petra de pes ⁊ tero/is. Unde petra quasi pede trita. Hic lapis/dis. de laos grece quod est lapis latine dicitur. Unde hic lapillus/li. ¶ Hoc saxum/xi. de scindo/dis. dicitur. vnde saxeus/a/um. et saxosus/a/um. Hic scopulus/li. vnde scopulosus/a/um. hic et hec silex/cis. id est lapis durus sic dictus: quia ab eo saliat ignis. vnde silicius a/um. et siliceus/a/um. de silice existens: vel ad silicem pertinēs. Hic lapillus li. diminutiuum de lapis. ¶ Hic calx/cis. minimus lapis a calco/as dicitur. ¶ Hic scrupus/pi. paruus lapis asper: a scrutor. vnde hic scrupulus/li. diminutiuum. Hec mola/mole: dicitur de molo/molis. ¶ Hic calculus/li. diminutiuum de calx/calcis. Hic molaris de hec mola mole: dicitur. Hic cautis de caueo/caues. dicitur: quia caueri debet a nautis.

Petra
Saxum
Silex.
Scrupus
Cautis

Synonima magistri

Lectus. Est thorus ⁊ stratum lectum thoreuma grabatum
Accubitus his dormitoria iunge cubile.

Thorus. ¶Ista nomina idem significant hic thorus/ri.et dr a torqueo/es.hoc stratū
ti.de sterno/nis/straui/sternere dr. ¶hic lectus/cti.de lego/gis.dr.Unde hic
Grabatum lectulus/li.diminutiuū: ⁊ hec lectica/ce.currus in quo sternitur lectus:vel dr
lectica ꝑ m quosdam a lectis herbis: ⁊ est idē quod thorus. ¶hoc thoreuma
tis.et est nomē grecum. ¶hoc grabatum/ti.dicitur a grabaton grece quod
est caput latine. Hic accubitus/tus/tui.de accumbo/bis . hoc dormitorium/
rij.de dormio/dormis:dicitur.hoc cubile/lis.dicitur de cubo/as/aui/are.

Luna. Phebe vel luna tytania cynthia mene
Ac nouitas lune neomenia dicitur esse.

Tytania. ¶Ista nomina vnū et idem significant.hec phebe/bes.hec luna de luceo/es
Mene dicitur. hec tytania/nie.dicitur:de tytan/tanis quod est sol. ¶hec cynthia/
thie.de cynthius/thij.quod est sol dr. ¶hec mene dicunt grece vbi nos dici=
mus luna. Et mene prout est luna componitur de neos grece quod est nouū
latine:et dicit hec neomenia/nie.i.nouitas lune vel noua luna:quā nos alio
nomine nouilunium appellamus:de nouus/a/um.et hec luna/lune.

Cartula vel carta codex liber atq; libellus
Si breue longari licet et longum breuiari
His codicillus coniungitur atq; volumen.

Carta ¶Ista noia sunt eiusdē sig̃tionis. ¶hec carta/te. ⁊ dr de careo/es.eo ꝙ caret
pilis et carne. Uñ hec cartula/le.diminu.hic codex/cis.vñ hic codicillus/li.et
Notabile. dr codex de hoc noie codex/icis.quod est trūcus qđ dr de codex quod est idē.
¶Et nota ꝙ codicillus non pōt stare in versu:quia ista syllaba di/est breuis
Liber. et stat inter duas syllabas co et ci.et iō nō pōt in ꝟsu stare: ⁊ ideo excusat se
sutor cū dicit. Si breue longari. ¶hic liber/bri.dr de liber/a/um.vnde hic li=
bellus/li.diminutiuū.hoc volumē/inis.de voluo/is/ui/voluere/volutū/tu.

Gustu libellum visu commendo libellum

Libellum. ¶hic ponitur differentia inter hoc libellum cuius prima producitur: ⁊ libel
lum cuius prima corripit. Libellū cuius prima longatur est diminutiuū de hoc
libum:et est libum quidam panis:sed libellum cuius prima producitur est ac=
cusatiꝰ casus huius nominis hic libellus/li.quod est paruus liber.

Subligar et ligula caligas quia subligat alte

¶Ista duo nomina hoc subligar/ris.de subligo/as. ⁊ hec ligula/le.deligo/as
significant idem.

Junge luto scenum quibus addo volutabra limū.

Cum sterquilinio predictis adisce limum
Hinc scenolentus illimis dicitur inde

¶Ista nomina sunt eiusdem significationis.hoc lutum/ti. et dicitur de luo/ Lutum.
luis.hoc scenum/ni.dicitur de hec cena.¶hoc volutabrū/volutabri:penulti Uolutabrum/
ma correpta de voluo/uis.ꝙ proprie volutabrum est illud in quo porcus in=
uoluit se.¶Limus/limi.de hic et hec leuis et hoc leue dicitur.Et componi= Limus.
tur cum in/et dicitur hic et hec illimis et hoc illime.id est purum mundum:
et sine limo.¶Item scenum componitur cum lentus quod est plenum:et ꝺr Scenum.
scenolentus/ta/tum.¶hoc sterquilinum/nij.stercus vel locus plenus ster= Sterquilinū
coribus.Et ꝺr sterquilinū a stercus stercoris:et stercus a sterno/nis.

Dic mare dicqꝫ salū dic equora dicqꝫ profundum Mare.
Dic pelagus pontum freta iungas et bitalassum
Dic amphitritem:qui circuit et terit orbem

¶Ista nomina sunt eiusdem significationis cum hoc nomine mare/ris.ꝙ ꝺr
a meo/as/ani/are.quia continuo meatu.i.transitu est.¶hoc salum/li.a sal/ Salum.
salis:quia aqua maris est salsa.¶hoc equor/ris.dicitur de equꝰ/a/um.quia Equor
eius superficies equa est.id est equalis.nulla procella mouente mare.Simi
liter mare dicitur altum:quia altum est ꝙ profundum.¶hoc pelagus/gi.de Pelagus.
pello/lis.dicitur:quia pellitur huc et illuc per procellas et tempestates.
¶hic ponthꝰ/thi.a pons/tis.dicitur per contrarium:qꝛ nō possit pontari.i. Ponthus.
habere pontem.¶hoc fretū/ti.i.mare.Et ꝺr a fretus/a/um.impauidus/tu Fretum
tus per contrarium:quia fretum reddit pauidum.¶hoc bitalassum/si.i.du Bitalassim.
plex mare:vbi duo maria concurrūt.Et dicitur de bis ꝙ talassim grece quod
est mare latine.¶hic amphitrites/tis.dicitur ab amphi quod est circum:et Amphitrites.
trites quod est tritor:quasi circumtritor orbis:et est grecum nomen. Unde
Ouidius in primo methamor. Nec brachia longe.ꝛc. Margine terrarū por=
rexerat amphitrites.Et est versus spondaicus.

Est meretrix scortum thays lupa capra chimera Meretrix
Post nonam prostans nonaria iungitur istis.

¶Ista nomina sunt eiusdem significationis hec meretrix/cis.Et dicitur me
retrix:quasi meretrica.i.clara trica.id est plica vestis. Sed ethimologia est.
Componitur enim meretrix a merces/cedis.et trico/as.i.impedio/dis.ꝙ di
citur meretrix quasi pro mercede hominem tricans.id est impediens. Uel
dermatur de mereor mereris:quia meretur precium libidinis.¶hoc scortū Scortum
ti.a scortes/tis.quod est pellis arietis. Uel ꝺr a scorton grece:quod est dulce
latine.¶hec thays/idis.proprium nomen cuiusdam meretricis:ꝙ nunc pro Thays.
omni meretrice accipitur.¶hec lupa/pe.similiter dicitur meretrix.¶hec Lupa.
capra/pre.quia fetet vt capra.Et chimera dicitur meretrix. Unde quidam. Chimera.
Omnis reuera meretrix est dicta chimera. Parte leo ꝓma/media caper/an=
guis in ima.Non moror cetera exponere:quia sensus patet intelligenti.
¶hec nonaria/monarie.est meretrix prostans in nona vel post nonam. Pro=
strare verbum meretricium est:nam meretrix prostat ante hostium prosti=
buli parata cuilibet commiscere.

Synonima magistri

Gausape mensale mappas manutergia dicas
Addas mantile manibus quasi tela vocamus.

Gausape. Wensale. Wappa. Wanutergiū Wantile.

¶Ista nomina idem significāt. hoc gausape/pis. ꝙ dicitur de gaudium ꝙ sapio/pis. ¶hoc mensale/lis. de hec mensa/se. dicitur: qꝛ tegit mensam quando comedimus. ¶hec mappe/pe. de manus ꝙ pio/as. qꝛ piat. i. mūdat manus ¶hoc manutergium/gij. de hec manus: et tergo/gis. ꝙ est proprie manutergium quo manus tergimus. Et potest dici mensale. ¶hoc mantile/lis. dicitur de manus et hec tela: quasi tela pro manibus.

Miles eques tyro tyrunculus atqꝫ quirites
Atqꝫ neoptolomus nouus est regnatoꝛ in istis.

Miles.

¶Ista noia significant vnū ꝙ idem cum hoc nole miles communis generis. Unde Ouidius in epistolis. Nescio que subito faceret mihi causa doloris. Et rudis ad partes: et noua miles eram. Et ꝺr miles a mille: qꝛ olim mille milites erāt in nūero.

Eques

¶hic et hec eques/tis. i. miles. de equus equi ꝺr.

Tyro.

¶hic tyro/onis. ꝺr de tyro grece quod est fortis latine. Et est tyro nouus miles nouiter ad militiam electus sic dictus: quia fortis ad hoc officiū solet eligi: vel qꝛ ad querendum probitatem se angustiat laborando per diuersa regna. Unde et tyro grece dicitur angustia latine. Et de tyro hic tyrunculus/li. et hoc tyrocinīū/nij. noua militia officiū tyronis/rudimentum/initium/nouitas militie. ¶hic quiris/ris. dicitur de quirinus/ni. i. romulus qui condidit romam: et proprie quiuis ciuis romanus dicitur quiris. ¶hic neoptolomus/mi. dicitur a neos quod est nouum: et ptolomus miles: quasi nouus miles. Uel a neos nouum et tholomo regno: quasi de nouo regnans: et neoptolomus dicebatur pyrrus filius achillis.

Waceria. Waceriam vel maceriem dic esse domoꝛum
A pariete venit paries qui iungitur istis
Sed muros proꝛie vel menia dicimus vrbis
Dicitur ac vallum palis cum vimine factum
Hinc inuallare res est includere vallo.
Sepibus ꝛ septis includitur oꝛtus et aruum
Indaga syluas syluisqꝫ latentia claudit
Hinc indagare res exploꝛare latentes.

¶Ista noia sunt idē in gñali: sed differūt in speciali. hec maceria/rie. vel maceries/ei. ꝺr a macron: qꝺ est longū. ¶hic paries/tis. de par/ris. i. equus. Et ꝓprie ista noia pertinent ad domos et mansiones includendas. ¶hic murꝰ ri. Et hec menia/oꝝ. dicunt de munio/is. ꝑ defendere: ꝙ ꝓprie sunt vrbis vel ciuitatis quas muniūt. i. defendunt. ¶hoc vallum/li. de vallus/valli. Et est vallus. id est palus ſcz lignum acutum quod figitur in terra (anglice a stake.)

de validus/a/um. quasi validus palus. Et hoc vallū/li. concathenatura que fit de pulis sup aggerē. Uel vallum est ipe agger scz illud molle quod e terra erigitur vt custodia pretendat. Et est vallum inter murū et fossam: sic vallū li. est locus munitus p vallos. i. palos. Uñ Galterus in alexandreidos. Non opus est vallo. i. castro. ¶ Nota versus differentiales vallorꝝ. Est vallus palus circa castrū preacutus. Nexio palorꝝ sibi mutua sit tibi vallum. id est locus qui munit: talis connexio virgarum dicitur vallum. et de vallo ꝓ vallo/as/are. id est munire cum vallo. Et inuallo/as. id est intus vallare/includere. ¶ Hec seps/sepis: et hoc septū/ti. dicūtur de sepio/sepis/sepiui. Et sunt ꝓprie sepes et septa munitiones facte circa ortos et arta sata cū virgis et viminibus vel spinis ¶ Hec indago/inis. proprie est inquisitio vel interrogatio: sed hic ponitur p munimine facto circa sylvas et portas. Et dicitur de indago/as/aui/are. id est inquirere/explorare res latentes.

Vallus.
Vallum
Seps.
Septrum
Indago

Intima insinuat enucleat atqꝫ reuelat
Designat tetigit edisserit atqꝫ retexit
Publicat et pandit enodat atqꝫ serenat
Nunciat exponit elucidat atqꝫ serenat
Explicat extricat declarat et manifestat
Exprimit et referat propalat et indicat atqꝫ
Notificat verbis his sensus conuenit idem
Expedit euolvit aperit nudatqꝫ recludit.

¶ Omnia ista verba sunt eiusdem significationis cū hoc verbo manifesto as are. quod ꝺr de manifestus/a/um. Intimo/as/aui/are. de in ⁊ time grece qꝺ est mens latine. ¶ Insinuo/as/auu/are. de in ⁊ sinno/as. ꝓponitur. ¶ Enucleo as/aui/are. de e prepositione et nucleo/as/are. quod ꝺr de hic nucleus/cli. Reuelo/as/aui/are. de re ⁊ velo/as/are. ¶ Designo/as/are. de de/⁊ signo/as Uñ horatius. Quid non ebrietas designat aperta recludit. i. quid est ita secretū quod ebrietas nō reuelat. Juxta illud. Ebrius insipiēs pueri dicēt tibi verū. ¶ Retego/is/retexi. de re ⁊ tego/is. ¶ Edisero/ris/rui. de re/⁊ disero/ris. Retexo/is. de re et texo/is/texui. Publico/as. de puplicus/a/ū. i. puplicū facere. ¶ Pando/pandis/pandi/re/passū/passu in supinis ſm aliqꝫ pansum/pansu in supinis. Enodo/enodas: de e et nodo/as. ¶ Promo/mis/prompsi/promere/promptū/tu. in supino. Et cōponitur depromo/expromo. ¶ Edo/edis/edidi/edere. de e et do/das. ¶ Nuncio/as/are. denuncius/cij. et cōponitur a nuncio/as. Denuncio/as. Renuncio/as/are. ¶ Expono/nis/exposui/exponere: de ex et pono nis posui dicitur. ¶ Elucido/as/are. de e et lucido/as. ¶ Sereno/as/aui/are. de serenus/a/um. ¶ Explico/as/explicui vel explicaui. de ex et plico/as. ¶ Extrico/as/aui/are. de ex et trico/as. id est impedire/tardare/morari. ¶ Declaro/as/declaraui/declarare: de de/et claro/as. qꝺ non est in vsu. ¶ Exprimo/exprimis/expressi/exprimere/expressum/expressu in supino: de ex et premo premis dicitur. Resero/as. de re/⁊ sero/as. dicitur. ¶ Propalo/as/propalaui propalare. id est aperte vagari ſm Papiam. Indico/as/aui/are. de in et dico/dicas: dicitur. Notifico/as/ani/are. dicitur de notum et facio/facis. Expedio/expedis/expediui/expedire. id est manifestare.

Manifesto.
Intimo
Insinuo.
Enucleo
Designo.
Nuncio cum compositis.
Extrico
Declaro.
Propalo.
Expedio.

Evoluo.
Aperio.

Unde Persius. in primo. Quis expediuit positatum suum chere. id est manifestauit. ¶ Euoluo euoluis eueluere componitur de e et voluo voluis volui voluere volutum volutu in supinis dicitur. ¶ Aperio aperis aperui: de ad/et perio peris. Nudo as. nudaui nudare de nudus a um dicitur. Recludo recludis reclusi recludere: de re et claudo disclausi.

Morior

Interit expirat moritur defungitur atq;
Occumbit vel obit: dissoluitur exanimatq;
Excidit exalat: discedit eis sociatur
Interit occumbit mortem signant violentem
Ad naturalem concordant cetera mortem
Et potes illud idem complexa dicere voce
Tollitur e medio: nature debita soluit
Nature nostrum soluit generale tributum
Clausit presentem supremo funere vitam
Carcere corporeo resolutus spiritus exit
Mortuus est mundo victurus postea christo.

¶ Uel prosaice sic. Presentis vite cursum feliciter terminauit vel consummauit. Uel sic. De corporeo spiritus se relaxauit ergastulo. Hic ponuntur verba eiusdem significationis cum hoc verbo morior eris vel iris. mortuꝰ sum mori vel moriri. Et primo docetur quot modis potest dici iste homo moritur: et hoc primo vnico verbo. Secundo ratione metrica Et tertio ratione prosaica. Primo ibi. Interit. Secũdo ibi. Tollitur e. Tertio ibi. Presentis vite. ꝛc.

Intereo.
Expiro

¶ Intereo/is/interiui vel interij interire. cõponitur de inter et eo is. ¶ Expiro/as. de ex et spiro. i. morior. ¶ Nota q morior fm Hugui. fere vbiq; inuenitur secundum tertiam ꝛ quartam coniugationẽ: et caret supino. deberet enim facere mortum: quod exigit mortuus: vel moritũ/tu. quod exigit moriturus neutrũ tamen est in vsu. Unde mortuus/a/um. componitur semimortuus/a/um. ex parte mortuus. Et dicitur morior de mors/mortis: et est deponens.

Defungor
Occumbo.

¶ Defungor/ris. defunctus sum defungi: de re et fungor deponẽs. ¶ Occumbo/bis/bui/bere/bitũ/tu. de ob et cumbo/bis. Et docet autor q̃ ista duo verba scilicet interit ꝛ occumbit significant mortẽ violentam vel a vi illatã: ꝛ qñ aliquis submergitur vel suffocatur vel comburitur vel trucidatur vel hmõi. Omnia alia significãt mortem que accidit naturaliter homini.

Obeo

¶ Obeo/bes bui/ire/vel obij. de ob et eo/is. cõponitur.

Exanimo

Dissoluor/ris/dissolutus sum: dissolui: verbũ passiuum de dissoluo/is. et componitur de dis et soluo/is. ¶ Exanimo/as/aui/are. verbũ neutrũ pro mori in alia significatione pro interficere est actiuũ. et componitur de ex et anima/as. quod dicitur de animus/mi.

Excido.
Exalo
Decedo

¶ Excido/is/cidi/cidere. media correpta caret supino. cõponitur de ex/ꝛ cado/dis. ¶ Exalo/as/aui. est ꝓprie expirare/exufflare. Unde Uirgi. Animã medios exaltat in ignes. ¶ Decedo/dis/cessi/dere. de de/et cedo/dis. cõponitur

¶ Postea docet quomodo sententia cuiuslibet verbi positi potest dici in oratione metrica. ꝛc. Tollitur e medio. i. isto mundo qui est medius inter celum et terram. Uel sic. Nature debita soluit: quia (teste Horatio) cuncta suũ repe

tunt. Uel sic. Iste clausit vitam presentē supremo funere. id est vltima morte Notabile.
Uel sic. Spiritus resolutꝰ a carcere corporeo exit. id est decedit. Uel sic. Iste
est mortuus mundo. Uel sic decessit mundo victurus postea christo. prosa i=
ce presentis vite.

¶ Consummo/as/are. i. terminare/finire/perficere/ad effectum deducere. Consummo
¶ Hoc ergastulum/li. id est carcer corporis in quo anima in hac vita tenetur Ergastulum.
tanꝯ in carcere. Et dicitur ab erge quod est labor et stolon missio. Et est car
cer ad quem relegati mittebantur: et ibi continue laborant operātes omnia
sibi iniuncta. Ergastula dicuntur vincula et compedes: quibus illi qui erant
in argastulo ligabantur.

Funus et exitium letum mors excidiumqꝫ Mors
Adde necem vel perniciem simul et libitinam
His obitum simul interitum coniungito fatum
Quod minime libeat sic est libitina vocata
His exterminium simul occasum sociamus.

¶ Ista nomina sunt eiusdem significationis cum hoc nomine mors/mortis:
quod dicitur de mordeo/mordes. ¶ Hoc funus/funeris. Et dicitur a funis/ Funus.
funis. et est ꝓprie cadauer sic dictū a funibus accensus. id est candelis quos
ante feretrū ante vsum papyri reges cera circundatos ferebant. ¶ Hoc exi= Exitium.
tium/exitꝫ. de exitus/exitus/exitui. ¶ Letum/leti: de leo/les. id est deleo; Letum.
deles: quia delet vitam. Hoc excidium/excidꝫ. de ex et cido cidis. dicitur.
¶ Necis/neci/necem/a nece: cuius nominatiuus non est in vsu: quem tamē Nex.
posuit Ambrosius super egesippum dicens. Et erat mortuorum nex plurti=
ma. Et dicitur de neco necas necaui vel necui necare. ¶ Hec pernicies. et di=
citur de perneco pernecas. ¶ Hec libitina/libitine: de libeo/libes. per contra Libitina.
rium: quia minime libet. Item libitina inuenitur ꝓ feretro quo mortuus
deportatur. Et libitina est dea libidinis: a tūc dicit de libido vel libet. ¶ Obi Obitus.
tus/tus/tui. de obeo/es. dicitur. ¶ Hic interitus/tus/tui. de intereo/is/inte=
rii vel interꝫ. ¶ Hoc fatum/ti. a for faris fari dicitur. ¶ Hoc exterminium/ Exterminium.
nꝫ. de ex a hic terminus/ni. ¶ Hic occasus/sus/sui. de occido/dis. quod de ob
et cado cadis dicitur. idest componitur.

Est linter/lēbus/schapha/ꝓra/liburna/ kaselus Nauis:
Nauis/nauicula/puppis/ratis/atqꝫ carina
Et cum classe sciataria vel motoria celox
Cymba/biremus eis coniungitur atqꝫ triremus
Quam regit ordo triplex: hanc dicimus triremum
Quam regit ordo duplex: dicimus esse biremum.

¶ Ista nota vnum et idem significant cū hoc nomine hec nauis/uis. dicitur

de no/nas/naui/nare. Uñ hec nauicula/le. et hec nauicella/le. ambo diminutiua. hic et hec naualis ⁊ hoc nauale. locus vbi naues stant scz portus: vel locus vbi fabricantur hoc textrinũ vocatur. et hoc naulum preciũ ꝓ transmeatione datum. ¶ hic linter/tris. a limo/mis. i. nauicula: quia vadit sup aquã quasi limendo. ¶ hic lembus/lembi. a lego/legis: dicitur. hec scapha/phe. habet nomẽ quod vulgus imposuit. hec phaselus/li. feminini generis. a phase quod est transitus dicitur. Unde Lucan⁹. Tenui sufflata phaselus. ¶ hec prora/re. est prior pars nauis. Et dicitur de prior. hec puppis/pis/pi. est posterior pars nauis. Ponuntur tamen aliquando prora ⁊ puppis pro tota naui. ¶ hec liburna/ne. a liburno quodã populo dicitur. ¶ hec nauicula/le. de nauis dicitur. ¶ hec ratis/tis/ti. de ratus/a/um. ¶ hec carina/ne. dicitur de caries/ei. Uel carina quasi currina. a curro/ris. dicitur. ¶ hec classis/sis/si. i. multitudo nauium. Et dr̃ de calon quod est lignum. ¶ Sclatarea est genus nauis. id est nauis pyratica: et dicit̃ de hec clata/te. quod similiter est genus nauis. Motoria/rie. dicitur de moueo/ues/ui/uere. ¶ hec cymba/be. dicitur de cumbo vel scindo/dis. quia scindit mare: et tunc subtrahitur s. ¶ hec celox/cis. a celeritate dicitur (anglice a balynge) ¶ hec biremis/mis. Unde Lucanus. Quem cõtra non longa vecta biremi. Appulerat scelerata manu ⁊c̃. Et est biremis nauicula habens duplicem ordinẽ remoꝝ. Triremis est nauis habens triplicem ordinem remorum. de tris et remus componitur.

Linter
Lembus.
Prora
Liburna.
Nauicula:
Carina.
Sclatarea.
Celox.
Biremis.

Nobilis. Strenuus/ingenuus/illustris idem generosus
Insignis/presignis/et inclitus: egregiusq̃
Istis patricius preclarius nobilis assit
Debes predictis precliuis addere si vis.

¶ Omnia ista nomina sunt eiusdem significationis cũ hoc nomine hic ec hec nobilis ⁊ hoc nobile. quod dr̃ de hic notabilis ⁊ hoc bile. ¶ Strenuus/a/um. de hec strena/ne. dr̃. Ingenuus/a/um. de in/et genuus. hic et hec illustris et hoc illustre: de illustro/as dicitur. Generosus/sa/sum. de genus/eris. dicitur ¶ hic et hec insignis et hoc ne. de in et hoc signum/ni. ¶ Inclitus/a/um. de in et cleos quod est gloria dicitur. ¶ Egregius/a/um. i. de ex et grex/gis. Uñ egregius quasi extra gregem positus. Patrici⁹/a/um. i. nobilis: et vocabantur patricij nobilissimi romani quorum nomina litteris aureis scribebantur hij et patres propter excellentiam dignitatis fuerunt appellati. Et dicit̃ patricius: de pater/tris/tri ¶ Preclarus/a/um. de pre: ⁊ clarus/a/um. hic ⁊ hec precliuis et hoc procliue. i. valde nobilis. de pre et cleos gloria.

Strenus.
Generosus.
Patricius
Preclarus

Nemus. Lucus/silua/nemus/vimen/virgulta/viretum
Istis arbustum sociemus ab arbore dictum
Nec nemus/sylua syleo/dat luceo lucus
Lucarius luci custos/lucra quoq̃ lucar.

¶ Ista nomina sunt eiusdem significationis cum hoc nomine hic nemus/ris ¶ hic lucus/ci. et dr̃ de luceo/ces. per ꝯtrariũ: qꝛ ibi minime lucet. Uel potest dici lucẽdo crebris luminibus: qꝛ in eo lucebant cerei propter lucis tenebras quia ibi fiebant sacrificia dijs. Unde hic lucellus/li. diminutiuum.

Lucus

¶ hec silua/ue. a xilon quod est lignũ: quia ibi ligna ceduntur. Uel silua dicitur a xilen quod est vastitas vel silentia: quia in silua sunt loca vasta et deserta: et silentio plena. Iste autor dicit. ꝙ dicitur de sileo/es. ¶ hoc nemus/ris. scdm istũ autorẽ de necto/tis. dr scdm hugui. de hoc numẽ/inis. eo ꝙ est plenum numinibus ibi sacratis et sculptis. Unde nemorosus/a/um. ¶ hoc vimen/inis. de vireo/es. dicitur. Unde vimineus/a/um. et hoc viminetum/ti. locus vbi vimina abundant. ¶ hoc virgultum/ti. de hec virga virge. dicitur ¶ hoc viretũ/ti. de vireo/es. dr. Et est viretum locus viriditate plenus scilz viridarium. ¶ hoc arbustum/ti. de arbor/ris. dicitur. hic lucarius/rij. est custos silue. (anglice a forster) et dicitur de hic lucus/luci. ¶ hoc lucar/aris. id est precium quod accipitur pro luco/vel pro lignis venditis de luco: vel pro pastura luci. Uel lucar est omne lucrum quod habetur de luco. (anglice palbuage or iustement).

Silua. Nemus. Uimen. Uirgultum. Uiretum. Arbustum. Lucar.

Retracto/reseroqꝫ/retexo/recenseo/narro.

¶ Uerba ista idẽ signt quod narro/as/aui/are. Et est narro actiuũ: qꝛ cõponit enarro/as/aui. renarro/as/aui/are. ¶ Retracto/as/aui/are. de re. ⁊ tracto componitur: vel est frequentatiuũ de traho/his. retractũ/tu. u in o fit retracto/as. Refero/refers/retuli/referre. de re ⁊ fero fers. ¶ Retexo/is/texui ere/retextum/tu. in supinis. de re et texo/is. ¶ Recenseo/es/sui/sensum/su. scdm. hugui. in supinis de re: et censeo/es. componitur.

Narro. Retracto. Refero. Recenseo.

Negligit/et spernit/aspernatur refutat
Contemnit/renuit/simul abnuit/atqꝫ recusat
Et paruipendit vilipendit in istis.

¶ Ista verba idem significãt cũ hoc verbo negligo/gis. qd cõponitur de nec et lego/gis. abiecta c/assumpta g/per adiectionẽ: si ei mutaret c/in g/oporteret ꝙ g esset de p̃cedenti syllaba: qd non potest esse. vt dicit hug. Sperno/is/spreui/ere/spretũ/tu. in supinis. Unũ hic et hec et hoc spernax/nacis. q̃ frequẽter alios spernit. ¶ Unũ hec spernacitas/atis. spernaculus/a/um. i. aliquãtulum spernax. Sperno/is/ui/re/spretũ/tu. in supinis. cõponitur cũ ad. et dr aspernor/aris. verbũ deponẽs in eodẽ sensu cũ sperno. ¶ Refuto/as/aui/are. de re et futo/as/aui/are. i. arguere/conuincere/cõfundere. ¶ Cõtemno/nis/cõtempsi/re/et contemptũ/tu. in supinis. de con et temno/nis. ¶ Renuo/is/nui/re. de re et nuo/is. Abnuo/is. de ab et nuo. ¶ Recuso/as/aui/are. de recudo/dis/recudi/recusum/su. u in o fit recuso/as. Uel componitur de re: et cuso as. frequẽtatiuũ de cado/dis. ¶ Paruipendo/dis/di/ere/paruipensum/su. a paruus/a/um. et pendo. Et similiter vilipẽdo/dis/di/re. et nihilipẽdo/dis. et floccipendo/is. nausipendo. omnia pro contemnere ponuntur.

Negligo. Sperno. Refuto. Renuo. Recuso. Paruipendo.

Stragula cento thoꝛal puluinum culcitra lodex
Est et puluinar/et filtra tapedibus addas
Cum ceruicali ceruici dante caloꝛem.

¶ hic ponuntur diuersa nomina que ornamẽta lecti sunt. ¶ hec stragula/le vel hoc stragulum/li. vestis est discolor: que ⁊ toga dicitur. Et dicit de sterno

sternis/straui/sternere.et dicitur sic.quis amictu vel in strato apta sit. ¶Hic
Cento. cento/centonis.Et dicitur cantor:vel pulunar/vel velum de multis pannis
vel cento est ille qui facit ipsum filtrum.Item cento dicitur fetor ex assuetu=
dine libidinis veniens.Cento vt quidam dicunt est panniculus cū quo mere
trix inguina virorū post coitum tergit.Uersus.Est cento cantor filtrum fil=
tri quoq factor.Cento pulunar sit pannus/sic quoq velum.Est cento fetor
sit et hinc meretrix quoq centrix.¶Hec centrix centricis.id est meretrix.et
Thoral. dicitur de cento/centonis.vel de centum propter multitudinem.¶Hoc tho
ral/thoralis.et hoc thorale/thoralis.est quicquid in lecto sternitur:et etiam
Pulninum. longa mappa.Et dicitur de thorus thori.¶Hoc pulnínū pulumi.de pulus
Culcitra. dicitur.Hec culcitra culcitre.de calco calcas.vel de culus culi.et circa quasi
circa culum.Hic lodex lodicis.quicquid loco sternitur. a lauo lauas dicitur.
¶Hoc pulunar/pulunaris.quasi puluinar.de pluma plume dicitur.¶Hoc
Filtrum. filtrum/tri.proprie est sponda siue pes lecti.Inuenitur tamē pro lecto.Quā
doq pro ornamento lecti.
Tapes. ¶Hic tapes tapetis.et hoc tapetum tapeti.et tapetis/tis.in eodem sensu a
sterno sternis.et pes pedis.eo q sternitur pedibus.¶Hoc cerucal cerucā=
lis.de ceruix ceruicis.dicitur et caleo/es.

Lunula luna perichelides torques et inaures
Pectoris est proprie spinter pariterq monile
Ornatus colli sit torques et auris inauris
Anulus est manuū sunt armille scapularum
Atq perichelides exornant brachia nymphe.

¶Lunule sunt genus monilis:q proprie lunule sunt auree dependentes ad
ad similitudinem lune facte:quibus mulieres ornare solent pectꝰ suum(an=
Murenula. glice a lyteyll mone/or a moche/or a baralyk amende) ¶Murenula(anglí=
Perichelides. ce a poldenheme/or a bawderyke)et fiebant in finibus vestimentorū conte
xte ex diuersis coloribus ⁊c̄.¶Perichelides(anglice a bee/a bowed a thyn=
ges in theyre/a womans arme/or the porfell at the ende) Mutatoria(holy
day clothynge.Olfactorium(a boxe with oyntement. Perichelides.dicitur
a peri quod est circum:et chiloum crurum:quasi circa crura.

Peplum. Flammea flammeolū cum vitta fascia peplum
Dextreolas addas armillas atq monile
Sertum crinale spinter vel fibula mitra
Anulus et gemma lymbus cyrotheca thyara
Istis pilliolum coniungas atq galerum
De tricatura mulieribus est sua cura.

¶Hic ponuntur ornamenta quibus mulieres vtuntur.hoc flammeum flam
Vitta. mei.Unde hoc flammeolū/flammeoli.de hec flamma dicitur. Hec vitta/te.
de/vincio/vincis/ci.id est ligare.
¶Hec fascia fascie.quedā ligatura.vnde hec fasciola fasciole.diminutuum.

De fascio/cis. ¶ Hoc peplū/pli.primitiuū.vel de pello/is.vt quidā volūt qr pellit frigus a capite.Omnia ista sunt ornamenta capitis. Peplum.

¶ Hec armilla/le.de armus/mi.id est brachium:ornamētū brachij.Et similiter hoc monile/lis.a moneo/nes.et hec dextriola/le.a dextra/tre. Et hoc sertū/ti.de sero/seris.¶ Hoc crinale/lis.ornamentū circuiens crines.

¶ Hoc spinter indeclinabile vel spuntris in gtō a spina spine.(anglice a pynne)vnde spunterculū/li.diminutiuū. Spinter. ¶ Hec fibula/le.(anglice a lasse/or a boton)vnde fibulo/as.Et est fibulare ligare vel vincere cum fibula:et est fibula quoddam firmaculū. Fibula.

Hec mitra/tre.de mitos quod est filum et traho/is. quia cum diuersis filis contrahitur et contexit. ¶ Hic anulus/anuli.de anus propter rotunditatem. Anulus.

¶ Hec gemma/me.a gummi dicitur propter claritatem.Unde in libro lapidum.Gemmis a gummi nomen posuere priores. Gemma.

¶ Hic lymbus/lymbi.est ornamentū circa extremitatem vestis:scilz fasciola quedam. Lymbus.

¶ Hec cyrotheca/ce.dicitur a cyros grece quod est manus latine et theca positio:quasi impositio manus.

¶ Hec tyara/tyare.ornamentū est capitis.Unde Iuuenalis.Et frigia vestitur bucca tyara. Tyara. ¶ Hic pileus lei.Unde hic pilleolus/li.diminutiuum.de pilus/li.dicitur. Pileus. ¶ Hic galerus/ri.a galeon quod est coriū dicitur.Quia totus de cozio factus est galerus. Galerus. ¶ Cōstrue sic vltimum versum De tricatura sic incipe constructionē ibi.Mulieribus sua cura id est sua sollicitudo est de tricatura crinis. Constructio.

Urceus vzceolus est vzna vel amphoza testa
Olla vel ydzia vas vini dic esse lagenam
Obba vel onofozum vel ozca fidelia vas est
Ampullas phyalas his bullas associamus. Phyala.

¶ Hic ponit autor diuersa noia vasorum et ollarū.hic vrceus/cei. Unde hic vrceolus vrceoli.diminutiuum de orce quod est capere vel recipere.

¶ Hec vrna vrne de vrgeo vrges:quia vrgeat collum scilicet quedam mensura quam quartarium quidam dicunt. Jtē vrna vas est proprie quod pro cōdendis defunctorū cinerib⁹ adherere solet.Uñ hec vrnula/le.diminutiuū. Urna.

¶ Hec amphora dicitur ab am quod est circum et foros ferre:quia circumfertur per ansas:hec ansa est auris per quam fertur olla. Amphora.

¶ Hec testa teste.de testus/a/um.Et est testa quedam olla.Unde Oratius. Quo semel est imbuta recens seruabit odorem.Testa diu ⁊c.Jtē Matheus vindocinensis.Consuetudo sapit naturam teste saporis.Quam noua concepit immemor esse negat. Testa. ¶ Hec olla/le.de oleo oles dicitur:quia olet in hquore primo imposito. Olla. ¶ Hec ydria/drie.est vas aquaticū:ab ydris qđ est aqua ðr. Ydria. ¶ Hec lagena/ne.delatus/a/um.et hec geua:quia latam habet genā: et est vas vini.Uñ Virgilius. Primas indice francigena sacco portatur auena. Aut bacchi vena ciato crater e lagena.Et lagena est quedam mensura vini. Lagena.

vel alterius(anglice a galon) ¶ Hec obba/be.quoddā vas habēs nomē a foro quam facit quando funditur de eo aliquis liquor. Obba. ¶ hoc onofozum/ri.ab onos quod est asinus et foros ferre quia solebāt portare illa vasa. Et vocāt (anglice a costrell) ¶ Hec orca/ce.de orcos quod est capere. Onofozum. ¶ Hec fidelia/lie. vas a fidelis:quia fideliter seruat liquorem impositum.Unde Pers⁹.Misce nec inuideas q̄ multa fidelia putet.In locuplete penu. Fidelia.

Ampulla. Phiala.

¶ Hec ampulla/le. dicitur de am quod est circum ⁊ pulla inflatio: vel ab am et pello/lis. quia circumpellitur in ventrem. ¶ Hec phiala/le. ab alan qđ est vitrū: quia vas vitreum est. Hec bulla/le. dicitur quia inflata est sicut bulla que est tumor laticis. id est aque.

Sumen et aruina sagimen pinguedo sagina
Abdomen vel adeps predictis adde popisma.

Pinguedo.

¶ Ista noia sunt eiusdem significationis cū hoc noie hec pinguedo/inis: id est sagimen/nis. a sacio/as. ⁊ plerique producūt mediam syllabam. Unde quidā Egredior limen currum paro posco sagimen. Detulit ancilla coitū peto noluit illa. Et de sagimē dicit sagiminosus/a/um. et hec saginositas/tis. ¶ Hoc sumen/nis. de sus suis đr. hec aruina/ne. de aruum. ¶ Hec pinguedo/nis. de hic et hec pinguis et hoc pingne. hec sagina/ne. ¶ Hoc abdomē/inis. de abditus/a/um. Et hoc omentū/ti. quoddā intestinū: et est pinguedo que est in intestinis porci: et maxime porci siluestris et feri. Omentū đr ab omen: et est mappa ventris: vel illa membrana que continet maiorem partē intestinorū. ¶ Hic adeps adipis. componitur de ad et hoc epulū/li. quia pinguedo solet addi epulis. Unde adipiscilus/li. paruus adeps. vel adipatus/a/um. adipe conditus. Et hoc adipatū/ti. quodlibet edulium adipe impinguatū. Hoc popisma/tis. dicitur a popos grece qđ est pinguedo latine.

Omentū.

Popisma.

Fornix prostibulum genethea crepido lupanar
Predictis tegetem coniungas atque proseucam.

Fornix.

¶ Ista noia idem significant: scz domū meretricum. ¶ Hic fornix/cis. penultima genitiui correpta dicitur de fornix qđ est arcus lapideus: quia in huiusmodi fornicibus meretrices solebant meretricari. Unde fornicor/aris. id est meretricari. ¶ Hoc prostibulū/li. de prosto/as. dicitur.

Prostibulum. Genetheum.

¶ Hoc genetheum/thei. dicitur de genetha quod est mulier ⁊ thesis positio. Et est genetheum locus vbi mulieres imponuntur ad fornicandum.

Crepido.

¶ Hec crepido/nis. proprie est riparū vel arbuti saxi vel rupis vel extremitas altitudo vel summitas. Ponitur quandoque tamē pro cauerna vbi vie cōueniūt in qua pauperes solebant latitare et mendicare. et etiā meretrices fornicari cum pertranseuntibus viam. Et dicitur de crepo/as/pui/pare. pro souare: qr ibi frequēs sonitus est ventorū et aquarū. ¶ Hoc lupanar/aris. de hec lupa/lupe: qđ idē est ꝙ meretrix đr. ¶ Hec teges/tis. de tego/gis. dicitur Et est proprie parua domus que et tugurium dicitur scz casula quā sibi faciūt custodes vinearū: vel pastores ad sui tegimen. Et in hmōi tegete solēt meretrices meretricari. Et ideo ponitur pro lupanari. ¶ Hec proseuca/ce. dicitur a proth quod est procul et eu quod est bonum quasi procul a bono.

Lupanar. Teges.

Sarcina.

Sarcina sarcinula pondus clitellaque fascis
Fasciculus velonus globus et moles et aceruus.

¶ Ista nomina vnum significant: hec sarcina/ne. proprie onus vel pond⁹ qđ ex carne fit. Caro enim pōdus facit: et hinc quodlibet pondus sarcina dicit. vel a sarcinandis rebus insimul. Unde hec sarcinula/le. ⁊ hec sarcinella/le. ābo

diminutiua. Et sarcino/as/aui/are. qō cōponitur desarcino/nas. i. deonero/ras. Exarcino/nas. idem. Insarcino/nas. i. intus: vel valde sarcinare. Et est actiuū cū suis cōpositis sarcino. ¶ Hoc pondus eris. a pōdeo/es. dicit. ¶ Hec clitella/le. est tantum pondus q̄tū asinus portare potest. Et secūdū quosdā dr de cleo/es. quod est gloriari: quia gloriosum est portare vel ducere huiusmodi onera. ¶ Hic fascis/cis. i. onus. Unde hic fasciculus/li. diminutiuū: a dicitur de facio/cis. ¶ Hoc onus/ris. Unde hoc onusculū/li. Et onustus/et onero/as. et scribitur sine aspiratione. ¶ Hic globus/bi. proprie quodlibet solidum et rotundum. et ponitur pro admiratione aliarū rerum. ¶ Hic aceru⁹/acerui. ab acer dicitur. Et est aceruus cumulus terre.

Pondus.

Clitella.

Panes artocopi pastille liba placente
Jungitur artocrea simul artocasius illi
Et quia materia fruitur vice materiati
Additur his simula pariter simulago subigo.

Panis.

¶ Autor ponit hic diuersa nota panum. Et dicitur panis a pan: quod est totum: quia cum omni cibo sumitur. ¶ Artocopus cōponitur ab artos panis: et copos labor. i. panis cum magno labore cōpositus. ¶ Hic pastillus/li. diminutiuū: sine potius derriatiuū de hec pasta/paste. ¶ Hoc libum/bi. de libo/as. id est sacrificare. ¶ Hec placenta/te. de placeo/es. quia placet gustui. ¶ Hec artocrea/cree. dicitur de artos panis: et creos caro. id est panis cum carnibus confectus (anglice a pye) ¶ Hic artocasius/si. de artos et caseus. (anglice a fla wne) Et quia materia ponitur sepe pro materiato: y surū ponitur pro anulo qui est ex auro: ideo hec simula/le. potest dici panis qui fit ex simula. Et simula et flos tenuissimus farine. et etiam simulago. Et siligo dicitur genus frugis. Et ponitur pro pane qui fit inde. Et dicitur simula: et simulago de simul aduerbio. Theologus simulam florem fert esse farine. Itē panis factus ex siligine dicitur siligo. ¶ Hec siligo/inis. est quoddā genus tritici sic electū ab alio. Nam in pane species eius est precipua. Unde quandoq̄ tenuissimus et purissimus flos farine dicitur: vt sit panis nobilissimus. Unde Juuenalis. Sed tener et niueus molliq̄ siligine factus. Et dicitur siligo a seligo/gis. secundum Catholicon.

Artocopus.

Libum.

Placenta.

Artocrea.

Artocasius.

Siligo.

Pallia palliola clamis est cū ciclade palla
Ast abiles manibus mantellos iungimus illis
Dant pelles pallis: matrix beuer et cyrogrillus
Id quoq̄ cuniculus dant asinus et lacerones
Sed vestes que sunt de solis pellibus he sunt
Pellicium ceno quibus endromade sociantur.

Pallium.

¶ In primo ponit autor ea nota q̄ cōueniūt in significatiōe cū pellib⁹ cū q̄b⁹ pallia dñt foderari. Et vltio ponit illarū vestiū nota. que tm̄m̄ sunt de pellibus. Primo dicit. q̄ ista nota cōueniūt in significatione.. ¶ Hoc palliū. lij. dicit de hec palla/le. qō dr palliū mulieris. Uel dr palliū de pellib⁹ vñ fiebant.

prius. Sed modo palliū dicitur quoddā genus pāni ex serico. Unde hoc palliolum/li. diminutiuū. Et pallio/as/are. pallio tegere vel occultare/vel induere/vel ornare. Repallio/as. Suppallio/as. id est sub pallio latitare/vel latēter occultare. et est actiuum cū suis cōpositis. ¶ Hec clamis/dis. idem est qđ pallium. Hec cicias/dis. a cilon qđ est rotundum. Hec palla/le. a palim dicit. Hic mantellus/li. dicitur de manus: et telon quod est longum/quasi ad manus tela: vel longus. ¶ Hec matrix/cis. est animal cuius pellis cōuenient est mantellis. Hic beuer/ri. et hic cyrogrillus/li. qui secundum istum autorē vt apparet vocatur (anglice a squyrell) secundū alios puta Isidorū Papiam. et Hugui. est herinacus sez animal spinosum maius herinacio. Hic cuniculus. li. de hec cuna/cune ōr. Hic asinus/asini. est animal cuius pellis apta est vestibus. Unde Bernardus. Siluester asinus obrepat. Hic lacero/onis. aliud animal seruiēs ad hoc. Hoc pellicium. de pellis dicitur. (anglice a pylche) ¶ Hec reno/renonis. vestis quidam de pellibus qua vtuntur longobardi. ¶ Hec endromada/de. vel endromis/midis. spissis vestis de pellibus arietinis. ab endros grece: quod est aries latine.

Clamis.
Matrix.
Beuer.
Asinus.
Lacero.
Reno.
Endromada.

Paruulus et pusio puer infans atqz pusillus Inde pusillanimes animi ratione pusilli.

¶ Ista nota cōueniunt in significatiōe. Hic paruulus/li. diminutiuū de paruus. Et potest declinari paruulus/a/um. ¶ Hic pusio/nis. de pupus/a/um. i. paruus/a/um. et est pusio paruus infans vel puer. Uh Iuuena. Nōne putas alius tecū qđ pusio dormit. ¶ Hic puer pueri. a punio/nis. ōr: qr debet puniri sepe ne delinquat. Hic et hec infans/tis. ab in et fans cōponit: quasi non fans. id est non loquens. ¶ Hic pusillus/li. Et potest declinari pusill9/a/um. a pusio ōr diminutiuū. Et cōponitur cū hic animꝰ/mi. Et ōr hic pusillanimꝰ/a/um. Uel hic et hec pusillanimes/et hoc e. id est pusillū habens animum.

Paruulus.
Pusio.
Puer.
Pusillus.

Pōthus. Letofagus syrtes acroceramina syrtis Syrenes estusqz ceramina cylla carybdis Fluminis est vortex ponthi dic esse carybdim.

¶ Autor docet hic que sunt pericula maris. Dicēs q sunt ista. Hic letofagus fagi. Et lothos ōr de lethe. Et est quedam arbor cuius succus gustatus confert oblitionē. Et cōponitur lothos cū fagin: qđ est comedere. et ōr letofagꝰ fagi. id est fructus illius arboris qui valet ad irritandū amorē. Sed hic videtur poni pro quodā periculo maris. Uñ Quiđ. de remeđ. amoris. Illic letofagus illo syrenis in antro. Esse putes remis adhicvela tuis. ¶ Syrtes est proprie nomen cuiusdā mulieris mutate fm fabulas in mōstrū marinū. ¶ Hec acroceramina/orū. dñr illud idē qđ mōtes fulminati: et est periculū in mari Et ōr de acros qđ est mōs: et hec ceramina/orū. ōr illud idē qđ sunt saxa preminentia in mari ad instar cornuū. Et ceramina/ceraminorū de seros quod est cornu: et amnis/ni. Unde ceramia quasi cornuta amnes. ¶ Hec syrtis/tis de syren quod est tractus dicitur: et sūt syrtes loca periculosa in mari. ¶ Hec syrena/syrene. Et hic syren syrenis dicitur de syron quod est tractus: qr dulcedine sui cantus nautas ad se trahit/et facit eos submergi. Et est monstrū marinum hec syrena/syrene. et syren/syrinis. in specie mulieris.

¶ Fingunt tres fuisse syrenes ex parte virgines/ex parte volucres: ex par.

Pōthus.
Letofagus.
Syrtes.
Acroceramina
Syrtis.
Syrenis.
Notabile.

te pisces. Quarum vna voce/altera tibijs/tertia lyra cantabat: que illectos
uauigantes sub cantu in naufragia trahebant. ¶ Papias putabat syrenes
esse demones vel dracones. Esaye. xiij. Et syrenes in delubris voluptatis. Sy
secundum veritatem meretrices fuerũt. Hic estus/us/ui. dicitur de vno vtis
et est tempestas in mari. ¶ Hec scilla/le. fuit filia Phorci regis (secundũ fabu
las) que est mutata in illud monstrum marinum. Scilla.
¶ Caribdis/dis. est illud periculũ in mari. De quibus sic scribitur. Caribdis.
Accipit et nunc̃ reddit mare scilla receptum
Euomit acceptas dyra caribdis aquas.
¶ Differunt vortex et caribdis. Uortex est vorago in flumine et carẽti aqua Uortex.
Caribdis est vorago ponthi. id est maris.

Pellis/pellicula/cutis/atq̃ cuticula/pellis Pellis.
Est cum carne caret/carni cutis associatur
Est caro cum corie tergum/sunt tergora pelles.

¶ Autor dicit q̃ ista nomina in generali conueniunt in vna significatione in
speciali differunt. hec pellis/lis. dicitur de pello/lis. vnde hec pellicula/le. di
minutiuum. ¶ Hec cutis/tis. Unde hec cuticula/le. dicitur cote quod est inci Cutis.
sio: sed in hoc differunt. quia pellis est quando est extructa a carne. Sed cu=
tis est proprie quando est cum carne. Et est eadem differentia inter tergum Tergum.
et hoc tergus/oris. Tergum dicitur esse caro cum corio: sed tergus dicit Tergus.
esse pellis cum corio sine carne.

Libra bilanx trutina pensum pondusq̃ statera Pondus.
Lanx/simul examen/erit equilibris in istis
Appensum staterem/trutinam dic esse stateram
Est examen apis/examen lingua bilancis.

¶ Hic ponit autor noia ponderum: hec libra/bre. a liber/a. um. dicitur: perfi Libra.
citur duodecim vncijs et habetur perfecti ponderis: quia constat tot vncijs
quot mensibus annis. Et cõponitur cum equus/a/um. et dicitur equilibris/
bris. Uel sic hic et hec equilibris et hoc equilibre. id est equalis libra. ¶ Hec
bilanx/lancis. id est libra statera: quia binas habet lances. et componitur de Bilanx.
bis et lanx lancis. et dicitur lanx de latus/a/um. Et lances proprie sunt scu=
telle pendentes de libra. Et hic lanx lancis ponitur pro libra. Lanx.
¶ Hoc pensum/si. secundũ q̃ hic accipitur est pondus: habet tamen plures Pensum.
significationes. Est enim deliberatio/cogitatio/concilium. quia cum aliquid
deliberamus: pensamus: et impendendo id est in dubio sumus. Et hoc pen=
sum dicitur mulieris lana vel linũ ad opus datum vel filatura. Et dicitur a
pendeo/des: vel est pondus: quia pondus id est mensuram dabatur. hic pen
so/as. id est cogitare/deliberare/vel ponderare/trutinare/equitare. Et secũ
dum hanc significationem potest esse de pondeo/es.
¶ Hoc pondus/ris. dicitur de pondeo/es. et est onus vel grauitas vel quod Pondus.
trutinatur vel mensuratur.
¶ Hic stater/ris. a sto/stas et est quodam pondus scz medietas vncie. ¶ Hec Stater.
statera/re. est pondus dragmas habens quatuor que sunt scrupuli duodeci Statera.

¶ Et est statera trutine scz partica in libra ex trāsuerso posita sic dicta: qr ex duabus lancibus et vno medio stilo pendeat et stet. Et sic patet differentia inter staterā et staterē. Et statera sepe dr totū illd instrumentū. ¶ Hoc examen/inis. scdm hugui. est filū mediū quo trutina in statera regitur et lāces equantur. vnde lancis amentū dicitur. vel examen dicitur lingua que in foramine trutine vertitur huc et illud scdm qd consideratur equalitas ponderatorū. Unde examen dicitur iudiciū/probatio/discretio/inquisitio. Uñ examino/as. i. probare equaliter iudicare/discutere/diligenter inquirere/inuestigare. Item examen est collectio apum. ¶ Hec trutina/ne. id est statera scz lingua libre: quia semper truditur foras. Uel trutina est illa partica per trāsuersum posita. vnde trutinella/le. diminutiuū. Et trutino/as. i. librare.

Examen.

Trutina.

Priscus.

Priscus et antiquus annosus et inueteratus
Decrepitus vetulus vetus emeritusqz senilis
Longeuus sit in his sit pristinus atqz vetustus.

¶ Ista noia sunt eiusdē significationis. Priscus/a/um. de primā dicit. Antiquus/a/um. de ante dr. Annosus/a/um. i. plenus annis. Senex de annus dr: et senex de sensus dicit: qr in senib⁹ solet esse sensus cū in antiquis est sapientia et in multo tpe prudētia. ¶ Inueteratus/a/um. de in et veterat⁹/a/um. cōponitur. ¶ Hic decrepitus: ti. i. valde senex. de de et crepo/is. Et dr decrepitus/a/um. quasi deorsum crepare: quia desierit crepare. i. sonare. ¶ Uetulus/a/um. diminutiuū a vetus. ¶ Hic hec hoc vetus/ris. i senex. de veto/as/aui/are. i. ꝓhibere iuuenes a delictis. ¶ Hic emeritus/ti. i. senex: vel emerit⁹ a/um. i. extra meritū positus qui non pōt iā mereri nec exercere officiū: immo liberatus et solut⁹ a labore officij sui sicut miles olim post. lx. annū nō cogebatur militare: sed saluabatur a labore solito et dabat ei ager vel villa vl aliud vñ viueret: ⁊ tūc erat emeritus quasi extra meritū positus. quia nihil postea labore solito merebatur. Uñ hec emeritio/onis. talis ꝓpetas et talis liberatio. ¶ Hic et hec senilis et hoc le. de senex dicitur. ¶ Longeuus/a/um. de longus et hoc euū eui. dr. quasi longū habēs euū. ¶ Pristin⁹/a/um. de pridem sicut priscus. Uetustus/a/um. de vetus veteris.

Senex.

Inueteratus.

Decrepitus.

Uetulus.

Emeritus.

Longeuus.

Pristinus.

Piger.

Segnis: inersqz reses piger ignar⁹ quoqz deses
Torpidus et tepidus torpens cessansqz remissus
Igne animi vacuus ignauus dicitur esse
Desuescit deses sed iners dormitat in arte
Igne sine est segnis: resides reor a residendo
Dictos sed pigros pedibus quasi dicimus egros.

¶ Ista noia sūt eiusdē significationis cū hoc noie piger/a/um. qd dr de pigeo es verbo ꝑsonali qd antiq dicebāt: sed nos tenemus hoc verbū impersonaliter. vt piget pigebat. Et dr piger quasi pedib⁹ eger. ethimologia est ⁊ nō cōpositio. Et est piger tardus ad incedendū. i. transeūdū: sed transfert ad alia vt est ad animā vel ad animū. ¶ Hic et hec segnis et hoc ne. cōponitur de se

Segnis.

quod est sine ⁊ ignis. Uñ segnis q̃si sine igne animi. i. calore animi. ¶ Hic hec hoc iners/tis. de in ⁊ ars/tis. ꝯponitur. ¶ Hic ⁊ hec reses/sidis. de resideo/es dr. Ignar⁹/a/um. i. inefficax/tardus/piger/stultus: de in componitur ⁊ gnarus/a/um. i. doct⁹/sapiens/studiosus/vigilãs. ¶ Hic ⁊ hec deses/dis. de desideo/es. Torpidus/a/um. de torpeo/es. Tepidus/a/ũ. a tepeo/es. Hic ⁊ hec ⁊ hoc torpẽs/tis. de torpeo/es. Hic hec hoc cassãs tis. de casso/as. ¶ Remissus a/um. de remittor/aris. ¶ Ignauus q̃si igne animi vacuus: ethimologia est non cõpositio. ¶ Deses ꝑm autorem dicitur de consuesco/cis. quia deses consuescit. id est non frequentat in bono. Iners dicitur ille qui dormitat siue dormit in arte. id est in opere suo. Segnis quasi sine igne animi.

Reses.
Deses
Remissus

Rores vel pluuie nymbi dicuntur et ymbres
Rosida de rore fiunt sed hibernus ab ymbre.

Pluuia.

¶ Ista nomina idem significant in generali. Hic ros/roris: de rarus/a/um: qr rarus est ⁊ nõ spissus vt pluuia. Uñ rosidus/a/um. i. plen⁹ rore. Et rosidulus/a/um. Hec pluuia/uie. de pluo/is. ¶ Hic nymbus/bi. de hec nubes/bis. dicit. ¶ Hic imber/bris. de inebrio/as/are. dicitur: quia inebriat terram. Unde hic imberculus/li. diminutiuũ. et imbrosus/a/um. plenus imbribus. Et ꝑm autorem hybernus/a/um. Sed melius deriuatur ab hyems hyemis. et tunc scribitur cum aspiratione sicut hybernus/a/um. Et ast hybernũ tempus in hyeme et vere: quasi breue vernu quod tempus plerũq; totã hyemẽ significat.

Ros.
Rosidus
Nymbus
Imber.
Hybernus.

Baiulo porto fero sustento subleuo gesto
Gestio cum cupio: gesto si pondera porto

Porto.

¶ Ista verba idem significant cum hoc verbo porto/as/aui. Baiulo/as. simplex est et non compositũ vt patet in hoc hymno. Quem/terra/ponthus ibi claustrum marie baiulat: quia ibi hec syllaba ba producitur: nam stat in tertio pede qui est spondeus: quia si prima de baiulat esset breuis: tunc ille pes esset trocheus quod esse non potest maxime in illo metro quod est iambicuz: cum non recipiat trocheum. Et si baiulo esset dictio composita tũc componeretur de basis quod corripit primam syllabam: ⁊ iulus iuli q̃ fuit fili⁹ Enee. Et sic patet ꝙ ille versus est falsus. Cloto colum baiulat. ⁊c̃. Uel ꝙ baiulo potest esse compositum et tunc corripit primam. et potest esse simplex tunc producit primam syllabam. ¶ Fero/fers/tuli/ferre/latũ/tu. actiuũ et anormalum. ¶ Sustento/as. frequẽtatiuum de sustineo/es. ¶ Subleuo/as. de sub ⁊ leuo/as. cõponitur. ¶ Gesto/as. frequentatiuum de gero/is. Et nota differẽtiam inter gestio/tis/tiui/tire. et gesto/as/aui/are. Gestire id est cupere. et gestare. id est portare. Et vtrumq; de gero/geris/gessi: dicitur.

Baiulo.
Notabile.
Gesto.
Gestio

Pergo vel gradior adeo vado proficiscor
Predictis societur eo vel itinero verbis.

Pergo.

¶ Ista verba idem significant cũ hoc verbo pergo/gis/perrexi/ꝑgere: quod componit̃ de per ⁊ rego/gis. ¶ Gradior/ris/gressus sum/gradi: verbũ deponens quod cõponitur congredior/ris. Aggredior/ris. Regredior/ris. Egredior/ris. egressus sũ egredi. Adeo/is/adiui/adire/aditũ/tu. media correpta

Gradior.

Uado. in supinis: cõponitur de ad et eo/is. ¶ Uado/is/vasi/dere. Et cõponitur evado/is/evasi/evadere/evasum/su. in supinis (to scape) Proficiscor/ris/profectus sum proficisci. id est pergere dicitur de proficio/cis/feci. Eo/is/ui/ire/eundo/dum. itum/itu. in supinis. Itinero/as/aui. de iter/tris. dicitur.

Quero Uestio/scrutor/exploro/queroq; rimor Scitor et indago/percontor/scisscitor addo

Uestigo Scrutor Rimor

Scitor

Percontor:

Scisscitor:

¶ Ista verba idē significant cū hoc verbo quero/ris/quesiui/querere questū tu. in supinis. ¶ Uestigo/as/aui/are. quod ꝛ vestio/as/aui/are. dr: quod derivatur de hoc vestigiū/gij. Scrutator/aris/scrutatus sum/tari. verbū deponēs. Exploro/as/aui/are. cõponitur de ex et ploro. ¶ Rimor/aris. verbū deponens. i. inquirere/inuestigare. Et tractū est a porcis qui per rimas terre siliquas ꝛ radices inquirunt. Scitor/aris. frequentatiuū irregulare scōm significationem et formationē de scio/scis/scitum/tu. ui in o ꝛ additur r/fit scitor aris. i. querere. Indago/as. i. inqrere/inuestigare. vñ hec indago/inis. i. inquisitio. ¶ Percontor/aris. de per ꝛ contor/aris. quod idē est quod querere. vel perquirere. Et dr de hic contus/ti/to. i. partica cum qua piscatur/scrutatur aqua inquirendo pisces. Et etiã est quoddam genus teli: et proprie quod ferrum non habet: sed est acuta cuspide. ¶ Scisscitor/aris/tatus sum/ri. i. inquirere. Et formatur a secunda persona huius verbi scisco/scis: abiecta s et addita tor fit scisscitor/ris. et idem est quod scrutari. id est inquirere/inuestigare/interrogare/querere. Et est similiter irregulare frequētatiuū et secundū formationem et significationem.

Rhete Rhete/sagena/plaga/cum casse/sagenula/lina Addas rheticulum/de rheti rhetio dictum

Sagum.

Plaga

Cassis

Linum.

¶ Ista nota idem signt cū hoc nole rhete/tis. quod dicitur de retineo/es. Unde hoc rheticulum diminutiuum. Et rhetiarius/rij. qui facit rhetia. ¶ hec sagena/ne. de hoc sagū/gi. dr. Sagum vestis alicuius sagaciter factū. De sago saccus: de sacco sit tibi succus. De succo succus: de succo sit tibi soccus. De socco socius sic grammatice tenet vsus. Unde hic sagenarius/rij. est ille qui facit sagenas. ¶ hec plaga/ge. i. rhete vel potiꝰ funis rhetis ꝓprie quidē plage sunt funes illi quibus rhetia tenduntur circa summā partē: sed ponuntur qnqꝫ ꝓ ipsis rhetibus. ¶ hic cassis/sis/si. a careo/es dicitur. vel de capio/pis. ¶ hoc linum/ni. est materia vnde fiunt rhetia. Et quandoqꝫ ponitur pro rhetibus materia scilicet pro materiato. Unde Ouidius. Lina madent comites ferrūqꝫ comare foratum. ¶ Item nota qꝫ rhetio/tis/tiui/tire. id est capere. componitur cum in. et dicitur irrhetio/tis/tiui/tire. id est illaqueare/impedire. Uersus. Quas irretiui volucres has illequeani.

Rusticus. Rusticus/agricola/rudis/et villanus/aggrestis Et cum ruricola: societur villicus istis.

Rudis.

¶ Ista nomina idem significant. ¶ hic rusticus/ci. Et est rusticus operarius in rure vel q̄ in rure moratur ꝛ colit rus. id est arat rus. hic ꝛ hec agricola/le. de ager agri: ꝛ colo/is. ꝓponitur. ¶ hic rudis/dis/di. vel hic ꝛ hec rudis ꝛ hoc

rude: quia rudis est rusticus non subtilis. ¶ hic villanus/villani. Uel hic villicus/villici. Et possunt declinari mobiliter: villanus/villana/villanum. Uillicus/villica/villicum. id est rusticus. Et dicuntur de hec villa/ville. hic ⁊ hec agrestis et hoc agreste: de ager/agri: dicitur. hicet hec ruricula/ruricule: de rus/ruris: et colo/colis. Villanus

Custodes ouium nos dicimus opiliones
Archimandritas constat quos esse vocatos
Mulio sed custos mulorum dicitur esse:
Ad quos cura boum spectat dic esse bubulcus.

Opilio.

¶ Superius autor docuit quot nominibus potest rusticus appellari. hic docet qui sunt ab effectu meri rustici dicens ꝙ isti scilicet opilio custos ouium. ¶ hic archimandrita/te. grecum. Et dicitur de archos quod est princeps et mandros ouis: quasi princeps ouiū. hic mulio/onis. de mulus/muli: dicitur. ¶ hic bubulcus/bubulci: de bos/bouis: et custos componitur. Et dicitur custos boum. ¶ hic subulcus/subulci: de sub/et sus/suis: et custos. id est custos suum. id est porcorum. Archimādrī Bubulcus Subulcus

Inter se distant teres/orbiculare/retondum
Hastam dic teretem: pomum dic esse rotundum
Effigiem pomi retinet sibi spera vel oui
Sperica de spera sic credas esse vocata.

Rotundi

¶ Nomina ista quo ad genus idem significant. Differunt tamen quoad speciem ⁊ ponuntur pro rotundo. ¶ hic et hec teres/teretis: media correpta in genitiuo. Et dicitur a tero/ris. et proprie pertinet ad hastam: vt hasta dicit teres. ¶ hic et hec orbicularis et hoc orbiculare. id est circularis. Orbis enī est rotuditas circuli et cuiuslibet rei. et dicitur de rota/te. quia quasi rota est Rotundus/da/dum. de hec rota/rote: et proprie pomum est rotundum. ¶ hec spera/re. et proprie est spera vnum corpus rotundum: vt pomum vel ouum. Et diffinitur sic ab hug. Spera est mediante diametro continua semicirculi cōductio. Et dicitur spera quasi spacium rotundum. Et dicitur de hoc spacium/cij. Unde spericus/ca/cum. Teres Orbicularis Spera

Regredior/repedoq̄/remetior/atq̄ reuertor
Repatrio/remeo/redeoq̄/recurro/recurso

¶ Dicit ꝙ ista verba sunt eiusdem sig̃tionis. Regredior/ris. verbū deponēs de re et gradior componitur. Repedo/as/aui/are. de re et pedo/as. quod deriuatur a pes/dis. sed non est in vsu. Remetior/tiris/remēsus sum/tiri. deponens. de re et metior. Reuertor/ris. reuersus sum/reuerti: deponens. et etiā reuerto/tis. in eodē sensu inuenitur. sed reuertor est deponēs: et reuerto neutrum. potest etiam esse actiuū: vt reuertā te. i. retrouertā te. Repatrio/as. Regredior Repedo Remetior Reuertor

Recurso. aui.de re et patrio/as.componitur. Remeo/as.componitur de re:⁊ meo/as. id est eo/is/ire. Redio/is/ire.de re et eo interposita. Recurro/ris.de re.⁊ curro/ris. Recurso/as/aui/are.frequentatiuū de recurro/ris/recurri/recursum recursu:in supino:u in o fit recurso/as/are.

Sera

Pessula sunt obices:sera sunt repagula vectes
Addatur clatrus cladendo tibi dictus

Repagulum. ¶ Ista nomina sunt eiusdem significationis cum hoc nomine repagulum/li. id est obex qui ad impedimentū obijcitur et opponitur:vel quecumq; firmatura hostij(anglice a dore barre). Et dicitur repagulum a repando/pandis.

Pessulum ¶ hoc pessulum/li.de pello/lis. ¶ hic obex/cis.penultima producta in omnibus casibus. Et forte tunc scribitur cū duplici ij. vt obijcis sicut obijcio vnde

Sera. deriuatur.autor hic tamen corripit necessitate metri coactus. ¶ hec sera/re et est proprie lignum quod ex transuerso hostij opponitur. Unde sero/as/aui hostio opponere/hostium claudere/firmare. ¶ hec vectis/tis.de vehro/his.

Clatrus dicitur. ¶ hic clatrus/tri.de claudo/dis.dicitur:quia claudit hostiū. Et proprie clatrus est repagulum quod hostio opponitur:vel ipsum hostium:⁊ precipue hortorum/vinearum:vel viridariorum.

Scutum

Dic parmas clipeos ancile vel egida scutum
Pelta rotundatur clipei pars vmbo vocatur

Parma. ¶ Ista nomina sunt eiusdem significationis. Et sunt arma defensiua quibus ictus hostium repellitur. ¶ hec parma/me.et dicitur quasi parua arma:vel

Clipeus parma quasi par manui(anglice(a bokeler) ¶ hic clipeus/pei.de clepeo/pis

Ancile quod est furari dicitur:quia furatur ictus percutientis. ¶ hoc ancile/lis.de

Egida ante dicitur:quia ante hominem debet esse. ¶ hec egida de.vel hec egis egidis:de ago/agis:et est accusatiui casus. Accusatiuo hanc egidem vel egida. Et dicitur egis/egidis:ab egle quod est capra: qr tegitur pellibus caprinis. Et fuit egis scutum palladis. hec egida/de.vel egis/egidis:dicitur:quia agitur ante pectus pugnantis. ¶ hoc scutum/ti ab hec scuta/te.quod forma ro

Pelta tunda dicitur:vel ab excutio/tis.quia ex se excusat ictus telorum. ¶ hec pel

Vmbo. ta/te.de pello/lis. ¶ hic vmbo/onis.de hic vmbilicus/ci.dicitur: et est media pars scuti vel pelte(anglice a bese)

Sepulcr̄

Dicas mausoleum poliandrum tumba sepulchrū
Sarcofagus bustum tumulus vel pyramis vrna
Dās monumēta necis coniungit̄ his monumētū

Mausoleum ¶ Ista nomina sunt idem cum sepulcro de sepelio/lis.quia in eo sepeliuntur corpora mortuor̄. ¶ hoc mausoleum/lei.dr̄ de mausolo inuētore illius:⁊ tūc

Poliandrum. producit penultimā. Uel dr̄ de manes/niū.que sunt anime infernales:⁊ tunc corripit penultimam. ¶ hoc poliandrum/dri.dicitur de polis quod est ciuitas cuiuslibet viri:et andros quod est vir:quia est vltima ciuitas cuiuslibet viri. Uel poliandrum dicitur vel interpretatur multitudo virorum:et sic dr̄ cimiterium propter multitudinem virorum ibi sepultorum. ¶ hec tumba/be.de tumeo/es.dicitur. Et similiter tumulus/li.

¶ Hic sarcofagus/gi. de sarcos. i. caro: et fagin comedere: da ibi comedūtur carnes nře a vermibus. ¶ Hoc bustū/ti. ab vro/is. ōr: qr ibi solet corpus mortuorū cōburi. ¶ Hic pyramis/idis. a pyr qđ est ignis: qr surgit in acutū: sicut ignis. ¶ Hec vrna/ne est proprie vas qđ pro cōdensis defūctorū cineribꝰ adhiberi solet. Uñ poeta. Solo tegit qđ nō habet vrnā. i. sepulchrū. ¶ Hoc monumentū/ti. i. sepulchrum qr pertranseuntium mētes moueat ad hoc debere transire. Et ōr a moueo/es. qr mouet mentem seu memoriā defuncti.

Sarcofagus.
Bustum.
Pyramis.
Urna.
Monumētum.

Est callis trames est orbita semita limes
Uiculus et vicus est publica strata platea
Est biuium via duplex/est triuium via triplex
Compita quadriuium dic quatuor esse viarum
A calet callis/sed ab orbe fit orbita trames
A transmitto venit/sed iter dat semita semis.

Semita.

¶ Iste nomina idem significant cum hoc nomine semita/te. Et dicitur a semis quod est dimidiū: et est semita duorū pedū scilz via stricta vt alter alterus in transitu transire non possit. Et dicitur semita: quasi semis iter. id est dimidiū iter. Et est semita proprie hoim. Callis ferar ū et pecudū. a calcando: vel a calendo: vel a callo. Est enim callis proprie semita stricta et tenuis a callo pedū perdurata. ¶ Hic trames/itis. a transmitto/tis. parua via trāsuersa per agrum: qr transmittit ad aliā partē agri: vel a transuerto/tis: quia per transuersum ducat: vel a traho/is. quia trahit publica via. ¶ Hec orbita te. ōr ab orbis: et est proprie vestigiū carri vel rote. Ab orbe. i. circulo rote dicta. scz actus rote quo pecus duci solet. ¶ Hic limes/tis. ōr de limus/a/um. et sunt proprie limites transuersa in agris itinera: vel fines qui diuidunt: et exterminant. Unde limito/as/aui/are. i. terminare. Hic viculus/li. diminutiuū de vicus/vici. a vice deriuatur: quia vice ciuitatis habetur. ¶ Hec strata/te. a sterno/sternis/straui/dicitur. ¶ Hec platea/tee. a platon grece qđ est latū latine: quia lata via est. ¶ Hoc biuiū/biuij. de bis et via: vbi due vie concurrunt. Quadriuium: vbi quatuor vie concurrunt. Triuium vbi tres vie cōcurrunt. et exponunt seynde cōponuntur. ¶ Hoc compitū/ti. est collectio pluriū viarum: locus vbi plures vie se petunt. et conuenuint sicut biuiū/triuiū/quadriuium. Et deriuatur de competo/tis. vel componitur de con: et pital quod est via. Unde hic et hec compitalis et hoc compitale. ¶ Hec via vie. de veho vehis. dicitur.

Callis.
Trames.
Orbita.
Limes.
Strata.
Platea.
Biuium.
Triuium.
Quadriuium.

Sol tytan phebus/titulus venit hinc et ephebus

Sol.

¶ Iste nomina conueniunt in significatione. hic sol solis. deriuatur a solus/a um. quia solus luceat fulgere suo syderibus obscurati. ¶ hic titan/is. media producta. id est sol. Unde titulus/li. Et dictus est tytan a tytan: quod interpretatur illuminans. ¶ Titulus diffinitur sic. Est breuis annotatio eoꝝ que cōfusius in sequenti opere continentur. ¶ Hic ephebus/bi. componit de phebus/bi. Et est ephebus valde pulcher: et valde lucidus, scilicet iuuenis pulcher et impubes. Unde ephebiolus/li. diminutiuū. Et possunt declinari mobiliter. Ephebus/a/um. et ephebiolus/a/ū, Et dicitur phebus/phebi. de fes grece quod est lux latine.

Tytan.
Ephebus.

Stolidꝰ. Est fatuus stolidus/erroneus/insipiensqꝫ
Inscius et bꝛutus/simplex/ideota/stultus
Indoctus simul insipidus coniungitur illis
Inconsultus et elinguis cum verba negantur
Incautus sit in his/imprudens/inique peritus.

¶ Ista nomina sunt idem. Fatuus/tui. dicitur de for faris. Et est fatuus qui imperitiam suam ostendit fando quicquid latet in animo vel respondendo ad interrogata. Uel ideo dicitur a fando fatuus. qꝛ nec ipse quod fatur: nec quod alꝫ dicunt intelligit. Stolidus de extello/lis/extuli/extollere. Stultus de extollo/lis. ¶ Erroneus/a/um. de erro/as. Insipiens/de in et sapiens. Inscius/a/um. de in et scio scis. ¶ Brutus/a/um. i. stolidus/insulsus/stultus/immundus. de bruteo/es. dicitur. Hic et hec et hoc simplex/cis. componitur de sine: et hec plica/ce. ¶ hic et hec ydeota/te. componitur de ydus quod est diuisus/a/um. et tota littera. id est illitteratus: quasi diuisus litteris scilicet indoctus insipiens. Indoctus/a/um. de in: et doctus quasi non doctus. ¶ Insipidus/a/um. de in et sapiens. Inconsultus/a/um. de in et consultus/a/um. ¶ hic et hec elinguis. et hoc e. cõponitur de e prepositione ꝙ lingua: quasi extra linguã positus. Incautus/a/um. de in et cautus/a/um. ¶ hic ꝙ hec ꝙ hoc imprudens/tis. quasi procul ante videns ea que ventura sunt. Imperitus/a/um. de in et peritus/a/um.

Stolidus. Brutus. Ideota. Elinguis. Imprudens.

Scannũ. Scannũ/scabellum/subsellia/sella/scanellũ
Predictis pluteum sedemqꝫ sedilia iungas.

¶ Ista noia cõueniunt in significatione cum hoc nole hoc scannũ/scanni. Et dicitur de scando/dis. Hoc scabellũ pro scanellũ/li. dicitur per mutationem n littere in b. ¶ hoc subsellum/lij. de sub: et hec sedes/dis. dicitur. ¶ hec sella selle. de sedeo/es. dicitur. ¶ Scanellũ/li. per vnum n/diminutiuũ de scannũ. Et dicitur etiam scanulum/li. et scanellum/li. in eodem sensu cum scanellum a quo etiam derivatur.

Subsellum. Scanellum.

¶ hoc pluteum/plutei. idem ꝙ seges. et dicitur de pluo/is. sola voce. ¶ hec sedes/dis. de sedeo/es. dicitur. Hoc sedile. de sedeo/sedes.

Seges. Est seges atqꝫ seres sunt fruges et sata messes
Cum seritur seges est sata cum radicibus herent
Fruges cum fruimur sunt messes qñ metuntur
Deqꝫ creando ceres fertur quia res creat omnes
Dicitur annona quam postulat annuus vsus
Semineum sementum sementis idem sunt
Semina iungantur predictis a sero dicta
Et sementina res est a semine dicta.

¶ Ista nomina conueniũt in significatione. hec seges/tis. a sero/ris. vel a seco/as. dr. ¶ hec ceres/ris. media correpta genitiui est proprie dea frugũ. Et dr a creo/as. qr creat fruges/vel etiam alias res oẽs. ¶ Fruges non habet ntm̃ casũ singularẽ in vsu. et dr fruges/a fruor/ris. Segetes dicũt cũ serũtur a sero/is. Messes cũ metũt ⁊ colligũt a meto/is. Fruges cũ fruũt a fruendo id est vescendo. hoc satum/ti. de sero/seui/re/satũ/tu. et sũt sata cũ herẽt radicib⁹ post semiationẽ. ¶ hec annona/ne. de ann⁹/ni. dr. eo ꝙ singulis annis remouet ¶ hoc semẽ/is. de sero/is. dr. Uñ semine⁹/a/ũ. ⁊ hoc semineũ/ei. i. semẽ vel cuiuslibet rei exordiũ vl lucrũ de semie. et semẽtin⁹/a/ũ. et hoc semẽtinũ/ni. i. semẽ. et hec sementis/tis. i. semen frugum vel tẽpus seminãdi.

Seges. Ceres. Fruges. Annona.

Discus catinus lanx est scutella parasis
Fit de lance bilanx parasitis nota parapsis.

¶ Ista noia sunt eiusdem significationis cũ isto noie hec scutella/le. Et dicit de hoc scutũ/ti. ¶ hic discus/ci. dr de scus qd est rotundũ. Unde hic disculus diminutiuũ. Et nota ꝙ discus est scutella et nõ mensa. licet pro ea ponat per methonomiã. hic catinus/ni. i. discus/et dr a caton qd est commune: qr cõis oibus est. ¶ hec parasis/sidis. de par et abscida cõponit. hec lanx/cis. de latus/a/um. dr: qr lata est. et ꝓprie lanx est discus trutine. et cõponitur cũ bis et dicitur bilanx/cis. i. trutina que habet duas lances. ¶ hic parasitus/ti. cõponitur de parapsis et situs/a/um. quasi in parapside: et dicitur in versu ꝙ parapsis est nota parasitis. id est leccatoribus et gulosis.

Scutella. Discus. Catinus. Parasis. Parasitus.

Est consors sociusqꝫ comes collega sodalis
Dat sors consortem comitẽ via: mensa sodalem
Missio collegam: socium labor efficit idem.

Socius.

¶ Ista noia cõueniũt in significatiõe cũ hoc noie socius: hñt tñ aliqualẽ differentiã vt in eorũ expositione patebit. hic socius/cij. a socus qd est quoddam calciamentũ. Et sunt socij propter periculi et opis vel laboris societatẽ: quasi in vno soco. i. caliga. i. in vno vestigio manẽtes: et est ꝓpe socius in periculo ¶ hic et hec comes/tis. i. soci⁹ et ꝓpe comes in itinere: et dicitur a como/as ¶ hic et hec collega/ge. i. soci⁹: et proprie in officio: et dr de con et lego/as. i. simul mittere. hic et hec sodalis. i. socius in mensa: vel scutella/vel in sede: et dr a sedes vel a suadeo vel a sedeo. ¶ hic et hec cõsors/tis. de con et sors/tis et proprie consors est socius in premio. et dr cõsors quasi eiusdem sortis.

Comes. Collega. Consors.

Signifer antesignarius rem signat eandem
His primicerius vexillifer associatur
Primus pila ferens est primipulus in istis.

¶ Ista noia idẽ significant. hic signifer/ri/ro. est ille q̃ portat vexillũ in bello ante exercitũ. et dr de hoc signũ/ni. et fero/fers. ¶ hic antesignarius/rij. est idem et dicitur de ante et hoc signũ/ni. et fero fers. ¶ hic primicerius/rij. dr de primus et cera grece quod est legio latine: quia preire debet legionem.

Signifer Antesignarius Primicerius.

Primipulus. hic vexillifer/ri.de vexillū et fero fers.scz qui fert vexillū. ¶ hic primipulus li.penultima producta ꝺr de primus/a/um.et hoc pilū/li/quod telū dicitur.

Splendet et irradiat lucet nitet atqꝫ coruscat
Emicat atqꝫ micat rutilat claretqꝫ relucet.

Splendeo. ¶ Ista verba idem significāt cum splēdeo/es/ui/ere.caret supinis.vnde hic splēdor/oris.et splendidus/a/um. Irradio/as/ani/are.de in/et radio/as. Luceo/ces/luxi/cere.caret supinis.et cōponit reluceo/ces. ¶ Niteo/es/ui/ere. caret supinis.et componitur reniteo/es.et inniteo/es. Unde hic nitor/oris.et nitidus/a/um. ¶ Coruſco/as/aui/are.id est splendere. Unde hec coruscatio/onis.id est splēdor fulgor. ¶ Emico/as/aui/are.caret supinis de eꝫ mico/as cui.dicitur. Rutilo/as/aui/are.id est splēdere. Et dicitur de rutilus/a/um.et illud de rubeo/es. Clareo/es/ui/ere.de clarus/a/um.

Niteo.

Coruſco.

Emico.

Rutilo.

Proluuies sanies caries pus res eadem sunt
Sordes spurcitia fex et feculentia squalor
Cum macula tabes assint contagia labes
Sordem dic tecti scoriam dic esse metalli
Dant tibi tabo non plus per cetera quero.

Proluuies. ¶ Ista uoia idem significant. hec proluuies/ei.i.sanies vel sordes dicitur de proluo/is. hec sanies/ei.i.putredo que ex sanguine nascitur:et differt a tabo quia fluere sanie viuorū est:sed fluere tabe mortuorū est. Item tabes est putredo que stat sanies que fluit:et dicitur sanies a sanguis/nis. ¶ Tabes dicitur a sto stas:quasi stabes.et a tabes tabi gtūs:et tabo ꝺtūs et abltūs in eodem sensu cū tabes.et est neutrū dyptotū.i.habet variationē duorū casuū vel duarū vocū casualiū.in gtō tabi.ꝺtō ꝫ abltō tabo. ¶ hec caries/ei.de careo/es.ꝺr. Et est caries ꝓprie lignorū:putredo vero aliarū rerū. ¶ hoc pus indeclinabile de puteo/es. ꝺr.i.putredo vl infirmitas que reddit hoiem putridum. Itē habetur hoc pus puris puri.i.custodia. Uñ pus pro putredo nō declinabile credo. Pus declinatur custodia qñ notatur. Et tūc ꝺr de purus/a/um. ¶ hec scoria/e.suffocatio vesice:ita vt vrina denegetur vel vētris officiū. vñ hic scorio/onis.stultus/stolidus/fatuꝰ. hec scorea/ree.ab excoquo/is/excoxi.ꝺr.i.sordes ꝫ purgamētū metallorū.quia de ferro excoquitur. ¶ hec sordes/dis.i.putredo metallorū scoria ꝫ aliarū rerū.vñ hec sordecula/le. Et sordes immundicia domus vel tecti. ¶ hec spurcitia/e.de spurcus/a/ū.gtō spurci.addits tia fit spurcitis. ¶ hic fex/cis.a fago/gis.ꝺr.ꝫ cōponitur fex cū lentos qꝺ est plenū:et dicit feculentꝰ/a/um.i.plenus fece. Unde hec feculentia/tie.i.plenitudo fecis. ¶ hic squalor/oris.de squaleo/es.ꝺr. hec macula/le.de macuio/as/aui.et dicitur maculo/las.de macies/ei. Et est macula nota/vicium/turpitudo/macula. Et ꝺr squama lorice et filum rhetis. ¶ hoc cōtagiū/gij.de cōtingo/gis. ¶ hec labes/labis.de labor/eris.dicitur.id est putredo/pernicies/ruina/miseria. Unde hec labecula/le.diminutiuum.

Sordes.

Spurcitia.

Fex.

Squalor.

Contagium.

Labes.

Glabrio vel tinea capitis sunt hinc glorioſus

Glabrio sed cuius caput occupat est gloriosus
Corporis et reliqui scabies est: hinc scabiosus
Pustula corporibus totaliter heret et vlcus

¶ Hic ponit autor sordes que ꝯtingũt holem. Et dr q ista. Hic glabrio/onis. et ꝓut hic sumit est vermes in capite. ⁊ dr a glaber/bra/brũ. et est glaber nud⁹ sine pilis: et de glabrio dicitur glabriosus/a/um. plenus glabrionibus. Item globriosus dicitur de hec glabra/bre. quod est scabies in capite. Sed nec glabrio nec glabria nec glabriosus est in Papia catholicon. Hec tinea/nee. proprie vermis vestimentoꝝ. et dicitur de tero/ris. ¶ Hec scabies/ei. et hec scabia/bie. dicitur de scabo/bis/bere. Sed differũt hec noia. Scabia est sicut lepra asperitas carnis cum pruritu et squamatione. Unde hec scabiecula/le. ⁊ scabiola/le. diminutiua: ⁊ scabiosus/a/um. ¶ Hec pustula/le. de pus quod est putredo dicitur: et est pustula in superficie carnis. vnde hec pustella/le. diminutiuum. et pustulentus/a/um. et pustulosus: et pustulens. entis. i. vlcerosus pustulis plen⁹ et tali infirmitate infirmat⁹. ¶ Hoc vlcus/eris. de oleo/es dr. et differt a vulnere. nam vulnus ad animi vlcus ad corporis refertur iniuriã Item vulnus corporis recens plaga: vlcus vero inueteratum vulnus. Item vuln⁹ quod ferro vel fuste vel lapide quasi vi nascitur. Ulcus quod per se nascitur in carne ipsa putredo qua oleat. Unde vlcerosus/a/um.

Glabrio. Scabies. Scabia. Pustula. Ulcus Uulnus.

Est serpens ydrus coluber simul ydria chelidrus. Serpens
Uipera/seps/aspis: simul ⁊ nepa iungitur anguis
Atq; dracena/draco: fit scorpio de speciebus.

¶ Ista noia idẽ signt q̃ ad speciẽ. Hic serpẽs/tis. dr a serpo/pis. ¶ Hic ydrus/dri. hec ydra/dre. et illud de ydro quod est aqua. nam serpẽs aquaticus est. ¶ Hic coluber/bri. de colo/is. et vmbra/bre. quasi coleus vmbrã. ¶ Hic chelidrus/dri. i. serpens quidã brachiat⁹ vt scorpio. Et dr a chele qd est brachiũ et ydrus/dri. ¶ Hec vipera/re. ꝯponit de vi ⁊ pario/ris. qr vi pariat. Hic seps indeclinabile ſm hug. a sepio/pis. dr. quidã serpẽs exigu⁹ qui nõ solũ corpus sed etiã ossa veneno ꝯsumit. ¶ Hic aspis dr quasi aspergẽs pus. i. venenũ. Unde aspis: qr venenũ immittit et aspergit. ¶ Hec nepa/pe. quidã serpẽs q̃ natos suos cõsumit excepto vno q̃ dorso suo incedit et inhesit ⁊ post ipse q̃ seruatus est cõsumit parentẽ. Et dr nepa quasi necans partus. ¶ Hic anguis/is. de ango/gis. dr. Hec dracena/ne. vxor draconis. ¶ Hic draco/nis. a greco dr. Greci eni draconẽ draconta vocant. Et dr draco dũ est in templo. Anguis dũ est in aqua. Serpẽs dũ est in terra. ¶ Scorpio/onis. a scorte quod est dulce: ⁊ poio is. quod est fingo/gis. componitur. Hic scorpio/onis. ⁊ scorpius/pij. in eodem sensu quoddam animal venenosum est vel serpens. ¶ Construe. Scorpio fit de speciebus. id est de specie precedentium serpentum.

ydrus. Coluber Chelidrus. Uipera. Aspis. Nepa. Anguis. Draco. Scorpio Constructio.

Immolo/sacrifico facio lito mactito macto sacrfiico
Nomen carnificum: dic mactando trahit ortum
A lanio dictos quos dicimus esse lanistas.

Immolo. Lito. Facio. Macto Macellio Macellarius Lanista

¶ Ista verba sunt eiusdē sig̃tionis cū hoc verbo sacrifico/as. quod ꝯponitur de sacrū ⁊ facio is. ¶ Immolo/as/aui. ꝯponit̃ de in ⁊ hec mola/le. ⁊ est mola prout hic accipit̃ panis ex farina ⁊ aqua ⁊ sale qua olim victime inter cornua perfundebant̃. ¶ Lito/as/aui et differt a sacrificare: nā sacrificat q̄ sacrificiū facit. ¶ Facio/cis. i. sacrificare. vñ Uirg. Cū facio vitulā ꝓ frugibus ipse venito. Litat qui sacrificium dat ⁊ quod sacrificio pertinet vel petit vel imperat. ¶ Mactito/as/aui. frequētatiuū de macto/as. i. sacrificare/immolare/trucidare/interficere. Uñ hoc macellū/li. locus vbi mactant̃ pecora. et hic macellio/onis. et hic macellarius/rij. q̄ pecora mactat et vendit carnes. ¶ Et forte autor iste cū dicit. Nomē carnificū de mactādo trahit totū. Intellexit de istis nominibus macellio ⁊ macellarius que habēt ortū suū a macto/as: quia carnifex habet ortum suū de caro carnis et facio/cis. et non de macto. ¶ hec lanista/te. et hic lanio/onis. et hic lanius/nij. in eodem sensu. id est carnifex vel homicida macellio. Et dicuntur a lanio/as/are. id est scindere/lacerare.

Sotular: Calcius est solea pero sotularis aluta
Et quia munda luto nomen sibi sumpsit aluta.

Notabile. Calceus Solea. Pero. Aluta.

¶ Ista nomina idem significant cum hoc nomine hic sotular/aris. Et est calciamentum pedis. ¶ Nota ſm Auicennā ca. v. de conseruandis extremitatibus a nocumento frigorum dicentem. Non oportet ꝙ sotularis aut calciamentū quo pes tegitur sit strictus ita vt eo pes moueri non possit. Et ita patet ꝙ rectius dicitur hic sotularis in ntō casu ⁊ nō sotular. ¶ hic calceus/cei. vel calcius/cij. indifferenter per e vel per i potest scribi: sicut calceo a quo deriuatur de calix/cis. vel a calcādo. ¶ hec solea/lee. a solum dr: quia solum pedis tegat: vel quia solo terre adhereat. ¶ hic pero/onis. est calciamentū rusticoꝝ. ¶ hec aluta/te. dr ab alo/alis. qr alit pedes: et est pellis tenuata (anglice cordwan) et ponit̃ pro calceo: qr calcei inde sunt scz materia pro materiato. Autor tñ vult ꝙ aluta dicat̃ ideo: qr munda ⁊ pura a luto et sordibus.

Telum. Pile vel hastile iaculum catapulta sagitta
Missile vel telum necnon addatur arundo
Spicula vel gesas simul addas atq; sarissas

Sagitta. Pilum Hastile Missile. Telum Gesa. Notabile.

¶ Ista noia idē sig̃nt cū hoc noie hec sagitta te. qd dr de sagio/is. vl sagax: qr sagaci iactu emittit̃ fert̃ enī pennis. ¶ hoc pilū/li. telū dr de pello/is. ¶ hoc hastile/lis. de hasta/te. hoc iaculū/li. de iacio/cis/ieci/iacere. hec catapulta/te. est sagitta cū ferro bipēni quā barbatā vocāt. ¶ hoc missile/lis. de mitto/tis dr: qr est abilis ad mittendū. hec arūdo/inis. ꝓprie est canna: ponit̃ tñ ꝓ sagitta q̄ acuta est vt arūdo. hoc telū/li. a telon qd est longū dr. hoc spiculū/li. ⁊ hec spicula/le. ꝓ eodē de hec spica/ce. dr. ¶ hec gesa/se. est genus armoꝝ hec sarissa/se. i. telum. ¶ Nota ꝙ pila dicūtur arma romanoꝝ. Gesa gallicorum (anglice a iauelyn.) Sarisse macedonum. i. sagitte.

Terra Ops humus atq; solū rea terra vel arida tellus

Ops.

¶ Ista nomina idē significant cū terra. Et dr terra a tero/teris: qr teritur et terimus illā pedibus nostris. ¶ hec ops/opis. i. terra que alio noie dicit̃ rea

ree.id est conscis. ¶Nota differentiam inter ops/cops/scobs/et scrobs.vñ. Fex domuum scobs est: vndarum fossaq; scrobs est. Facunda cops est terre: dea fertilis ops est. Et ponitur ops ibi pro dea terre. Et rea/re.i.humus/mi. quod de humeo/es.ŏr. ¶hoc solum/li.de sol/solis:q; soli pateat. Unde hoc solum/li.inferior pars pedis:q; eo terre vestigia imprimimus. ¶hec arida aride.id est terra. Unde psalmista. Et aridam fundauerunt manus eius. ibi aridam.i.siccam terram. ¶hec tellus/telluris.id est terra frugifera. Unde Catho. Telluris si forte velis cognoscere cultus. Et dicitur a colo colis/colui colere: quia eius fructus colimus.

Notabile
Solum
Arida.
Tellus

Lar thalam⁹ camera simul est penetrale recessus
Addas conclaue: vel canopea penates
Rheticulum sericum notat nobis canopeum

¶Ista nomina idem significãt cum hoc nomine hic thalamus/mi. et dicitur de thalomos grece quod est cubiculum latine. ¶hic lar/ris.de largior/ris. vel de largus/a/um. quia inde procedit largitas: et propie est domus. Item lar ris.id est ignis. Unde quidam dixit. Uidi larem in laribus.id est ignem in domibus. ¶hec camera/re.de canne quod est curuum dicitur. ¶hoc penetrale/lis.vel penetral/lis.id est domus secreta. et dicitur de penetro/as.vel de penitus. ¶hoc conclaue/is.componitur de con et hec clauis/is. ¶hoc canopeũ/pei.penultima correpta de canapus/pi.dicitur quod est ciuitas egypti. et ponitur canopeum pro camera. Est tamen proprie rheticulum quoddam de serico subtilissimum quo repelluntur et muscę circa lectos nobilium Unde in aurora. Rheticulum sericum scriptura vocat canopeum.

Thalamus.
Lar.
Penetrale.
Camera.
Conclaue
Canopeum

Templa monasteria delubraq; fana vocamus
Basilicam simul ecclesiam iungimus illis

Templũ.

¶Ista nomina sũt idem cũ hoc nomine templum/pli/plo. quod cõponitur de hoc tectum/cti. et amplus/pla/plum. Unde templum quasi tectum amplum. ¶hoc monasteriũ/rii.dicitur de monos quod est vnum: et sterion statio monachorum. hoc delubrum/bri.de luo/is.dicitur. ¶hoc phanũ/ni.dicitur de phanos quod est sonus. Uel ŏr de for/faris.per 2trariũ: q; phanus nõ est locus fabulationis: sed deuote orationis. ¶hec basilica/ce.ppie domus regia est. scz palatium regis vel imperatoris: sed modo per translationem dicitur basilica ecclesia: quasi palaciũ regis. et ŏr basilica a basileꝰ qõ est rex ¶hec ecclesia/sie.interpretatur conuocatio scilicet fidelium: q; omnes ad se vocat. Et dicitur de ec quod est prepositio greca tantum valens quantũ cum apud nos: et clisis quod est vocatio quasi conuocatio.

Monasterium
Phanum
Basilica.
Ecclesia

Sunt canopea tentoria papiliones
A canopo castro canopeum namq; vocatur
Quod conum supra portent sic credo vocata

Tentoriũ

¶hic autor dicit q; hec nomina idem signt cũ hoc nõie tentorium/rii. quod ŏr de tendo/dis. q; tendit cũ funibus: et est anglice (a pauylyon) ¶hoc canopeũ/pei.supra exponit: sed nõ in ista significatione: in qua rarissime reperit.

Et dicit autor q̄ deriuatur a canopo quod est castrum. id est ciuitas egypti. vel a conus/coni: quia ad similitudinem coni a lato tenditur in acutum.

Papilio. ¶ hic papilio/onis. a pape dicit. Et est proprie quedā auicula que in suo aduentu miretur admirationem. Unde papiliones dicuntur tentoria ad similitudinem illius auis volantis.

Thus

Thuris thuribula dic incensoria vasa
Et quod idem signat istis societur acerra

¶ Ista nomine cōueniunt in significatione hoc thuribulum/li. Et dicitur de thus/thuris. i. vas in quo thus adoletur. Et dr̄ a theos. Uel de tundo/dis. et tunc non aspiratur. ¶ hoc incensorium/rij. ab incendo/dis/incensum/su.

Incensorium.

Acerra ¶ hec acerra/re. i. thuribulum. Et dicitur de acer/ceris. quadam arbore. Thus dicitur de theos quod est deus: quia in sacrificijs deorum adoletur.

Uentus.

Est turbo ventus et flamen flatus et aura
Uentorum species complectere versibus istis
Sunt subsolanus vulturnus et eurus eoi
Circius occasum zephirusq; fauonius afflant
Sed veniunt aquilo boreas ac corus ab arcto
Atq; die medio notus afflat et affricus austro.

¶ Autor ponit hic noīa que conueniunt in significatione cū hoc noīe ventus Deinde ponit diuersa noīa ventorum. Primo dicit. Turbo est vētus: ⁊ dr̄ turbo a terra: qr̄ quotiēs talis ventus consurgit terra in circuitu mittit. Est eni turbo vertigo vētorum. ¶ hic vētus/ti. a venio/is. dr̄. hoc flamen/inis. a flo/flas. ⁊ similiter flat⁹. hec aura/re. ab aer/ris. ⁊ est aura leuis vent⁹. Deinde dt autor o lector ꝯplectere spēs ventorum in istis v̄sibus qui sequūtur. Subsolanus vulturnus et eurus: sunt eoi. i. venti orientales. Subsolanus dr̄ a sub/et sol/solis: qr̄ sub ortu solis surgit ille vētus. s. directe in oriēte. ¶ Uulturn⁹ est ventus collateralis sibi versus austrum. ¶ Eurus est collateralis sibi versus aquilonē: qui alio noīe dr̄ euro aquilo vel triphonitus. ¶ Circi⁹/zephirus: et fauoni⁹: afflant occasum scz solis veniūt ab occidēte. Circius/circij. de circus/ci. dr̄. i. circulus proprie ventus qui diuerse ⁊ acriter circuitum faciēdo volat. ¶ hic zephirus/ri. grece: florens dr̄: qr̄ flores in germina in eius flatu viuificentur: qui alio nomine dr̄ fauonius. a faueo/ues. qr̄ fauore flores produntur ⁊ terra germinatur. Sed aquilo boreas: ac corus veniunt ab ortu. i. a plaga boreali. ¶ hic aq̄lo/onis. ab aqua dr̄. ⁊ dr̄ aq̄lo q̄si ligās aquas: qr̄ vētus est serenus et aquas stringit scz ꝯgelando. Idē ergo boreas dr̄: qr̄ ab iperboreis oris flat: ⁊ idem corus vocat. Et nota q̄ chorus pro vento producit primā: ⁊ caret aspiratione. In aliquibus significationibus corripit primam: et habet aspirationem. Unde versus. Consona turba corus: quotiens est aere chorus. ¶ Construe vltimū versum. Atq; nothus et affricus afflant ab austro. i. a plaga australi medio die. hic nothus/thi. dr̄ malus. ⁊ sinister ventus scz auster: q̄ pluuiosus est: ⁊ calore suo flores ⁊ pisces in mari adulterat ⁊ corrūpit. Et nota q̄ nothus pro vento scribitur cum h/et corripit primam. Sed notus/a/um. de nosco/cis. producit primam. Unde quidam. Flatur summa nothus crebro mihi flamine notus. hic affricus/ci. est vētus flans a meridie. Unde Papias.

Turbo

Uentus.

Subsolanus

Uulturnus.

Eurus.

Circius.

Zephirus.

Aquilo.

Notabile.

Constructio.

Affricum dicimus ventum a meridie flantem.

Uina merũ bacchus bzonius vel liber hyacus — Uinum.
Istis lineus coniungitur atqz lieus
Atqz tenens mentem temetum faciet temulentũ
Est idzomellum mulsum nectar ceruisia syza
Pigmentum mustum mellicratum falernum
Et sapa quod medici ponunt sub nomine vini.

¶ Autor docet hic conuenientiã in significatione cum hoc nomie vinum/ni. Deinde ponit in generali diuersa nomina potuũ. Hoc vinuz/ni. de vitis/tis. ꝺr quia de vite procedit. ¶ Hoc merũ/ri. a meris qꝺ est diuisio ꝺr. Et proprie merũ est bonũ vinũ clarũ et fece diuisuz. ¶ Hic bacchus/chi. est deꝰ vini. Et ponitur quandoqz pro ipso vino. vt ibi. Cum venere et baccho ꝛc̃. ¶ Hic bronius/nĩ. i. deus vini: vel ipsum vinum. Et ꝺr a bronũ qꝺ est appetere: qi dat appetitũ comedendi. ¶ Hic liber/bri. i. bacchus. Et ꝺr de libero/as. qi liberat animũ de curis. Hic hiatus/ti. i. bacchus. Et dicitur de hio/hias: quia facit venas hiare. Lineus et lieus. i. bacchus. Et dicitur a lien quod est splen: qi a splene risus procedit: et ebrij quasi semper rident. Uel dicitur a ligo/as. qi ligat linguam et impedit expedire loqui. ¶ Hoc temetũ/ti. a teneo/es. et est proprie bonum vinum: quia teneat mentes. Unde temetũ/quasi tenens mentem ꝺr. Unde temulentus/a/um. quod componitur de temetũ: et lẽtos quod est plenum: et est temulentus ebrius plenus vino. ¶ Post hec nota ponit autor nota quorundã potuũ: et sunt ista idromellũ/li. i. aqua mellita. Et componitur ab idro quod est aqua et mellis. ¶ Hoc mulsum / mulsi. vel hec mulsa/se. quedã potio que ex aqua vel vino et melle conficitur. et dicitur de mulceo/ces. Item mulsum/si. idem est quod medo. est enim medo a melle dictum. id est potio mixta cũ melle. ¶ Hoc nectar/ris. penultima genitiui correpta. de necto/nectis. dicitur liquor scilicet vinum pigmentatum dictũ: qi nectat linguas bidentiũ. ¶ Hec ceruisia/sie. de ceres/ris. dicitur: quia de cerere. id est frugibus fit. Hec sira per sincopam dicitur de cicera/re. et est quedam potio que fit ex succo frumenti pomorum/cerasorum/vel pirorũ: vl huiusmodi fructuum. Et etiam omnis potus confectus potest dici sicera: et est nomen hebreum: vel dicitur succus. ¶ Hoc pigmentum/pigmenti. a pila dicitur. id est taberna: quia in pila tonsum est: et pigmentũ confectio ex vino ⁊ melle: et diuersis speciebus sanis ⁊ odoriferа. ¶ Hoc mustum musti. a mus quod est terra dicitur. Mustum musti. vinum: quia in se habeat terram: ⁊ vinum mixtum. ¶ Hoc falernum falerni. a falerno monte campanie dicit vbi optimum vinum crescit. ¶ Hec sapa/sape. a sapio sapis. dicitur. id est dulce acetum: vel dulce acidum vinum.

Uina merũ — Merum.
bacchus — Bacchus.
bronius — Bronius.
Et ꝺr a bronũ qꝺ est appetere: qi dat appetitũ comedendi. ¶ Hic liber/bri. i. bacchus. Et ꝺr de libero/as. qi liberat animũ de curis. Hic hiatus/ti. i. bacchus. Et dicitur de hio/hias: quia facit venas hiare. Lineus et lieus. i. bacchus. Et dicitur a lien quod est splen: qi a splene risus procedit: et ebrij quasi semper rident. Uel dicitur a ligo/as. qi ligat linguam et impedit expedire loqui. ¶ Hoc temetũ/ti. a teneo/es. et — Temetum.
est proprie bonum vinum: quia teneat mentes. Unde temetũ/quasi tenens mentem ꝺr. Unde temulentus/a/um. quod componitur de temetũ: et lẽtos quod est plenum: et est temulentus ebrius plenus vino. ¶ Post hec nota ponit autor nota quorundã potuũ: et sunt ista idromellũ/li. i. aqua mellita. Et — Idromellũ.
componitur ab idro quod est aqua et mellis. ¶ Hoc mulsum / mulsi. vel hec — Mulsum.
mulsa/se. quedã potio que ex aqua vel vino et melle conficitur. et dicitur de mulceo/ces. Item mulsum/si. idem est quod medo. est enim medo a melle dictum. id est potio mixta cũ melle. ¶ Hoc nectar/ris. penultima genitiui — Nectar.
correpta. de necto/nectis. dicitur liquor scilicet vinum pigmentatum dictũ: qi nectat linguas bidentiũ. ¶ Hec ceruisia/sie. de ceres/ris. dicitur: quia de cerere. id est frugibus fit. — Ceruisia.
Hec sira per sincopam dicitur de cicera/re. et est quedam potio que fit ex succo frumenti pomorum/cerasorum/vel pirorũ: vl huiusmodi fructuum. Et etiam omnis potus confectus potest dici sicera: et est nomen hebreum: vel dicitur succus. — Sira.
¶ Hoc pigmentum/pigmenti. a pila dicitur. id est taberna: quia in pila tonsum est: et pigmentũ confectio ex vino ⁊ melle: et diuersis speciebus sanis ⁊ odoriferа. — Pigmentum.
¶ Hoc mustum musti. a mus quod est terra dicitur. Mustum musti. vinum: quia in se habeat terram: ⁊ vinum mixtum. — Mustum.
¶ Hoc falernum falerni. a falerno monte campanie dicit vbi optimum vinum crescit. ¶ Hec sapa/sape. a sapio sapis. dicitur. id est dulce acetum: vel dulce acidum vinum. — Sapa.

Est indumentum vestis vestitus amictus — Uestis.
Exuuias spolio cum pannis addito texta
Quod ligis est textus depellit et frigora textum
Panniculos inopis velamina iungimus illis

His vestimentum societur et operimentū
Quod nisi longatum versu nequit esse locatum.

Eximie.

Pannus.

¶ Ista noīa cōueniūt in significatione cum hoc noīe hec vestis/tis/ti. ⁊ dr̄ de vestio/is. hoc indumentū/ti. de induo/is. dr̄. hic vestit⁹/us/ui. de vestio hic amictus/us/ui. de amicio/cis/ciui/cire. i. tegere. ¶ hec eximie/arū. de exuo/is. et sūt eximie ducū. et spolia primorū. et dr̄ hoc spoliū/lij. de spolio/as/aui/are. ¶ hic pann⁹/ni. a pan: qd̄ est totū et ōe: qr̄ pann⁹ in oī hoīe appetit. Unde hic pāniculus/li. diminutiuū. et sunt panniculi puerorū. hoc velamē/inis. a velo as. i. tegere. ¶ hoc vestimentū/ti. a vestio/is/iui/ire. hoc operimentum ti. de operio/is/iui/ire. i. tegere. Et nota q̄ operimentū nō potest stare in v̄su qr̄ habet breuē syllabā inter duas lōgas videlz per. hoc textū/ti. de texio/is id est vestis. Itē habet hic textus/us/ui. qd̄ est grossior lr̄a in libro. (anglice a texte) ¶ Constre e illū versū. Quod legis est textus. illud qd̄ legis in libro est textus: sed textū id est vestis que depellit frigora. id est frigus.

Uinea.

Unum significant vinetū vinea vitis
Uinetum proprie locus est vbi vinea crescit
Pampinus est foliū/botrus flos/vinea totū
Uuam multa simul dic singula grana racemos
Surculus aut ramus / est palmes siue propago
Uinea siluestris/sterilis labrusca vocatur

Pampinus.

Uua.

Palmes.

Labrusca.

¶ Ista noīa cōueniūt in significatiōe cū vinea. hoc vinetū/ti. a vinea dr̄. hec vinea/vinee. a vinio/is. dr̄. hec vitis/tis. a vicio/cis/ciui/cire. dr̄. i. ligare: qr̄ vites ligāt. ¶ Post hec ponit autor quedā noīa pertinētia ad vites. ¶ hic pāpinus/ni. i. foliū vitis. dr̄ de palmes/itis. ¶ hec botrus/tri. feminini generis illud qd̄ est in acino: sed ponitur qñq̄ pro acino/qñq̄ pro vua/qñq̄ pro racemo. Et inuenitur aliqñ masculini gñis. vt Deut. xxxij. Botrus amarissimus. hic acinus est botrus: vel granellū illud qd̄ est in grano vue. et dr̄ de acetū/ti. ¶ hec vua/vue. ab humeo/es. qr̄ intus est humida vl̄ humore plena/⁊ succo et pinguedine. Et est vua ipsum totum cū racemis acinis. ¶ hic racem⁹/mi. a ramus dr̄. i. paruus ramūculus cum vua. et est pars botri vel granum ¶ hic surculus li. diminutiuū. de surcus qd̄ est sursum. ¶ Ramus/mi. a radix/cis. dr̄ vñ ramusculus. li. ¶ hic palmes/tis. est ramus vitis propter fecūditatē a palma dictus. hec propago/is. flagellum vitis de propago/gus. dr̄ ¶ hec labrusca ce. est vitis siluestris. a labrū dicit. ideo qr̄ labris. i. extremitatibus vel agrorum finibus/vel marginibus nascitur.

Venter.

Aluus/alueolus/est venter/ventriculusq̄
Additur his vterus pregnantibus appropriatus
Virginis est aluus et sic alendo vocata
Ex vtero dicti germani sunt vterini.

¶Ista nota idem significāt cū hoc nome hic venter/tris. Et ōr venter a ventꝰ ti. qr ventū concipiat. Et differt ab aluo et vtero. Nam aluus est illud recep- Differunt.
taculū qđ recipit cibum et in quo sordes sunt ⁊ purgari solet. Unde dicitur sic. quia abluat: id est purgetur. ex ipso eni sordes stercorū defluunt. ¶Uen Uenter.
ter vero est qui acceptos cibos tegit et apparet extr insecus scilz pars exte-
rior in qua est pinguedo: et protenditur a pectore vsqz ad inguinem et estvē
ter: quia per totum corpus vite alimēta transmutat vel accipit vētū. ¶Ute Uterus.
rus proprie est mulieris in quo concipit. Et dicit vterus qr duplex sit ab vtra
qz in duas se diuisit partes vel quia interius impleatur fetu. Item a venter
ventriculus/li. diminutiuū. ¶hic vterus/ri. ab vter vtra vtrum. vt superꝰ
dicitur et est proprie mulierum scilicet locus conceptionis. Et ab vtero dic
tur vterinus/a/um. Et sunt vterini qui ex eodē vtero et diuersis partibꝰ sūt
geniti: quia vterus tantū mulieris est. ¶hec aluus alui. ab aluo/is. et est al- Aluus.
uus qne cibus recipit et purgari solet. vnde alueolus/li. diminutiuum. id est
paruus aluus. Iste autor vult qꝫ aluus dicatur ab alo alis. sed potius de ab-
luo/abluis. deriuatur.

¶Explicit liber synonimorū magistri Johannis de Garlandia vna cum expositione magistri Galfridi anglici nouiter impressus Londonijs per Wynandum de Worde/in parrochia sancte Brigide in vico anglice nuncupato (the Fletestrete) sub intersignio solis commorantem Anno dñi Millesimo quingentesimo decimoquarto vicesimonono die mensis Julii.

PETER WERBVRTON